

UMUTSUZ RUHLAR ÜLKESİ

Bir Doktorun Başka Çocukların Öyküsü

UMUTSUZ RUHLAR ÜLKESİ

Dr. Ayhan Onur

Dr. Ayhan Onur

UMUTSUZ RUHLAR ÜLKESİ

Dr. Ayhan Onur

ISBN 978-975-00444-4-1

Umutsuz Ruhlar Ülkesi
Dr. Ayhan Onur

Editör: Ayberk Yurtsever

Kapak Tasarımı : Belgin Duruyürek

Kapak Fotoğraf: Serdar Hepgül

Baskı :

Kitabın içeriği ile ilgili Türk Kızılayı'nın her hangi bir sorumluluğu bulunmamaktadır. Kitapta yer alan tüm ifadeler yazarın kendi görüğu olup, sorumluluk kendisine aittir

ÖNSÖZ

2006 yılı yaz aylarında Türk Kızılayı iç savaş dolayısıyla Sudan'ın Darfur bölgesindeki Nyala kentinde, savaştan kaçan masum halkın toplandığı mülteci kampları yakınlarında, insani ve tıbbi yardım amacıyla bir çadır hastane kurdu. Bu hastanenin sağlık personeli T.C. Sağlık Bakanlığı tarafından karşılandı. Sağlık Bakanlığı'nın gönüllü elemanları dönüşümlü olarak bölgeye giderek bu hastanede çalışmaya ve bölge halkının yaralarına merhem olmaya başladılar.

Bu kitabın yazarı da 2006 yılı sonlarında yetmiş gün süreyle ve aynı statüyle anestezi uzmanı olarak Nyala'da çalışmış bir hekimdir.

Bu görevim süresince bazı notlar aldım. Daha sonra da bu notlarımı kitap haline çevirdim. Bu süreçte bana desteğini esirgemeyen Nuray Yavuzbaş Hanımefendi'ye ve Kızılay Basın Tanıtım ve Halkla İlişkiler Müdürü Selahattin Bostan Beyefendi'ye özellikle teşekkür ediyorum.

Kitapta bazı isimler gizlenmiş, bazı şahıs ve yer isimleri, ilgili insanların güvenliği ve mahremiyeti açısından değiştirilmiştir. Bu durum için okuyucudan anlayış talep ediyorum.

Bu göreve başladığımız andan itibaren yoğun bir duygu fırtınası ile sarsıldık. Her geçen gün yeni ve kabul edilmesi çok zor olaylarla karşılaştık. Karşılaştığımız olaylar en katı insanın bile yüreğini buracak cinstendi. İnsanlığın nasıl sıfır noktasma inebildiğini ve bir iç savaşın ne kadar yıkıcı olabileceğini gördük. Bir iç savaşta yerlerinden edilen, tüm malları ellerinden alınan ve sevdikleri gözlerinin önünde öldürölen, tecavüz edilen insanların dramını onlarla birlikte yaşadık. Savaşın sonuçlarını bizzat gözlemlene şansımız oldu.

Kitap özellikle günlük formatı bozulmadan ve tarih sırasına göre yazılmıştır. Bundan dolayı anlatılanlar birbirinden bağımsız ve hatta ilgisiz olabilir. Her gün için anlatılanlar, o günkü duygularımın ve gözlemlerimin ifadesidir. Buradaki beklentim, benim yaşadığım duygusal karmaşayı, duygularımda zaman içinde oluşan değişiklikleri

ve kalbimin zaman içinde biraz olsun katılaşmasını okuyucuların da yaşaması isteğidir.

Uzman Dr. Ayhan ONUR
Mart 2007-Konya

Bu kitap,

insanlığı n ilgi sine muhtaç olan masum Nyala halkına,
insanlık onurunu kurtarmaya çalışan Türk Kızılayı'na

ayrı ca,

anlayışlarıyla beni bile utandı ran, tüm meşakatlere beni mle birlikte
katlanan, hayattaki en değerli varlıklarım olan kızlarım Ayça ve
Gökçe ile sevgili eşim Yasemin Hanım'a

i thaf edilmiştir.

Not: Bu kitabın tüm kullanım hakları ve muhtemel gelirleri, birlikte çalışmaktan onur duyduğum Türk Kızılayı'na devredilmiştir.

İnsanlığın sıfır noktası

SUDAN

2006 yılı Eylül ayında Sağlık Bakanlığı'nın Sudan'da bir hastane için eleman aradığına dair bazı duyularım oldu. Daha önce de 2005 yılı Kasım ayında Sağlık Bakanlığı ile Kızılay'ın ortaklaşa

düzenledikleri bir organizasyon ile Pakistan'a gitmiş, Keşmir bölgesinde meydana gelen depremden hemen sonra Muzafferabad'da kurulan Kızılay hastanesinde çalışmışım. Bu görevden son derece zevk aldım ve hala gurur duyuyorum. Bundan dolayı tekrar yurtdışına gitme fikri beni çok heyecanlandırdı.

Bu tip yardım amaçlı görevlerden alınan hazzı anlatabilmek çok güç. Bu hazzı hakkıyla tadabilmek için bu görevlere katılmak gerekiyor.

Aslında Sudan hakkında bildiklerim son derece azdı. Sadece orada bir iç savaş olduğu, bu sebeple insanların yerlerinden ayrılarak mülteci kamplarında zor şartlarda yaşadıkları gibi birkaç kulaktan dolma bilgi kısıntısı dışında Sudan hakkında fikrim bile yoktu. Bir de tabi ki Sudan'da çekilmiş meşhur başında akbaba bekleyen çocuk resmi zihnimde hemen canlanıyordu. Bunun dışında Sudan'ın başkentini, yönetim şeklini hatta haritadaki yerini bile bilmiyordum. Sudan ile ilgili bilgileri, Sudan görevi ile ilgilenmeye başladıktan sonra topladım. Oraya gitmeden bölge hakkında bazı bilgilerim olmalıydı.

Peki ama, benim ne işim vardı Sudan 'da?

Biz nasıl yaşıyoruz, amacımız ne, yaptığımız işten ne kadar zevk alıyoruz? İnsan belli bir çalışma döneminden sonra bunları kendine sormaya başlıyor. Benim bu sorulara verilecek tatminkar bir cevabım yoktu. Sadece çalışıyor ve bildik yaşamımı devam ettiriyordum. Sabah kalk, giyin, işe git, giderken trafikte sıkışıklık yaşa, hastanede park yeri ara, servise çık, her gün yaptığın şeyleri sıkılmamaya çalışarak tekrar tekrar yap, saatin geçmesini bekle, sonra işten çık, çarşı pazar işlerini hallet, eve git, yemek ye, televizyon seyret ve uyu. Sabah kalkınca düşünmene gerek yok, çünkü aynı şeyleri yeniden yapman gerekecek.

Son derece tekdüze ve sıkıcı bir yaşam. Belki bir şeyler üretiyorsun, ancak bu kesinlikle tatminkâr değil. İnsanın daha iyi şeyler

yapabileceğini bilerek böyle bir sıkışıklık içinde kaybolması ne kadar da korkunçtur.

İnsan neden çalışır? Para kazanmak ve yaşamak için. Para kazanmak kesinlikle gerekli, ancak tatminkar değil. Her şeyi para için yapıyor olmak bana insanlıktan biraz uzaklaşmak gibi geliyor. Ara sıra da olsa çıkar gözetmeden bir şeyler yapabilecek olmamız gerekmez mi? Gerekir elbette, hem de zannettiğimizden çok daha fazla gerekir. Hele bir de doktorsanız, bu gereklilikten çok adeta zorunluluktur. Ben bazı şeyleri sırf istediğim ve zevk aldığım için yapmak istiyorum. Ben işimi yaptıktan sonra insanların yüzünde teşekkür içeren bir gülümseme görmeyi, para kazanmaktan daha fazla seviyorum.

Bu duyguyu Pakistan'da o kadar yoğun yaşadım ki, tekrar yaşama isteğinden kendimi alamıyordum. İşte bu yüzden Sudan'a gitmeliydim.

İnsan ara sıra da olsa standart yaşamının dışına çıkıp, bilinmezde yol almak ve bilmediğine ulaşmak istiyor. Bu bir macera tutkusudur. Macera tutkusu olanlar beni daha iyi anlayacaklar. Bilinmeyene yolculuk yapmak ve macera yaşamak istiyorsanız, Sudan gibi kimsenin bilmediği bir ülkeye yapılacak iki aylık bir seyahatten daha etkileyici ne olabilir ki? Ben, belki de bu fırsatı yakalamıştım ve bunu kaçırmamalıyım. İşte bu yüzden Sudan'a gitmeliydim.

İş hayatı bazen insanı çok fazla sıkabiliyor. Bu cendereden kurtulmak zannedildiği kadar da kolay değil. Tek yolu var, o da uzaklaşmak, belli bir süre için her şeyi unutmak, kendini toparlamak ve tekrar hayatını idame ettirecek düzenin içine dönmek. Ben de son derece sıkı bir cenderenin içindeydim ve artık boğuluyordum. Bir imdat botu lazımdı ve bu botun adı Sudan'dı. İşte bu yüzden Sudan'a gitmeliydim.

Eğer doktorsanız dünyada ölmemesi gereken her insanın ölmesi sizi rahatsız eder. Hele bu insanlar çocuksa içiniz sızlar.

Sızlamıyorsa eğitiminizi gözden geçirmeniz gereklidir. Mutlaka bir yerde hata bulacaksınız.

Afrika. Yüzyılların sömürölmüş topraklarını, ezilmiş insanların barındıran kara kıta. Karalığı bahtında, beyazlığı ruhunda olan temiz insanlar diyarı. Saflığın ve doğallığın simgesi. Asırlar öncesini yaşayan sınırsız çöller ve bu çöllerde yaşayan ölüme mahkûm ruhların barınağı. Bu topraklarda ölümlü bekleyen çileli ve çaresiz çocukların yardım bekleyen bakışlarını bir kez üzerinizde hissedince, bu kıta sizi kendine sınırsız ve ayrılmamacasına bağlıyor. Bu insanlara yardım edebilecekken evde nasıl otururum? Ben bu insanların ölmelerinden sorumlu olmaz mıyım o zaman? Orada kurtarabileceğim çocuklar varken, onlara sırtımı dönmeyi kendime yakıştıramam. Ben bir doktorum ve insanlara hizmet etmek için yemin ettim. Sadece ülkemdekilere değil, tüm dünyadaki insanlara karşı kendimi sorumlu hissediyorum. İşte bu yüzden Sudan'a gitmeliydim.

Daha önce Türk Kızılayı ile göreve gitmiş olanlar bilirler. Kızılay son derece profesyonel bir kurum. Dünyada bilinen en etkili yardım kuruluşlarından birisi. Mükemmel insanları bünyesinde barındırıyor. Bu insanlar kendilerinde, kendi verdikleri isimle "Kızılay Ruhı" diye bir ruh bulunduğunu iddia ederler ki bu kesinlikle doğrudur. Bu ruh zor şartlarda çalışmaktan ve insanlara her şart altında yardım etmekten zevk almayı gerektirir. Daha önce bu insanların nasıl çalıştıklarını Pakistan'da görmüştüm. Pakistan'da deprem bölgesinde, hemen hemen hiçbir imkânın bulunmadığı mekânlarda, Kızılay gibi anlı şanlı kurumlar çaresizlik içinde kıvranırlarken, Kızılay mensupları katır sırtlarında ve Himalaya tepelerinde insanlara yardım ulaştırmak için fütursuzca çalışıyorlardı. Kimse biz burada ne arıyoruz demiyordu. Deli gibi çalışıyorlar ve asla karşılık beklemiyorlardı. Yardım alan insanlarla birlikte ağlayan Kızılay çalışanları gördüm orada. Yardım alamayan insanlar için ağlayan Kızılay elemanları da gördüm. O zaman çok şaşırılmıştım. Bunlar nasıl insanlardı. Deli miydiler? Yoksa... Yoksa bunlar gerçek insanlardı da, biz mi insanlıktan çıkmış ve ağlamayı unutmuştuk.

İşte o zaman düştü içime “Kızılay Ruhü”. Yakıcı ama huzur veren bir ruh haliydi bu. Yaşattığınız, yardım ettiğiniz, sağlıklarına kavuşturduğunuz ve dillerini bile bilmediğiniz insanların gözlerindeki teşekkür parıltısını, işte o zaman fark ettim. İnsan olmanın ne demek olduğunu, işte o zaman anladım.

Kızılay kabul eder mi bilmiyorum ama, işte o zamandan beri ben de Kızılaycı olmaya çalışıyorum. Aslında fark etmez, Kızılay kabul etse de etmese de, ben Kızılay Ruhü taşımaya devam edeceğim. Kızılay ile tekrar çalışmak istiyorum. Kızılay Ruhü’nun dinginliğini ve coşkusunu yeniden yaşamak istiyorum. İşte bu yüzden Sudan’a gitmeliyim.

2005 yılında Pakistan’a giderken bir takım fikirler aklımdan geçiyordu. Ama asıl görmek istediğim sömürge bir devletin başına neler geldiği idi. Bunu Pakistan’da çok açık bir biçimde gördüm ve gözlemlerimi bir sunum şekline getirerek, anlatabileceğim her mekânda bu sunumu diğer insanlarla paylaştım. Sudan hakkında bilgi toplamaya başlayınca, Sudan’ın etnik ayrımcılığa dayanan bir iç savaştan sonra bu duruma düştüğünü gördüm. Bu durumu yerinde muhakkak görmeliydim. Bu fırsatı kaçıramazdım. Hiçbir kitap bana bu deneyimden daha fazla iç savaş hakkında bilgi veremezdi. İşte bu yüzden Sudan’a gitmeliydim.

Neticede gitmem gerekiyordu. Belki de bahane arıyordum ama bildiğim bir şey varsa o da gitmek istediğimdi. Artık kesin kararımı vermişim.

Aileme gelince..... İşte beni en fazla düşündüren konu buydu. Onları bir müddet olsun yalnız bırakacak olmak doğrusu canımı sıkıyor değildi. Pakistan’a çok daha farklı bir ruh hali içinde gitmişim. Orada binlerce insanı öldüren bir deprem ve canları doğrudan bizlere bağımlı insanlar vardı. Ayrıca Pakistan’a bir gönül borcumuz da vardı. Kurtuluş Savaşı yıllarında atalarımıza destek olmuş

bir Müslüman halktı onlar. Onlara borçluyduk ve atalarımızın borcunu ödemeyi kendimize bir vazife bilmıştık. Bu sebeple ailem Pakistan görevine son derece yapıcı yaklaşmıştı. Oraya gitmem gerektiğini, hatta bunun vazifem olduğunu bizzat sevgili eşim söylemişti. Yüksek bir ruha sahip olan bu kadın, belki de ben oraya gitmeseydim üzülecekti. Gönül rızası ile beni yolcu ettiler o zaman.

Ama şimdi Sudan'a gideceğimi söyleyince nasıl bir tepki göstereceklerini doğrusu bilemiyordum. Sanırım pek olumlu karşılamayacaklardı. Ama yine de gitmek istiyordum. Aslında bu bence çok uzun süreli bir ayrılık değildi. Ama ya onlar için, biri 12 yaşında, biri 7 yaşında olan kızlarım Gökçe ve Ayça için ve sevgili eşim Yasemin Hanım için bu ayrılık uzun gelir miydi acaba? İşte burasını bilemiyordum.

Bu düşünceler zihnimde dolaşırken, 2006 yılı Ekim ayı başlarında Sağlık Bakanlığı'nı aramaya karar verdim ve aradım. Bakanlıktaki yetkili beni telefonda oldukça soğuk karşıladı. İsteğimi bildirince de bu başvurunun bu şekilde yapılmayacağını, resmi bir dilekçe ile kendi hastaneme başvurmam gerektiğini, hastanenin dilekçemi bakanlığa yönlendireceğini, bakanlıkta dilekçenin inceleneceğini, sıraya konulacağını ve eğer uygun bulunursa beni kendilerinin çağıracağını söyledi. Çok şaşırđım. Bu ülkede demek bu göreve gönüllü o kadar fazla anestezi uzmanı vardı ki böyle bir seçmeye gerek duyulmuştu!!! Acaba bu kadar fazla anestezi uzmanı bu göreve neden gönüllü olmuştu. Bu şaşkırtıcı bir durumdu. Bakanlıktaki yetkilinin soğuk tavırlarına da son derece sinirlendim ve bu niyetimden vazgeçerek dilekçe yazmadım. Yani bir başvurum olmadı.

Ama aradan 3 hafta kadar geçince bu sefer bakanlıktan beni aradılar ve eğer uygunsam 2006 yılı Aralık ayının 11'inde gidecek olan ekiple anestezi uzmanı olarak beni Sudan'a göndermek istediklerini söylediler. Bu sefer beni arayan oldukça kibar bir bayan memurdu. Nereye gideceğimizi sordum. Sudan'ın başkentine yani Hartum'a gideceğimizi söyledi. Kabul ettim. Nasıl olsa gitmeye karar vermiştim.

Bu sebeple fazla da soru sormadım. Daha sonraki saatlerde Sağlık Bakanlığı'nın bu konudaki dikkatsizliğinin kurbanı olduğumu öğrenmek beni fazla şaşırtmadı. Çünkü gideceğim yer Hartum değil, dünyanın en sorunlu bölgesi olarak kabul edilen ve şu anda bile aktif savaş bölgesi olan, kesinlikle güvenliğin olmadığı Güney Darfur bölgesinin Nyala şehri idi. Tam olarak dünyanın unuttuğu ve kimsenin gitmek istemediği bir yer.

Şimdi bunu bizimkilere nasıl söyleyecektim. Bunun için en kolay yöntemi seçtim. Hemen eve gidip konuyu açtım ve açıkça söyledim. Ancak bölgenin tehlikelerinden bahsetmedim. Tepkileri bekledim. Söylediklerim hiç hoşlarına gitmedi. Özellikle büyük kızım çok tepki gösterdi. Bundan sonraki bir ay onların tepkilerinin azalmasını bekledim. Defalarca konuştum, en sonunda istemeyerek de olsa gitmeme razı oldular.

Bu olaylar olurken, Sudan'a hareket etmemize daha bir ay vardı. Bu süre biraz uzundu uzun olmasına ama en azından bana Sudan hakkında bilgi toplayabilmem için yeterli zamanı da kazandıracaktı. Gerçekten de o günden itibaren Sudan hakkında bilgi toplamaya başladım.

Nereye gittiğinizi önceden bilmek belki olayın sihrini kaçırıyor, ama yine de gittiğim yer hakkında biraz da olsun bilgi sahibi olmak içimi rahatlatıyordu. Belki de bu bilgiler ilerde ülkeyi daha iyi anlamama yardımcı olacaktı. Hakikaten böyle oldu ve önceden edindiğim bu bilgiler bana ülkede bulunduğum süre içinde son derece yardımcı oldu. Bu bilgiler sayesinde Sudan hakkındaki fikirlerimi de netleştirebildim.

SUDAN HAKKINDA BİLİNMESİ GEREKENLER

Sudan, Afrika'nın en büyük ülkesidir. Başkenti Hartum'dur. Bir Doğu Afrika ülkesi olan Sudan kuzeyden Mısır, kuzeydoğudan Kızıldeniz, doğudan Etiyopya ve Eritre, güneyden Kenya, Uganda ve Kongo Demokratik Cumhuriyeti (Zaire), batıdan Orta Afrika Cumhuriyeti ve Çad, kuzeybatıdan da Libya'yla çevrilidir.

Resmi Adı: Sudan Cumhuriyeti

Başkenti: Hartum

Nüfus: 28 milyon-48 milyon arası (veriler güvenilirmez)

Nüfus artışı : % 2,64 (tahmini)

Önemli şehirleri: Umdurman, Port Sudan, Wadi Menadi, El-Ubeyyid, Kadarif, Nyala, Cuba, Atbara, Kassala.

Yüzölçümü: 2.505.813 km² (Türkiye'nin 3 katı)

Resmi dil: Arapça. Halkın büyük çoğunluğu Arapça konuşur. Bunun yanı sıra bazı yerel diller de konuşulmaktadır.

Resmi din: İslam. Halkın % 83'ü Müslüman, % 10'u yerel dinlerin mensubu, % 7'si Hıristiyan'dır. Müslümanların tamamı Sünni olup çoğunluğu Malikidir.

Etnik guruplar: Afrikanlar %60, Araplar %30, Diğer %10
Para birimi ve paritesi: Sudan dinarı 1 \$ =200 Sudan Dinarı= 2 Sudan Pound'u
Ortalama yaşam : 57 yıl ???
Bebek ölüm hızı: ??? (veriler güvenilirmez ama çok yüksek olduğu kesin)
Kişi başına gelir: 450 USD- 1350 USD (veriler güvenilirmez)
Okur yazar oranı: Bilinmiyor
Doğal kaynakları: Kesin olarak bilinmiyor. (Petrol ve doğalgaz var ama rezerv tahminleri güvenilir değil)
Mevcut karayolu ağı: Son derece az. Çoğu bölgelere ulaşım hiç yok (15.000 km).
Mevcut demiryolu ağı: 20.000 km. Ancak teknoloji çok eski.
Havayolu kullanımı: Bazı bölgelerde tek ulaşım yolu olarak görünüyor. Ama havayolu ulaşımı da çok yaygın değil.

Tarihi kaynaklarda Sudan denilen yer bugünkü Sudan topraklarından çok daha geniş bir alandır. Aslında bölge Eski Mısır uygarlığının yukarı Nil bölgesi olarak adlandırdığı Nubia bölgesidir. Araplar Afrika'ya girdikten sonra, zencilerin yaşadığı ve Kızıldeniz kıyılarından başlayarak Batı Afrika'ya kadar uzanan geniş bir alana Biladu's-Sudan (Siyahlar Ülkesi) adını vermişlerdi. Daha sonra "Bilad" kelimesi atılarak bu bölgeye sadece Sudan denmiştir. Bugünkü Sudan ise, o dönemde Doğu Sudan olarak adlandırılan bölgedir.

Mısır'ın 639'da Amr ibnu'l-As tarafından fethedilmesinden sonra bu ülkeye yerleşen Müslümanlar kısa süre sonra ticaret için Sudan pazarlarına gitmeye başladılar. Sudanlılar İslam'ı ilk olarak bu tüccarlar sayesinde ve Türklerden çok önce tanıdılar. Sudanlılardan bazıları İslam'ı tanıdıktan sonra kısa süre içinde bu dini kabul ettiler ve daha önce Sudan'a girmiş olan Hıristiyanlığın Sudan halkı arasındaki etkisi bu tarihten itibaren zayıflamaya başladı.

Mısır'a yerleşen Müslümanlar 7. yüzyılın ortalarından itibaren Sudan'ı ele geçirmek için birtakım askeri hareketler gerçekleştirdiler.

Bu fetih hareketleri uzun süre devam etti. 1172'de Selahaddin Eyyubi'nin kardeşi Turan Şah, 1260'ta da Baybars bugünkü Sudan topraklarına birer sefer düzenlediler. Bu seferlerden sonra Sudan'da İslam daha da güçlenmeye başladı.

1517 de Osmanlı Devleti'nin Mısır'ı fethetmesi Sudan'da etkisini gösterdi. Ancak aynı dönemde Sudan'da varlığını sürdüren Funj İmparatorluğu da güneye doğru kayarak varlığını sürdürdü. Mısır Valisi Kavalalı Mehmet Ali Paşa 1821'de Funj İmparatorluğu'nun üzerine ordu göndererek Sudan topraklarını ele geçirdi. Ancak Mehmet Ali Paşa, Sudan'da halkı hiç memnun etmeyen bir siyaset güttü. Sudan'ı fetheden İsmail Paşa'yı görevden alarak yerine kendi oğlunu geçirdi. O da birtakım siyasi hesaplarla Fransız ve İngilizlerle işbirliği yaptı ve bazı eyaletlerin valiliklerine onların adamlarını getirdi. Bu durum Sudan'ın Müslüman halkını çok rahatsız etti.

Muhammed Ahmed el-Mehdi adlı bir zat bazı kişileri etrafına toplayarak 1881'de bir hareket başlattı. Muhammed Ahmed el-Mehdi, etrafında topladığı kuvvete "ensar", hareketine de "ensar hareketi" adını veriyordu. Mehdi'nin hareketi kısa zamanda geniş bir alana yayıldı. Onun hareketini bastırmak için gönderilen ordular yenilgiye uğratıldılar. Ensar hareketi gösterdiği başarılarla hâkimiyetine aldığı topraklar üzerinde ayrı bir yönetim kurdu. Mehdi, 22 Ocak 1885'te öldü ve yerine geçen oğlu Abdullah bin Muhammed, Umdurman'da Herbert Kitchner adlı İngiliz generalin komutasındaki Mısır kuvvetlerine yenildi. Daha sonra İngiliz güçler, Mısır'daki yönetimin yanlış uygulamalarını düzeltmeyi amaçladıklarını ileri sürerek 1899'da Sudan'a girdiler. İngilizler ilk iş olarak Muhammed Ahmet Mehdi'nin başlattığı hareketi tümüyle dağıttılar. Bu tarihten itibaren Sudan, 1 Ocak 1956'da bağımsızlığını elde edinceye kadar İngiliz işgalinde kaldı.

Daha sonraki dönemde Sudan' da defalarca yönetim değişiklikleri ve darbeler oldu. Ancak 1990 yılında şimdiki devlet

başkanları olan General Beşir askeri bir darbe ile ülke yönetimini ele geçirdi ve o günden beri de ülkesini demir yumruk ile yönetiyor.

Ülkede sözüm ona bir demokrasi var. Ancak seçim yapılmıyor. Parlamenterler ve bakanlar kurulu tamamen General Beşir'in etkisinde. Yani ülkede General Beşir ne derse o oluyor.

Cumhurbaşkanı General El Beşir başkanlığındaki Ulusal Selamet Devrimi'nin yaptığı anayasa ile yönetilen Sudan, tam bir kültür mozaiği. İlkel kabilelerin farklı kültürlerindeki zengin doku; müzik, dans, şarkı, zikir ve halk oyunlarına sinmiş. Sudan kültüründe, Osmanlılar dahil, bu toprakları ele geçiren tüm ulusların izleri var.

Sudanlılar Kavalalı dönemini hala hatırlıyorlar. O dönemden memnun değiller ve Türklere de bu bağlamda fazla sıcak bakamıyorlar. Haksız oldukları da söylenemez, çünkü bizler onlara çok da iyi davranmayan eski işgalcilerinin çocuklarıyız. Bu sebeple olsa gerek bölgeye ilk gelen Kızılay ekipleri bazı sıkıntılarla karşılaşmışlar. Ama bu ekiplerin halkın düşüncelerini değiştirmeleri fazla zaman almamış. Biz ayrılırken ise bu düşüncelerinden artık eser kalmamıştı.

DARFUR SORUNU

Sudan, uzun süreden beri savaşım içinde olan bir ülke. Daha önce komşusu Çad ile yaşadığı sınır savaşları ve 1955 den sonra ülkede baş gösteren Hristiyan-Müslüman savaşıyla dikkatleri çekmişti. Son yıllarda ise Sudan'ın batısındaki Darfur bölgesinde yaşanmakta olan sorun, tüm dünyanın dikkatini çekmektedir.

Darfur'daki çatışmalar, birkaç yıldan beri etnik temizleme amaçlı katliamlara yol açarak devam etmektedir. Birleşmiş Milletler

Darfur'da 180.000 kişinin öldüğünü, 2 milyona yakın insanın evsiz kaldığını bildirmektedir. İngiltere Parlamento Raporu'nda ise ölü sayısı 300.000 olarak verilmiştir. Oysa biz bölgede olduğumuz zaman bahsedilen rakam 800.000 idi. Bu rakamın doğru olma ihtimali yüksektir ve kesinlikle abartılı bir rakam değildir.

Savaş sebebiyle Sudan'da çok sayıda insan yerlerinden edilmiş ve mülteci kamplarına yerleşmiş. Evsiz kalarak mülteci durumuna düşen insanların büyük bir çoğunluğu, Arap olmayanlardan oluşmaktadır ve Arap Cencevit gerillalarının saldırılarına maruz kalmışlardır. Arap Cencevitler'i ilk başlarda merkezi Sudan Hükümeti tarafından gerek silah, gerekse lojistik olarak desteklenmişler (yanda), ancak bu guruplar sonraları kontrolden çıkmışlar ve inanılmaz katliamlara başlamışlar. Maalesef merkezi Sudan Hükümeti bu katliamları durdurmak için hiçbir şey yapmamış, olaylara seyirci kaldığı gibi Arap Cencevitler'i desteklemeyi de sürdürmüş. Bölgede tam anlamıyla Afrikalı halka yönelik bir "genosid" (soykırım) uygulanmakta. Özellikle Afrika kökenlilerin yaşadığı köyler basılmakta, tamamen yakılmakta, tüm erkekler öldürülmekte, kadınlara ise defalarca tecavüz edilerek hamile kalmaları sağlanmaktadır. Durum bu kadar feci ve mide bulandırıcıdır. Olayların müsebbibi ise Arap Cencevitlerdir. Bu durum dünyanın etkili kurumlarının raporlarında da defalarca ortaya konmuştur.

Günümüzde Darfur sorunu, dünyanın insani sorunlardan biri haline gelmiştir. Afrika Birliği'nin bölgeye gönderdiği yedi bin kişilik

askeri birlik sorunu kontrol etmeye çalışmakla birlikte yetersiz kalmakta hatta bu birlikler bile tacizlere uğramaktadırlar.

Peki ama Darfur sorunu ne zaman başlamıştı? Durum aslında oldukça karışık. Onun için sorunun gelişimini kronolojik bir sırada vermek doğru olur sanıyorum.

DARFUR'DAKİ DRAMIN KRONOLOJİSİ

2003

26 Şubat: Hartum, Kuzey Darfur'da kontrolün, 'Darfur Özgürlük Cephesi' isimli bir isyancı gruba geçtiğini açıkladı.

14 Mart: “Sudan'ın Özgürlük Hareketi” adı altındaki isyancılar, bölgenin ekonomik durumunun ve gelir dağılımının iyileştirilmesi talebinde bulundu.

12 Nisan: Sudan Devlet Başkanı Ömer El Beşir ve Çad Devlet Başkanı İdris Debi, iki ülke sınırı boyunca istikrarsızlığa karşı mücadele etmek üzere anlaşıklarını bildirdi.

11 Ağustos: İsyancılar, Kuzey Darfur'da 300 kişiyi katleden hükümet yanlısı Arap Cencevit milislerini suçladı.

16 Aralık: Çad'da yapılan müzakerelerin ardından, çatışmalar yeniden şiddetlendi.

2004

5 Ocak: Sudan, Eritre'yi isyanı desteklediği gerekçesi ile BM'ye şikayet etti. Eritre hükümeti, bu suçlamayı reddetti.

2 Nisan: Birleşmiş Milletler, Darfur'daki şiddeti “etnik temizlik”

olarak nitelendirdi. BM, martta da durumu, 'zamanın en büyük felaketi' olarak nitelemiştir.

8 Nisan: Çad'da Hartum Hükümeti ile iki isyancı grup arasında 45 günlük ateşkes, insani yardım ve silahlı milislerin silahsızlandırılması konularında anlaşma imzalandı.

7 Mayıs: BM, Sudan'ı kınadı.

29-30 Haziran: Sudan'a ziyarette bulunan ABD Dışişleri Bakanı Colin Powell, Hartum'dan milislere karşı harekete geçileceği sözünü aldı.

3 Temmuz: BM Genel Sekreteri Kofi Annan'ın Sudan'ı ziyareti ve BM ile ABD'nin isteği üzerine Sudan, Cencevid milislerini silahsızlandırmaya, insani yardımı kolaylaştırmaya ve siyasi bir düzenleme yapmaya söz verdi.

30 Temmuz: BM Güvenlik Konseyi, Sudan'ın Darfur'daki milisleri silahsızlandırmasını ve kovuşturmasını, 30 gün içinde bu talepleri yerine getirmemesi halinde yaptırıma denk tedbirler alınacağını içeren bir kararı, 15 üyesinden 13'ünün oyuyla kabul etti.

2 Ağustos: Sudan ordusu, BM Güvenlik Konseyi'nin Darfur krizi üzerine aldığı kararı "savaş ilanı" olarak nitelendirdi.

15 Ağustos: Ruanda, Afrika Birliği Barış Gücü bünyesinde Sudan'a 154 askerden oluşan bir askeri birlik gönderdi. Tarihin en büyük katliamlarından birini yaşayan Ruanda'nın bölgeye insani amaçlı asker göndermesi dikkat çekiciydi.

23 Ağustos: Darfur krizine siyasi çözüm bulunması amacıyla Nijerya'da Sudan hükümetiyle isyancılar arasında görüşmelere başlandı.

25 Ağustos: Sudan hükümetiyle barış görüşmeleri için masaya oturma konusunda anlaşan isyancıların temsilcileri, Afrika Birliği'nin hazırladığı gündemi kabul etti.

26 Ağustos: Sudan hükümeti, BM Güvenlik Konseyi'nin, Darfur krizinin çözülmesi için verilen karara uyması yolundaki sert uyarıyı reddetti.

Olaylar bu aşamadan sonra gittikçe artan bir çatışma halini almış ve katliamlar günümüze kadar devam etmiştir. Sudan hükümeti olayları durdurma konusunda isteksiz ve çaresizdir.

Darfur neden önemli?

Dünya 1 milyondan fazla kişinin katledildiği Raunda ile fazlaca ilgilenmez iken, neden BM Genel Sekreteri Kofi Annan ve zamanın ABD Dışişleri Bakanı Colin Powell başta olmak üzere dünyanın pek çok ülkesinin üst düzey yöneticisi Darfur'a gelme gereğini duymuşlardır. Bunun sebebi kimilerine göre Güney Sudan'da bulunduğu söylenen petrol ve diğer doğal kaynaklar, kimilerine göre ise bölgenin kontrol edilebileceği en stratejik noktanın Darfur olduğu gerçeğidir.

Ama şu da gerçek ki; bölgedeki petrolü Amerikalılar bulmuş ancak işletmemişlerdir. Bu petrolerin işletmesi şu anda Çin ve Malezya şirketlerine aittir. Bölgede bu kadar önemli petrol yatakları var ise neden Amerikalılar kendi buldukları kuyuları terk etmişlerdir? Bunlar henüz cevabı olmayan sorular. Ama bölgede özellikle Malezya kökenli Petronas şirketinin varlığı bazı güçleri rahatsız etmektedir.

Amerikan hükümeti üzerinde en etkili dini kurum olduğu bilinen Evanjelik kilisesinin mensuplarının Sudan'a baskı yapıp, müdahalede bulunulması için Amerikan yönetimini yönlendirdikleri haberleri bölgede konuşulmakta. Ancak bunun doğru olma olasılığı düşük. Amerikalılar sanki bölgeyle hiç ilgilenmiyor gibi görünüyorlar.

Dünyanın diğer bölgelerinde hissedilen Amerikan etkisi burada hiç hissedilmiyor. Bölge halkı da kelimenin tam anlamıyla ABD'den nefret ediyor.

Darfur aslında Sudan için oldukça önemli bir bölge. Şu anki İslami yönetimin temellerini oluşturan fikirler Darfurlu olan Hasan El Turabi tarafından geliştirilmiştir. Ayrıca Sudan ordusunun temellerini de Darfur bölgesi insanları oluşturuyor. Dolayısıyla Sudan Hükümeti'nin bu bölgeden vazgeçmesi mümkün değil.

Aslında Sudan Hükümeti her ne sebeple olursa olsun insanların Darfur'u ziyaret etmelerinden son derece rahatsız. Bu bölgeye konumu ne olursa olsun yabancıların girmesinden ve bölge hakkında fikir üretmelerinden hoşlanmıyorlar.

Bölge 2004 yılından sonra da durulmadı. Bölgede Afrikalılar bu saldırılara maruz kalmaya devam edince, daha önce 21 yıldır John Garang tarafından yürütülen Afrikanların liderliği Arkoy Mini Minnavi isminde bir başka Afrika'ya geçti. Minnavi Güney Sudan'daki Afrika kökenli kabileleri bir araya getirerek, SLA (Sudanese Liberation Army) isminde bir ordu kurdu. Sudan halkı bunlara Toroboro ismini vermiştir. Bu ordu tüm Sudan'ın yaklaşık % 34 ünü temsil yetkisine sahiptir. Toroboro'lar Arap Cencevitler ile savaşmaya başlamış ve kısmen de başarılı olmuşlardır. Nihayet aynı yıl sonunda, artık merkezi hükümetin göz ardı edemeyeceği kadar güçlenen Arkoy Minni Minnavi Hartum hükümeti ile bir anlaşma imzalamış ve hükümetin ikinci adamı haline gelmiştir. Bu olaydan sonra SLA da Sudan'ın resmi ordusu olarak kabul edilmiş, ancak bu bile bölgede savaşı ve vahşeti durduramamıştır.

Şu anda bölgede Afrika Birliği Askerleri olan AMIS konuşlanmış halde. İlginç şekilde dünyanın gördüğü en büyük katliamlardan birinin müsebbibi olan Raunda, bu birliğe 154 kişilik bir askeri gurupla katılmıştır. Sudan hükümeti BM askerlerinin gelmesindenense, Raunda askerlerine bile razı olmuştur.

İlginç ve tehlikeli bir fikir

Afrika Araştırmaları Merkezi Müdürü Prof. Dr. Hasan El Mekki' ye göre, bölgeye gelmesi gereken tek askeri grup Türk askeridir. Mekki : “Türkler İslam Konferansı'nın genel sekreterliğini de yapan güçlü bir devlete sahipler. Ayrıca AB ve ABD ile de çok iyi ilişkileri var” demektedir.

Aynı Mekki, Darfur'da hiç Arap olmadığını da iddia ediyor. Bu durumda Mekki ya taraflıdır, ya da konu hakkında yeterince bilgi sahibi değildir. Çünkü biz oradaydık ve kendilerine Arap diyen bir sürü insanla aylarca çalıştık.

Türk askerinin bölgeye gitmesine gelince, bu ciddiye bile alınmaması gereken bir istek. Bundan kesinlikle sakınılmalı. Çünkü bu bölge her gireni içine çekebilecek bir bataklık haline gelmiş durumda. Türk askeri kesinlikle bu batağa sokulmamalıdır.

BM, Sudan hükümetine 2007 Mart ayı sonuna kadar bölgedeki olayları kontrol altına alması ve katliamları durdurması için süre tanımıştır. Şu anda 2007 Nisanından itibaren bölgeye Afrika Birliği askerleri olan AMIS birliklerinden sonra, Birleşmiş Milletler askerlerinin de girmesi beklenmektedir. Bunun da durumu ne kadar değiştireceği belli değildir.

SUDAN'A HAREKET

Kitabımın bundan sonraki devamı günlük düzeni içinde olacaktır. Bu kitap Sudan'da yaptığımız tüm faaliyetleri, Kızılay'ın bu faaliyetlerdeki yerini ve önemini anlatırken gözlemlerimi ve düşüncelerimi de içermektedir.

11-12-2006 Pazartesi. Bugün Sudan'a gitmek için sabaha karşı kalktım. Sevgili eşim Yasemin, büyük kızım Gökçe ve küçük kızım Ayça beni otobüs terminaline bıraktılar ve Ankara'ya hareket ettim. Ankara'ya varduktan sonra, sabah erken saatlerde, Sudan'a birlikte gideceğim arkadaşlarla, Sağlık Bakanlığı'na ait bir toplantı salonunda bir araya geldik.

Bu toplantıda iki ay boyunca birlikte çalışacağım arkadaşlarımla ilk defa tanıştım. Bize daha önce gönderilen listede olmayan ve ekibe sonradan katılan Dr. Fahri ile de burada karşılaştım. Fahri benim fakülteden arkadaşım. Yıllardır karşılaşmamıştık. Bu karşılaşma benim için hoş bir sürpriz oldu. Bakanlıktaki toplantıda bize

verilen kısa bir brifingden sonra öğlen uçağı ile İstanbul'a geçtik. Oradan da günbatımında Hartum' a uçtuk, yaklaşık üç buçuk saat sonra da Hartum'a indik. Hartum havaalanında bizi Kızılay görevlisi arkadaşımız karşıladı ve TİKA (Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi) Hartum merkezine götürdü. TİKA bulunduğu ülkeye gelen Türklere yardım eden, bu arada bulunduğu ülkede T.C. Devlet Bakanlığı'na bağlı olarak değişik yatırım faaliyetlerini de yürüten bir kuruluş. Doğrusu daha önceden böyle bir kuruluşumuzun olduğunu biliyordum. Çalışmaları çok hoşuma gitti.

Burada bütün gece kaldık. Bazı arkadaşlar buldukları koltuklarda uyudular. Bir kısmımız ise hiç uyumadan sabaha kadar bekledi. Sonra henüz hava aydınlanmadan asıl görev yerimiz olan Nyala'ya gitmek üzere TİKA'dan ayrıldık ve Hartum Havaalanı'na geçtik.

Hartum Havaalanı iç hatlar terminali oldukça ilginç ve değişik bir yer. Son derece salaş bir yapısı var ve hiç havaalanına benzemiyor. Kendilerince bir çeşit güvenlik uygulamaları var. Gerekli yerlere X ray cihazlarını kurmuşlar, ancak hiç biri çalışmıyor. Bunun yerine uçağa binmeden önceki son kontrolde insanların üzerini arıyorlar. Biz grup halinde gelince içimizden yakalayabildiklerini aradılar. Çoğumuz hiçbir aramaya tabii tutulmadan havaalanı aracına bindik. Araç içinde Kızılay görevlisi arkadaşımız bizi uçağa biniş kuralları konusunda uyardı. Elimizdeki uçuş kartlarında uçaktaki yerimiz belirtilmemişti. Bunun sebebi isteyenin istediği yere oturabilmesiymiş. Bu sebeple araç uçak yanına gelince herkes uçağa doğru koşmaya başladı. Daha iyi yerlere de uçağa ilk girenler oturdu.

Uçağımız eski, pervaneli ve küçük bir uçaktı. İçeri girince çok şaşırdık. Çünkü uçağın elektrikleri çalışmıyordu. Bu karanlıkta yer bulup oturabilmek neredeyse imkânsızdı. Ama kahraman hostes ve pilotlar cep telefonlarının ışıkları ile hepimizi yerlerimize oturtular. Daha sonra yaklaşık 30 dakika boyunca uçağın ışıklarını tamir etmeye uğraştılar. Bu arada da hava aydınlandı. Kalkıştan önce pilot bir de

uzun bir duaya başlayınca hepimiz korkudan terlemeye başladık. Durum hakikaten ürkütücüydü. Ama yapacak bir şey yoktu ve hepimiz kaderimize razı bir şekilde yerlerimizde terlemeye devam ettik. Neyse ki uçuş sorunsuz geçti ve sabahın ilerleyen saatlerinde Nyala havaalanına indik.

Burası küçük bir havaalanı. Yere ayak bastıktan sonra hepimiz etrafımıza şaşkın şaşkın bakıyor ve çoğumuz Afrika'nın ortasında olduğumuza inanamıyorduk.

Burada etraf sınırsız kum ile kaplıydı. Tek tek ağaçlar görülüyor ama bu ağaçlar etrafın ıssızlığını bozamıyordu. Etrafımızdaki bir sürü siyah insan bize çok değişik geldi. Türkiye'de nadiren gördüğümüz bir ırkın temsilcilerini burada toplu olarak görmek bizleri şaşırttı. Aynı şekilde bu insanlarda on sekiz beyaz insanı bir arada gördükleri için şaşırmışlardı. Havaalanından bir şekilde çıktık. İşlemler ne zaman yapıldı anlayamadık. Ama işte dışarıdaydık. Kapıda bizi yine Kızılay ekibi karşıladı. Bir araçla bizleri, bir araçla da valizlerimizi alarak bizi Nyala merkezdeki Kızılay ofisine götürdüler.

Burada çok sıcakkanlı Kızılay mensupları bizleri büyük bir incelikle karşıladılar. Tanışma faslından sonra bizleri kalacağımız yerlere yerleştirdiler. Arkadaşlarımın bazıları merkez ofisteki odalarda kalırken, ben ve diğer arkadaşlarım başka bir evde kalacağız.

Artık çok yorgunuz. Neredeyse 30 saattir uyumadık ve bu süre içinde zorlu bir yolculuk yaptık. Hepimizin gözleri artık yataklarımızı aramaya başladı.

12-12-2006 Salı. Bu Sudan'daki ilk günümüz. Herkes çok yoruldu. Bu sebeple günün kalan kısmını dinlenerek ve biraz uyuyarak geçirdik.

Kaldığımız ev bahçeli güzel bir villa. Evde çalışan iki tane yerli siyahi hizmetçi var. İsimleri Selva ve Fatma. Çok tatlı hanımlar.

Çayımızı bulaşığımızı temizliğimizi onlar yapıyorlar. Evde son derece rahatız. Özellikle banyo imkanının olması ve çamaşırlarımızı yıkayacak çalışanlar olması içimizi ferahlattı. Çünkü buraya gelirken en büyük korkumuz buydu.

Aslında ben olaya fazla şaşırmadım. Kızılay'ın çalışma şeklini ve mantığını daha önceden de biliyordum. Kızılay her türlü zorlu şart altında gerekli lojistiği çok iyi sağlayabiliyor. Bu konuda gerçekten de profesyoneller. Kızılay yardıma gelenleri asla yardıma muhtaç hale getirmiyor. Bu son derece doğru bir yaklaşım. Burada da aynı durumla karşılaştık. Arkamızda Kızılay ekibinin olduğunu bilmek gerçekten güzeldi.

Henüz hastaneyi görmedik. Ancak ilk duyduklarımız hiç iç açıcı şeyler değil. Sanırım çok kötü bir tabloyla karşılaşacağız. Yarın ilk defa hastaneye gideceğiz. Bakalım bizleri neler bekliyor?

Bu arada yemeklerimizi Kızılay'ın merkez ofisinde yiyoruz. Bizim kaldığımız evle buranın mesafesi yaklaşık üç yüz metre. Evler yakın, ancak burada güvenlik sebebiyle gece on buçuktan sonra sokağa çıkma yasağı olduğu için eve biraz erken dönmemiz gerekecek. Merkez ofiste kablosuz internet imkanı sağlanmış durumda. Bu çok güzel, çünkü gerekli iletişim artık bizim için sorun olmayacak. Yanımda getirdiğim bilgisayarım sanırım iletişim açısından beni çok rahatlatacak.

13-12-2006 İlk defa hastaneye geldik. Hastane yapılanması Pakistan'dakinden farklı değil. Aynı çadır hastane burada da var.

Sabah saatlerinden itibaren hastalara bakmaya başladık. Hastalar fakir, aç, sefil ve çok kötü durumdalar. Daha önce hiç görmediğimiz Leishmania Tropika, Madura Ayağı, Plasmodium Falcifarum gibi enfeksiyonlar burada yaygın olarak bulunuyor. Biz bu enfeksiyonları sadece kitaplardan ve hayal meyal hatırlıyoruz. Bu tip enfeksiyonlar Türkiye'de hemen hemen hiç görülüyor. Dolayısıyla

tanıyabilmemiz de mümkün değil. Bu konuda neler yapabileceğimizi önümüzdeki günlerde göreceğiz, ancak hastanede bizlerle birlikte çalışan üç Sudanlı pratisyen hekimin bölgeye has enfeksiyonlara ait bilgilerine güvenmek zorunda kalabiliriz.

Hastane önünde bekleyen çok sayıda hasta var. Ancak ilaç sıkıntımız had safhada. Bu sebeple hastalara fazla yardımcı olamayacağımızı daha ilk günden fark ediyoruz. Buradaki hastanede bölge halkına tüm sağlık hizmeti parasız veriliyor. İlaçların da tamamı Kızılay tarafından karşılanıyor. Türk Kızılayı hariç, Darfur bölgesinde bu şekilde, tamamen parasız hizmet veren başka bir sağlık kuruluşu yok. Kızılaç ve Birleşmiş Milletler yetkilileri bile verilen hizmet karşısında şaşkınlıklarını gizleyemiyorlar.

Bu durum bize gurur veriyor.

2005 yılında Pakistan'a giderken Kızılay hakkında doğrusu çok iyi şeyler düşünmüyordum. Bunun sebebi tabii ki Sakarya depremi sonrasında basında çıkan olumsuz haberlerdi. Kızılay Sakarya depreminde çok fazla zorlanmış, bu sebeple de bazı olumsuzluklar yaşanmıştı. Hatta normalde kullanmayacakları bazı malzemeleri bile bu deprem sırasında kullanmak zorunda kalmışlar, bu da basın tarafından çok kötü yansıtılmıştı.

Oysa Sakarya depremi gibi geniş çaplı afetlerle başa çıkmak hiç kolay değildir. Elinizde bulunan malzemeler, bu derece büyük bir yıkımda yetmeyebilir. Kızıla da bu depremde aynı sıkıntıyı yaşadı. Malzeme yetmeyince elinde bulunan ve daha önceden kullanılmış çadırları ve diğer malzemeleri kullanmak ve halka dağıtmak zorunda kaldı. Basının bu olaya, bu derece yıkıcı yaklaşması, gurur duymamız gereken bir kuruluş olan Türk Kızılayı'na karşı halkta bir tepki oluşturdu. Bu haberleri yapanların o depremde ne gibi faydaları olmuştur bu tartışılır. Ancak canını dişine takarak muhtaç hale gelenlere yardım etmeye çalışan Kızılay, böyle insafsızca bir saldırıyı hak etmemişti. Basın bu aşamada kendini sorgulamak zorunda.

Umarım ne yaptıklarının farkındadırlar ve umarım bir gün basit çıkarlar uğruna saldırdıkları Kızılay'a muhtaç duruma düşerek, bu kuruma verdikleri zararın sonuçlarını öğrenmek zorunda kalmazlar.

Nyala'da ve mülteci kamplarında ameliyat edilmesi gereken çok sayıda hasta var. Ancak gece sokağa çıkamadığımız için, sadece akşama taburcu edebileceğimiz hastaları ameliyata almak gerekecek. Yani hastaların hastanede uzun süre yatmasını gerektirecek kadar büyük ameliyatlara yapamayacağız. Bu da benim işimi oldukça azaltıyor. Buna rağmen burada hastalar bize karşı aşırı sevgi ve saygı besliyorlar. Bizlere bakışları tanrıya bakar gibi. Bizlerden çok şey umut ediyorlar. Her şeyi yapabileceğimizi zannediyorlar. Bu umutlarını boş çıkartamayız. Onlar için elimizden geleni yapacağız. Umarım yakında imkanlarımız daha iyi olur ve onlar için daha iyi şeyler yapabiliriz.

Ekipte sadece bir tek genel cerrah arkadaşım var, başka bir cerrah bulunmuyor. Çalışmalarımı bu arkadaşım ile koordine şekilde yürütmeye mecburum. Daha ilk günlerde bu arkadaşım ile nasıl çalışacağımız konusunda anlaşıyoruz. O da elimizden geleni yapmamız, ama bu arada hastalara zarar vermememiz gerektiğini düşünüyor.

Teknisyen olarak Ankara Numune Hastanesi'nden Nuray Hanım ve Sivas Devlet Hastanesi'nden Hakan Bey ile çalışıyorum. İkisi de güvenilir, işlerinde ehil ve yetenekli insanlar. Sanırım iş konusunda fazla sıkıntı çekmeyeceğim. Ben onları

sevdim. Umarım onlar da beni severler. İki ay boyunca onlarla birlikte çalıştıktan sonra sanırım bağlılığımız daha da artacak.

Kliniğimizde Muhammet Hamit isminde, yerli, lise mezunu ve eski komando olan bir ameliyathane personelimiz var. Çok çalışkan ve zeki birisi. Devamlı gülümsüyor. Bundan dolayı onu çok sevdim. Yarı İngilizce, yarı Arapça, çok az Türkçe ile anlaşmaya çalışıyoruz. Ancak Muhammed bizim Arapça öğrendiğimizden çok daha hızlı şekilde Türkçe öğreniyor.

Burada garip ve karma bir dil oluşmuş. İngilizce, Türkçe ve Arapça'dan oluşan garip bir dil hastane içinde çalışanları anlaşıyor. Bu garip dil zaman içinde gelişmiş ve hakikaten de işe yarıyor. İlk başlarda çok şaşırđım. Burada çalışanlar bu karma dil ile rahatça anlaşılıyorlar. Dil konusundaki sorun çalışan personelle değil, gelen hastalarla yaşıyor. Öyle ki, aramızda çok iyi derecede Arapça bilen, hatta ana dili Arapça olan arkadaşlar bile bu insanlarla anlaşmakta zorluk çekiyorlar. Çünkü bölgede kullanılan Arapça kısmen bozulmuş, değişik kelimeleri bünyesine katmış, belki de Afrika kültürü etkisi ile bilinen Arapçadan uzaklaşmış bir dil. Ayrıca bölgede kullanılan çok sayıda yerel dil ve lehçe de var. Bu sebeple bu insanlar kendi aralarında bile yeterince anlamıyorlar. Kendi aralarında bile dil önemli bir sorun olarak ortada iken, bu bizim için elbette daha da önemli bir mesele oldu. Dil konusu sanırım ilerleyen zamanlarda da sorun olmaya devam edecek.

İngilizce bilen yerel personelleri burada tercüman olarak kullanıyoruz. Ama bu bile sorunu, yukarıda anlattığım sebeplerden dolayı yeterince çözemiyor. Bazı hastalarla hakikaten anlamıyoruz ve sadece hastaya bakarak ve vücut dilini kullanarak anlaşmaya çalışıyoruz.

Vücut dili kullanmak çoğu zaman bir çözüm, ancak bölgede bazı hareketler bizim bildiğimiz mananın dışında kullanılmakta. Bunun komik sonuçları olabiliyor. Mesela bizde tüm parmaklar birleştirilerek

yapılan güzel manasına gelen hareket, burada bekle ya da sabır anlamına geliyor. Bu insanlardan birisi bu hareketi yaparsa başınız belada demektir. Eğer bir Sudanlı bu hareketi yaparsa beklemeniz gereklidir. Ama ne kadar bekleyeceksiniz. Bu süre bir dakika da olabilir bir saate, bir gün de olabilir bir ay da. Bu tamamen size bu hareketi yapanın insafına kalmış. Bölge halkı bu belirsizliklere alışmış halde. Bekle deyince sınırsız bir sabırla beklemeye başlıyorlar. Bu hiç bize göre değil. Bizim gibi sıcakkanlı ve tez canlı bir milletin mensupları için bu sebepsiz beklemler çok can sıkıcı olabiliyor.

Başka bir hareket bizi oldukça şaşırttı. Bizde sol eli yumruk yaparak, sağ elle üzerine vurmak şeklinde yapılan küfür hareketi, Sudan'da "tamam" manasına gelmekte. Yerel halk ile konuşurken karşınızdaki birden bire bu hareketi yapınca ister istemez şaşırp kalıyorsunuz. Neyse ki buna alışmamız fazla zaman almadı da rahat bir nefes aldık. Ama hareketi ilk gördüğümüzde, tüm ekip sevimli bir şok yaşadı.

Başka bir hareket ise yine "tamam" manasına geliyor. Dillerini ağız içinde değişik bir biçimde yerleştirerek sert bir "cık cık" sesi çıkartıyorlar ve karşısındaki bunu "tamam" olarak algılıyor. Bu sesi Sudan'ın her yerinde ve her yaş gurubundaki insandan duymanız olası. Elbette bu ses diğer hareket kadar şaşırtıcı değil.

Hastanede birde çayhanemiz var. Adı Şaban's Cafe. Bu ismin verilmesinin sebebi bölgede bulunan eski Kızılay Ekip Başkanı'nın adının Şaban olması ve bu çayhanenin onun zamanında yapılması. Oğün bugündür burası Şaban's Cafe olarak anılmış.

Şaban's Cafe aslında duvarları bölgede çok yaygın olan örgü şekline getirilmiş şeker kamışından yapılmış ve üzeri branda ile kapatılmış, içine iki adet kerevet konmuş, köşede bir çay ocağı olan basit bir yapı. Bir çeşit çadır. Ama bu çadır güneşi ve neredeyse durmadan esen rüzgarı kesiyor, bu sebeple kısmen rahat bir oturma ortamı sağlıyor. Şu anda İman isminde bir bayan bu kafeteryada

alışıyor. İman şişman ve devamlı olarak gülen, simsiyah bir Sudanlı. Kırık dökük bir dille her gelene hatır sormaya alışıyor. İman'ın kocası da hastanede Kızılay bünyesinde alışıyor. Adı İbrahim. İbrahim yaklaşık iki metre on santimetre uzunluğunda ve yakışıklı birisi. Eskiden profesyonel boks yapmış. O da İman gibi devamlı gülüyor ve çok alışıyor.

İbrahim'le ilk günlerde dostluğu arttırdık. O kadar ki İman'la olan kavgalarını bile anlatmaya başladı. Bu aralar aralarında ilginç bir tartışma var. İbrahim ikinci bir kadın istiyor. Ama tartışma İbrahim'in ikinci kadın istemesinden değil, kadını kimin seeceğinden çıkıyormuş. İman kendi kumasını kendi seçmek isterken, buna karşın İbrahim'de kadını kendisi beğenmek istiyormuş. Bu sebepten dolayı araları hafif limoni. Onları ara sıra barıştırmak gerekiyor.

Sudan'da çok evlilik yaygın ve kanuni olarak bir erkek dört kadınla evlenebiliyor. Poligami olarak bilinen bu sosyolojik hadise Darfur bölgesinde aslında bir gereklilik. Çünkü savaşta erkeklerin çoğu ölmüş. Çok az erkek var. Sudanlı kadınlar kendi kendilerini idare edebilecek durumda değiller. Hayatlarını idame ettirmek için bir erkeğe ihtiyaç duyuyorlar. Bu sebeple her erkeğe birden fazla kadın düşmek zorunda. Afrika gelenekleri ve İslami kaideler de buna uygun olunca, bölge kadınları ve erkekleri için çok eşlilik baştan kabul edilmiş bir olgu haline gelmiş. O kadar ki bizim bir tane eşimizin olmasını "only one" diyerek dehşetle karşılıyorlar. Onlara göre erkek adamın çok sayıda eşi olur. Kadınınsa eşinin fazla kadınla evli olmasından dolayı gurur duyması gerekir ki kadınlar bununla hakikaten gurur duyuyorlar. Farklı bir kültür yanşması bu.

Yre insanları çok fakir ancak çok cana yakın ve çok misafirperverler. Sanırım insanlarda para arttıça insanlıkları azalıyor. Biz bu düzlemin neresindeyiz bilemiyorum. Sanırım ki bu insanlar başlarına gelen her şeye rağmen bizden daha fazla insanlar. Ellerindeki yok denecek kadar az olan yiyeceklerini bile bize ikram etmekten geri kalmıyorlar. Bu ikramlar karşısında ne yapacağımızı şaşırıyoruz.

Alsak, içimize sinmiyor. O kadar az yiyecekleri var ki. Almasak, karşımızdaki insanların kırılmasından korkuyoruz. Bu durumda ikramlardan, onlara zarar vermeyecek kadar, sadece tadımlık almakla yetinmek gibi bir yol bulduk. Ayrıca ikramların çoğu bizim damak tadımızın çok dışında. Bazen yemekte ve yutmakta zorluk çekiyoruz, ama yine de onları kımmamak adına bir miktar alıyoruz.

14-12-2006 Perşembe. Burada perşembe günleri yarım gün çalışılıyor. Biz de öyle yaptık. Yarın ise tatil günü. Cumartesi Pazar çalışmaya devam edeceğiz.

Bu sebeple öğleden sonrayı evde geçirdik. Akşam internet üzerinden ailemle görüştim. Onlarda bir sorun olmaması beni sevindirdi. Ancak büyük kızım Gökçe benim buraya gelmemden gereksiz yere çok etkilendi. Zaten çok duygusal bir çocuk. 12 yaşında ama yaşından beklenmeyecek kadar derin düşünebiliyor. Bazen de bu derinliğin içinde kayboluyor. Belki de 12 yaşında bir çocuğun babasının ondan iki aylık süre ile ayrılması onun için çok önemli bir olay. Ama bu yapmam gereken bir şey. Bazen sevdiğimiz biraz üzülse de yapmanız gereken şeyler vardır. Bu da öyle bir durum. Kızımla uzun süre konuştum. Onu rahatlatmaya ve ikna etmeye çok uğraştım. Ona buradaki insanların yardıma muhtaç hallerini ve onlar için bir şeyler yapabilmek için burada olduğumu anlattım. Beni biraz olsun anladı ama hala çok üzgün. Bunun üzerine çözümü zamana bıraktım. Sanırım beni yakında daha iyi anlayacaktır.

15-12-2006 Bugün Cuma ve tatil. Çalışmıyoruz. Öğlen Cuma namazına gittik. Burada cumalar farklı kılınıyor. Camide kimse sünnet namazlarını kılmıyor. Sadece farz kılınıyor ve hutbe yaklaşık bir saat sürüyor. Tabî ki biz hutbeden bir şey anlamadık. Çünkü Arapçaydı. Bunun üzerine anlamadığımız dildeki bir hutbe dinlenir mi dinlenmez mi tartışması başladı. Elbette hutbe cuma namazının farzlarından biri ve bir çeşit toplumsal etkileşim süreci. Ama ya yabancı bir dildeyse ve söylenenlerden hiçbir şey anlamıyorsak hutbe hala farz mıdır, değil midir? Bu konuda herkesin bir fikri var. Bence anlamadığımız bir

hutbeyi dinlemeniz de şart değil. Bu sebeple bundan sonraki cuma namazlarına hutbeden sonra gitmeye karar verdim. Çok sayıda arkadaşım da bu görüşü benimsedi. Bu konuyu daha fazla uzatmak istemiyorum. Çünkü bilgin fikir yürütmemi sağlayamayacak kadar az.

Bu namazlarda Sudan'ın kültür mozaığı de ortaya çıkıyor. Burada bizdeki gibi standart bir namaz formu yok. Ayakta duruşları, el bağlamaları tamamen farklı insanlar bir sırada namaz kılıyorlar. Kimse birbirine karışmıyor. Sonuçta camide namaz kılan insanlar arasında bizdeki gibi bir birliktelik de olamıyor.

Özellikle Cuma namazı sonrasında camii bahçesinde zikir yapan dini guruplara rastlamak burada pek şaşırtıcı değil. Bu insanlara müdahale edilmiyor. Camii bahçesinde bu serbestlikleri var. Dışarıda ise bu kadar serbest değiller. Hatta bazı politik guruplar bile camii bahçesinde serbestçe gösteri yapabiliyorlar. Ama bu da sadece camii bahçesinde serbest. Şimdiye kadar camii dışında hiçbir gösteriyi rastlamadık.

Buraya geldikten sonra Kızılay ekibinden bazılarının yakında geri döneceğini öğrendik. Gidecek olan ekip ortalama 140 gündür buradaydı ve görevlerini bitirmişlerdi. Ayrılacakları için üzgün görünüyorlardı. Oysa buradan ayrılacağı için insan nasıl üzgün olabilir ki. Bu tuhaflık görülse görülse Kızılay ekibinde görülürdü. Hakikaten hepsi üzgündü.

Akşam, geriye dönecek Kızılay ekibinden Yıldız Hanım hepimizi bir çay bahçesine götürdü. Orada bir tür kahve ve nargile içtik. Kısa ama keyifli bir deneyim oldu.

Burada iklim pek alışık olduğumuz gibi değil. Kış olmasına rağmen geceleri yaklaşık 20 gündüzleri ise 30 derece sıcaklık var. Bunun için geceleri dışarıda üzerinize bir hırka bile almadan oturabiliyorsunuz. Oysa şu anda Türkiye'de kış mevsimi. Her taraf kar ve buz dolu. Kendimizi kışın kaçmış gibi hissediyoruz.

Günün en önemli olayı ise akşamüzeri Otash mülteci kampına düzenlediğimiz keşif gezisi oldu. (yanda). Bu amaçla Kızılay merkez ofisinden ayrıldıktan sonra arabalarla şehrin dışına doğru

çıktık. Daha önce hiç mülteci kampı ya da ona benzer bir kamp görmediğimiz için aslında bizi neyin beklediğini de bilmiyorduk. Arabamız şehrin dışında ki çölde bir iki kilometre yol aldıktan sonra karşıdan kampın sınırlarını gördük. Ellere ne geçirdilerse kampa bir sınır yapmak için kullanmışlardı. Hasır parçaları, ağaç parçaları ve çalılar karmaşık bir düzen içinde bir çeşit sınır duvarı oluşturmuş, adeta içindekileri dünyanın gözlerinden saklamaya çalışıyordu. Kampın girişinde son derece iptidai yapılmış bir çadırın içinde asker olduğunu tahmin ettiğimiz siyah insanlar bekliyordu. Bu askerler çok lakayt biçimde bize bakıyor, bir taraftan da şeker kamışı çiğneyerek devamlı tükürüyorlardı. Ama Kızılay yetkilisi araçtan inip onlara selam verince üzerlerindeki lakaytlık gitti ve yerine sevindiklerini belli eden bir ifade oturdu. Daha sonra öğrendiğimize göre bu kamplara kimse alınmıyormuş. Güvenlik gerekçesi ile kimsenin alınmadığı kamplara Kızılay ekibi adeta davetli gibi girdi. Kızılay'ın bunu nasıl başardığını bilmiyorum ama kimseye güvenmeyen bu insanlar Kızılay'a aşırı derecede güveniyorlar. Bunun sebebini Kızılay'ın sadece insani yardımla ilgilenmesinde, hiçbir politik çıkarı olmamasında ve bölgede değişik NGO (Non-Governmental Organizations = Sivil Toplum Örgütleri) guruplarının yürüttüğü bir çeşit casusluk ya da misyonerlik faaliyetlerinin kesinlikle dışında kalmasında aramak gerekir. Kızılay bunu bir strateji olarak belirlemiş ve kesinlikle uyguluyor. Hiçbir siyasi

aba içinde değil. Bu insanlar da Türk Kızılayı'na bu sebeple çok güveniyorlar. Bizden nceki ekipler bu güveni sağlamışlar. Umarım biz de arttırarak devam ederiz.

İşte bu güven duygusundan dolayı kampa kolaylıkla giriyoruz. Kamp çok u bir dünya. İnsanlar burada nasıl yaşayabiliyor inanmıyorum. Ev, adır ya da kulübe olarak bile isimlendirilemeyecek barınaklar içinde ölmemeye çalışan insanlarla dolu burası.

Burada yaklaşık 60.000 kişi yaşıyor. Çoğunluk kadın ve ocuk. İnsanların hiçbir Şeyleri yok. Sıfır neyse bu insanlar da ona sahipler. İnsanlar barınaklarda ve çöl kumu üzerinde giyecek ve yiyecekleri olmadan yaşamaya uğraşıyorlar. Fotoğraflarını çekerken bile çok utandım. Dünya nasıl olurda burada yaşayan insanları görmezden gelir, inanmıyorum. Hangi politik çıkar burada yaşanan rezaleti haklı gösterebilir ya da hangi insan, hangi suçtan dolayı böyle bir hayata mahkum edilebilir? Buradaki insanların yüzlerine bile bakamadım. Kendimi suçlu hissettim. Daha önce bunların farkında olmalıydım ve belki daha önce bir Şeyler yapmalıydım. Bizler bu insanların yanında seçilmiş kutsallar gibiydik. Kendimi haksızlık yapan zorbalara benzettim, çok sıkıldım ve insanlığımdan utandım.

Ama ben hiç değilse buradaydım. Umarsız sessizlerden değildim. Belki değişik sebeplerim vardı buraya gelmek için ama olsun yine de buradaydım işte. Artık onlar için bir Şeyler yapabilme fırsatını yakalamıştım.

O anda kararımı verdim. Onlar için ne gerekli ise yapacağım. Hiçbir Şey yapamazsam yüzlerine gülüp başlarını okşayacak ve onlara sarılacağım. Artık getirdiğim elbiselerimden hiçbirini geri götürmeyi düşünmüyorum. Hepsini burada ki insanlara dağıtacağım. Benim mütevazı elbiselerim buradaki insanlara belki biraz bol gelecek. Olsun, üzerlerinde hiç elbiseleri yok ki. Herhalde beğenirler ve hoşlarına

gider. Artık o elbiseleri giymek istemiyorum. Onları giyerek aralarında dolaşmaktan adeta utanıyorum.

Kamplardaki insanlar WFP (Dünya Gıda Programı)'nın verdiği un ve şekeri karıştırıyor ve bu karışımı su ile pişirerek bir çeşit şekerli lapa elde ederek bu lapayı yiyorlar. Ayrıca aynı lapa görünümünde olan ve “marek” adı verilen bir çeşit mısır yemeği ile besleniyorlar (yanda). Yemekleri sadece bunlardan

ibaret. Dediklerine göre bu yapışkan lapalar yerken boğazlarına yapıştığı için, lapayı elle alarak suya batırıyorlar ve sonra ağızlarına atıyorlar, böylece daha kolay yutabiliyorlarmış. Bazen de buldukları kuru ekmeği suya banarak ıslanmış ekmeği emiyorlar. Bunların hiç biri abartı değil. Buradaki insanların gerçekten hiçbir şeyleri yok. Anneler çocuklarına sarılmış bir şekilde toplu olarak ölümü bekliyorlar. Evet, buna yaşamak denemez, hatta yaşamaya çalışmakta denmez. Bunun adı olsa olsa ölmemeye çalışmaktır.

İnsanlar pislik içindeler. Su yok, elektrik yok, yol yok, yiyecek yok, barınak yok, gelecek yok, acı bir geçmiş var ama insanlar hala gülüyorlar. Ellerindeki un yemeğini bizimle paylaşmak isteyenler oldu. Çok utandım. Kendimi çok kötü hissediyorum. Sanırım sahip olduklarım bana biraz fazla. Geri dönüşte bunu düşüneceğim. Biz meğer ne kadar rahatmışız ve ne kadar hırslıymışız. Bu insanlardan insanlıkla ilgili şeyler öğreniyorum. Garip değil mi, onca kitap arasında yıllardır insanlığı arayan ben, bunu Afrika'nın ortasında hiçbir şeyi olmayan insanlardan öğrenmeye başladım.

Bu insanlar neden bu haldeler?

Güney Sudan’da etnik gurup olarak Afrikanlar daha yaygın. Oysa Sudan’ın yönetimi azınlıktaki Arapların elinde. Arap asıllı Sudan yönetimi bir süre sonra aşırı bir milliyetçilik duygusuna kapılıyor ve Afrikanları hakir görmeye başlıyor. Olay Afrikanları hakir görmekle de kalmıyor. Merkezi hükümet insani sayılamayacak bir amaç için Cencevit adıyla bir gerilla teşkilatı kuruyor ve bunlara silah ve para yardımında bulunuyor, lojistik desteklerini sağlıyor. Cencevit develi asker demek. Hakikaten Cencevitler develerle gezen çöl bedevisi görünümünde insanlar. Sudan hükümeti tarafından Cencevitler’in görevi Afrikanları yerlerinden etmek ve ülkede Afrikan sayısını azaltmak olarak belirlenmiş. Merkezi hükümetin desteğini arkalarında bulan Cencevitler, kendilerine verilen bu görevi gerçekleştirmek için her türlü yolu kullanmaya başlamışlar. Öldürmek, mallarının tamamının alınması, kadınlara tecavüz edilmesi Cencevitler’in kullandığı yöntemlerden bazıları. Bu yöntemlerin kullanıldığı artık çeşitli kurumların raporları ile sabitlenmiş durumda. Üstelik genosit girişimine Sudan’ın resmi ordusu ya bizzat katılmış ya da olaylara destek vermiştir. (Bkz:Uluslararası Af Örgütü’ nün 176 no’lu basın açıklaması) Bu inanılması güç bir durum. Ancak daha önce Sudan hakkında yaptığım incelemede öğrendiğim ve aslına bakarsanız o zaman inanmadığım bazı iddialar burada apaçık bir gerçek olarak gözlerimin önüne seriliyor.

Duyuru no: 176 (Uluslararası Af Örgütü Basın Açıklaması)

“Köydeki farklı kulübelerde, yaklaşık 15 kadın ve kız çocuğuna tecavüz edildi. Cencevitler bazı kadın ve kız çocuklarının kaçmalarını önlemek için kemiklerini kırdı. Cencevitler köyde 6-7 gün kaldı.”

“5-6 erkek, altı gün boyunca saatlerce birbiri ardına bize tecavüz ediyordu. Bu olaydan sonra kocam beni affetmedi ve bıraktı.”

Uluslararası Af Örgütü’nün görüştüğü Sudanlı mültecilerin anlattıklarından

Savaş silahı olarak tecaviüz başlıklı yeni raporunu açıklayan Uluslararası Af Örgütü, “Darfur, Sudan’da sekiz yaşındaki kız çocukları bile tecaviüze uğruyor ve seks kölesi olarak kullanılıyor. Darfur’da sürmekte olan kitlesel tecaviüzler savaş suçu ve insanlığa karşı işlenen suçlar olmasına rağmen uluslararası topluluk bunu durdurmak için çok az çaba harcıyor” dedi.

Bölgenin ve uluslararası topluluğun gözü Darfur’da olmasına ve Sudan hükümetinin Cencevit milisleri silahsızlandıracağına dair söz vermesine karşın kadınlar ve kız çocukları hala koruma altında değil.

Yüzlerce tanığa dayanan rapor, kadın ve kız çocuklarının Cencevitler tarafından nasıl tecaviüze uğradığını, kaçırıldığını ve cinsel köleliğe zorlandığını ortaya çıkarıyor. Uluslararası Af Örgütü’nün kaydettiği köy başkanlarının neredeyse tamamında devletin ordusu ya doğrudan işin içindeydi ya da doğrudan olayın tanığıydı.

“Bu kadınların yaşamak zorunda kaldıkları zulüm ve ihlaller, tecaviüzün çok ötesinde. Tecaviüzün kadın ve kız çocukları üzerinde yıkıcı ve süregiden etkisi var ve mağdurlar şimdi de hayatları boyunca damgalanacak ve kendi aileleri ve toplumları tarafından dışlanacaklar.”

Bu durum, onları daha fazla insan hakları ihlallerine karşı savunmasız kılacak geniş ekonomik ve sosyal sonuçlar doğurmaktadır. Yerinden edilmeler de kadınları ve kız çocuklarını daha savunmasız kılmış ve aileler kızlarını korumak için evlendirmeye kalkıştıkları için erken yaşta evliliklerde artışa yol açmıştır.

Darfur’daki kadın sünneti olmuş kadınların yaralanma ve HIV/AIDS ve cinsel yolla bulaşan diğer hastalıklar kapma riski daha yüksek.

UAÖ, “Uluslararası topluluğun tecaviüz konusun çok daha ciddiyet ve özenle eğilmesi gerekiyor. Eğitimli tıbbi personelin mağdurların bakımı için derhal bölgeye gönderilmesi gerekiyor” dedi.

Uluslararası Af Örgütü ayrıca

- *Çatışmanın tüm taraflarının tecavüzün bir savaş silahı olarak kullanılmasını durdurmaları ve kınamaları, sivillerin korunması için gereken mekanizmaların derhal oluşturulması;*
- *Cencevit milislerinin silahsızlandırılması ve tasfiye edilerek sivil halka saldıramayacakları bir konuma yerleştirilmeleri;*
- *Savaş suçları, insanlığa karşı işlenen suçlar ve uluslararası insancıl hukukun tecavüz dahil diğer ihlallerinin kanutlarını ve soykırım iddialarını inceleyecek uluslararası bir Soruşturma Komisyonunun derhal kurulması;*
- *Kadınlara yönelik cinsel şiddet dahil sivillere yönelik saldırıların suçlularının, uluslararası adil yargı standartlarına uygun şekilde yargılanması ve mağdur ve tanıkların güvenliğinin sağlanması için çağrıda bulunmaktadır*

Sudan, Darfur: Savaş silahı olarak tecavüz, cinsel Şiddet ve sonuçları başlıklı rapor, Uluslararası Af Örgütü'nün Mayıs 2004'te Çad'daki mülteci kamplarında yaptığı görüşmelere dayanarak hazırlanmıştır.

Uluslararası Af Örgütü'nün kadınlara yönelik şiddeti durdurmak için sürdürdüğü küresel kampanya bu ve diğer gizlenen insan hakları skandallarını sona erdirmeyi amaçlamaktadır. Bilgi için <http://amnesty.org.tr/kadin/>

Olaylar özellikle son yıllarda giderek artmış ve Darfur'daki Afrikalı yerlilere karşı insanlık dışı bir katliam başlamış. Afrikanlar uzun süre bu olaylar karşısında çaresiz kalmışlar. Seslerini kimse duymamış. Bu durum Arap Cencevitler'i daha da şımartmış ve olaylar tırmanmaya devam etmiş.

Bunun üzerine yerel halk kendini savunma gereği duymuş ve Toroboro adında bir karşı güç oluşturmuş. Toroboro denilen silahlı timler aslında bir kontrgerilla timi ve tamamen Afrikanlardan oluşuyor. Bunların tek amacı Cencevitler'in yaptığı katliamlara karşı kendi

halklarını korumak. Toroborolar Sudan'daki iç savaşın diğer tarafını oluşturuyorlar. Toroboroların lideri tüm güney Sudan'daki kabilelerin reisi durumunda olan Arkoy Minni Minnavi isminde bir Afrikan. Minnavi bu bölgede oldukça saygı duyulan bir kişi. Bu sebeple neredeyse tüm Afrikalı kabileleri kontrol altında tutabiliyor. Minnavi ilerleyen dönemlerde Toroboro denen bu silahlı güçleri bir araya getirmiş ve SLA (Sudanese Liberation Army) adında bir ordu kurmuş. Bu aşamadan sonra Darfur'daki savaş adeta iki ordunun kural tanımaz şekilde çarpışmasına dönmüş. Yerel halk ise bu savaşılarından zarar görmeye hala devam ediyor.

Merkezi hükümet belli bir süre sonra Cencevitler'i sözümlerine ona kontrol edemiyor ve Cencevitler bağımsız hareket etmeye başlıyorlar. Bunun üzerine SLA gücünü arttırmak zorunda kalıyor. Nihayet merkezi Sudan hükümeti SLA'ların lideri Minnavi ile bir antlaşma imzalıyor ve Minnavi'yi hükümet içinde önemli bir göreve getiriyor. Sudan'da şu anda General Beşir birinci adam iken, Minnavi ikinci adam pozisyonunda. Ortada garip bir durum var. Ülkenin birinci ve ikinci adamlarına bağlı ordular birbirleri ile savaşıyorlar.

Aslında Sudan'daki savaş yaklaşık 55 yıldır devam ediyor. Artık insanlar neden savaştıklarını bile unutmuşlar. Olay her zaman Afrikanlar ve Araplar arasındaki savaş da değil. Kabile savaşı şekline de dönebiliyor. Hatta çok basit sebeplerden dolayı çıkan çatışmalarda bazen yüzlerce kişi ölebiliyor. Bu kabileler çok kalabalık ve güçlü silahlara sahipler. Bundan dolayı da bu çatışmalar çok kanlı olabiliyor. Çatışmalar bazen bir deve, bazen de birkaç kadın yüzünden çıkabiliyor. Günlerce sürüyor. Hükümet bu çatışmaları durdurmak için çoğu zaman ağır silahları kullanmak zorunda kalıyor. Sonuçta kendine asker diyenlerle birlikte sivil halktan da çok sayıda kişi ölüyor.

Bu insanların kullandıkları ağır silahları nereden buldukları ve hangi ülkeden aldıkları elbette çok önemli bir ayrıntı. Savaşın gurupların ellerinde çok değişik ülkelerin silahları var. Ancak silahların çoğu Rus malı. Bu insanların bu silahları hangi yollarla ele geçirdikleri

ve nasıl satın alabildikleri bence sorgulanması gereken bir konu. Bizim görebildiklerimiz sadece şehir merkezinde gözümüze takılan silahlar. Arazideki ve savaş sahasındaki silahları görme şansımız olmadı. Bu sebeple silahların menşei konusundaki değerlendirmelerin, bu silahları da gördükten sonra yapılması daha doğru olacaktır. Sonuçta; silahlar nereden alınırsa alınsın, Sudan'ın bu bölgesinde ağır silahlarla yapılan bir savaş devam etmekte.

İşte bu çarpışmalarda yersiz kalan, yakınları öldürülen, mallarını kaybeden ve tecavüze uğrayan yerli halk Nyala etrafında kurulmuş mülteci kamplarına sığınıyor ve sonuçta bir insanlık ayıbı ortaya çıkıyor. Türkiye' de ara sıra savaş çığırkanlığı yapanlara burayı bir kez olsun göstermek isterdim. Özellikle etnik kökene bağlı olarak çıkan iç savaşın tüm sonuçlarını burada çok çarpıcı biçimde görmek mümkün. Bu, belki de durdurulması en zor olan ve ettiği kin tohumlarını yıllar içinde inanılmaz biçimde büyüten bir savaş türü. Kesinlikle kaçılması gerektiğini burada açıkça görebiliyorum.

Kamplarda gördüğümüz tablo ürkütücü ve son derece etkileyiciydi. Buradaki insanların durumlarına, çaresizliklerine, bitkinliklerine, açlıklarına, insanlıklarına ve gözlerindeki merhamet dileyen bakışlarına daha fazla dayanamadım ve ağladım. Benimle birlikte birçok arkadaşım da ağladı. İnsanlığımıza, hep birlikte ve birbirimize göstermemeye çalışarak sessizce ağladık. Kimse kimsenin sesini duymadı ve gözyaşını görmedi. Ağladığımızı neden sakladık bilemiyorum. Oysa insan olmak utanılacak bir şey değildir. Eğer bir insan buradaki vahşetten etkilenmez ise bence insanlığını yeniden gözden geçirmelidir.

Bugün bir insanın hayatında geçirebileceği en büyük şoklardan birini yaşadım Bu insanlara acıdım. Elimden geleni yapmaya kendi kendime söz verdim ve yapacağım.

16-12-2006 Cumartesi. Bugün ilk iki vakamızı ameliyat etmeye karar verdik. Hayatımda ilk defa bir zenciye ameliyata aldım.

Doğrusu korktum. Çünkü bölge insanının anatomik ve fizyolojik farklılıklarını tam olarak bilmiyorduk. Bu durum ameliyat boyunca her an başımızı derde sokabilirdi. Hakikaten de ilk aldığımız iki hastada bizim kullandığımız ilaçların etkisinin Türkiye’dekinden çok daha uzun sürdüğünü gördük. Bu fark çok barizdi. Türkiye’de yedi dakika kadar etkili olan bir ilacımız burada otuz dakikadan daha fazla süreyle insanları uyutabiliyordu. Bu durum bizi yeni yöntemler aramaya doğru itti ve bundan sonra Türkiye’de asla işe yaramayacak bir yöntemle hastalarımızı uyutmaya başladık. Yeni bulduğumuz yöntemden bahsetmek istemiyorum. Çünkü kesinlikle bilimsel değil ama buna rağmen inanılmaz derecede işe yaradı. Biz de aynı yöntemi defalarca kullandık.

İlk gün hastane ameliyathanesindeki eksiklerimizi tespit ettik. Teknisyen arkadaşlarım Nuray ve Hakan’la bu eksiklikleri çabukça hallettik. Bu çabamız bundan sonraki ameliyatlarımızda bizi çok rahatlattı. Sonraki günlerde büyük bir sıkıntımız olmadı ve işimizi rahatça yapabildik.

İlk ameliyatımızdan sonra insanların yüzündeki minnet ifadesini görmeliydiniz. İnsanlar “Şükran cezire”(çok teşekkürler) derken ağlıyorlar ve duruma adeta inanamıyorlardı. Çok uzaklardan gelmiş beyaz, Müslüman ve zengin insanlar, kendilerine yardım ediyorlar ve hiçbir ücret talep etmiyorlardı. Hayatları boyunca itilip kakılmış olan bu insanlar belki de ilk defa insanlığın sevimli yüzüyle karşılaşılıyorlar. Şaşkın ve bir çocuğun annesine minnettar olduğu kadar minnettarlar.

Sudanlılar çocuk ruhlarını fazla kaybetmemişler. Medeniyet onlara bu kötülüğü henüz yapamamış. Onun için sevinirken bile, hala safça seviniyorlar. Bu kadar saf insan artık fazlaca bulunmuyor. Bu insanları görene kadar saflığın ne demek olduğunu anladığımı zannetmiyorum. Eğer saflık değerlilikse, Sudanlılar da son derece değerli insanlar olmalılar.

Onların bu hallerini görünce insan kendini sorgulamaya başlıyor. Hakikaten medeni miyiz ve hakikaten hala insan mıyız? Bu sorunun cevabı burada oldukça üzücü olabilir. Yine de, cevabından korkacağımızı bile bile kendimize bu soruyu sormadan edemiyoruz.

17-12-2006 Pazar. Hastanedeki ikinci günümüz ve son derece sıradan bir çalışma günü. Ancak Sudan bizim için hala alışmadığımız bir ülke. Her şey çok ilginç geliyor. İnsanların isimleri, renkleri, giyimleri, çocukları, yaşlıları, gençleri kısacası her şeyleri dikkatimizi çekmeye devam ediyor. Sanırım etrafa şaşkın şaşkın bakan insanlar gibi görünüyoruz. Herhalde yakında alışırız.

Bu gece Kızılay ekibinden bir kısmıyla vedalaştık. Yarın biz ofise gelmeden onlar ayrılacak ve Türkiye'ye dönecekler. Fazla sevinçli görünmüyorlar. Sanki gitmek istemiyor gibi bir halleri var. Anlaşılmaz bir durum. Onlarla inşallah bir yerlerde karşılaşırız. Nedense Kızılay ekiplerini çok seviyorum. Onlara saygı duyuyorum. Hepsi çok candan insanlar ve hepsinin bir amacı var. Amaçları olan insanlarla bir arada bulunmak beni hep mutlu etmiştir.

Burada televizyon seyretmemiz mümkün olamıyor. Çünkü Türk kanalı içeren hiçbir uyduyu konumu itibarıyla Sudan'dan yakalayamıyoruz. Diğer

Arapça yayın yapan TV kanallarını ise seyretsek de hiçbir şey anlamıyoruz. Sadece bir tane Arapça olmayan müzik yayını yapan kanal var, o da fazla can sıkıcı. Bunun için elimizdeki VCD'lerden film seyretmek daha mantıklı geldi. Bizde elimizde kaç tane VCD varsa hepsini

toplayıp ara sıra film seyretmeye başladık. Çünkü televizyonda Türkçe bir ses duymak bizleri mutlu ediyor.

18-12-2006 Pazartesi. Bugün 8 aylık bir çocuğa fitik ameliyatı yaptık. Annesi çok mutlu oldu. Bize anlamadığımız bir dilde ve gözyaşları içinde bir şeyler söyledi. Sanırım teşekkür etti. Sonrada sessizce çocuğunu kucağına aldı ve sallanmaya başladı. Daha sonra çocuğunu emzirmeye niyetlendi. Bizim onu engellememize ve emzirmemesini söylememize ise çok şaşırıldı. Bir annenin çocuğunu emzir-mesine kim karışabilirdi ki. Sonra biz yabancıydık. Buna hiç hakkımız olamazdı. Bunu söyleyebilmemize bile çok şaşırıldı ama yine de dediğimizi yaptı ve çocuğunu emzirmekten vazgeçti. Zavallı kadına bunu çocuğunun iyiliği için yaptığımızı bile anlatamadık.

İlerleyen zamanlarda saçımızın uzaması önemli bir sorun olarak karşımıza çıkacak gibi duruyor. Bu sebeple bazı arkadaşlar saçlarını kazıttılar. Tibet keşişleri gibi dolaşıyorlar. Bu arkadaşlar saçlarını kazıtılabilmek için sokak berberlerine gittiler. Bu berberler kırık bir sandalye ve kırık bir ayna ile çoğu paslı ve son derece eski makas, tarak gibi birkaç berber malzemesinden oluşan ve yol kenarında kurulu tezgahlarında çalışıyorlar. Berberler makas kullanmayı çok sevmiyorlar. Jileti tercih ediyorlar. Ama ustura diye bir aleti hiç görmemişler. Jileti işaret ve orta parmakları arasında sıkıştırarak sabitliyor ve hızlı el hareketleri ile saçları kesmeye başlıyorlar. Tarak çoğu berberde yok. Bu ilk başlarda garip geliyor. Ama insanların kafalarına bakınca tarağın neden olmadığını anlıyorsunuz. Herkesin saçı inanılmaz derecede kıvrıkcık. Bu saçlara isteseler bile tarak geçirmeleri imkansız. Taramak imkansız ise tarağa da gerek kalmıyor. Bu berberler aynı zamanda korkutucu derecede pis. Bu nedenle önceleri düşünmeme rağmen saçlarımı kazıtmaktan vazgeçtim. Zaten gelmeden önce Konya'daki kendi berberime gittim ve Kadir Amca'dan benim saçımı iki ay boyunca berber lazım olmayacak kısalıkta kesmesini istedim. Kadir Amca sebebini sordu. Sudan'a gideceğimi ve orada iki ay kalacağımı, bu iki ayda çölde yaşayacağımı söylediğimde Kadir Amca bana süzgül süzgül baktı.

Ciddi olup olmadığımı anlamak istiyordu. Ciddiyetimi anlayınca da bu sefer “zavallı” der gibi baktı. Yine de saçımı istediğim kısalıkta kesti. Bu sebeple uzun süre saç tıraşına ihtiyacım olmayacak sanırım. İhtiyacım olunca da nasıl olsa bir çaresini bulurum. Ama bu güven vermeyen berberlere gitmeye hiç niyetim yok.

Burada ki hastanemizin önünde iki adet büyük bekleme çadırı var. İçi tamamen mültecilerle dolu. Bazen günlerce hastane önünde ve bu çadır içinde bekliyorlar. Çadırlar erkek ve kadın çadırları olarak ayrılmış halde. Buradaki sefalet anlatılır gibi değil. İnsanlar gece soğukta gündüz ise kavurucu sıcakta kum üstünde bekliyorlar ve neredeyse her zaman açlar. Bakışlarında artık kin bile yok. Anlamsız bakıyorlar. Umutsuz bakışlar bunlar. Sıra için kavga etmiyorlar. Çoğu ilk defa doktora muayene olacak ve hayatları boyunca doktora görünme şansına bundan daha yakın olmadılar belki de. Bu sebeple kavgaya gerek görmüyorlar. Sadece bekliyorlar. Keşke hepsinin derdine derman olabilsek. Ah zavallı insanlar. Bunu ne kadar isterdim. Ama bu o kadar zor ki. Her gün yaklaşık 300 hasta bakıyoruz. Ancak yinede tükenmiyorlar. Daima yenileri ekleniyor. Çadırın ön kısmındakileri hastane içine aldıkça, arkadan yenileri geliyor. Akşama doğru çadır biraz sakinleşiyor, sabah gelince ise inanılmaz bir kalabalık bizleri bekliyor.

Sabah hastaneye girerken arabamızla bu kalabalığın arasından geçmek zorunda kalıyoruz. Biz geçerken insanlar oturdukları kumdan kalkıyorlar ve yavaş hareketlerle kenara çekiliyorlar. Bu sıradaki bakışları beni çok rahatsız ediyor. Bu bakışlara bir mana veremiyorum. Saygılı mı, kinli mi, korkulu mu olduklarını anlamak hakikaten zor.

Nyala’daki Kızılay Hastanesi’nin diğer hastanelerden bir farkı var. Maalesef gece hastanede personel bırakamıyoruz. Gündüz güvenliğimiz kısmen de olsa sağlanabiliyor. Ancak bu bölge, özellikle geceleri, güvenlik açısından dünyanın en tehlikeli yerlerinden birisi. Bu sebeple akşama doğru hastaneden ayrılıp şehrin merkezindeki ofise

ve evlerimize dönüyoruz. Gece hastanede polisler hariç hiç kimse kalmıyor. Bunun sonucu olarak da belli bir saatten sonra hasta bakabilme şansımız yok. Bu durum belki de en fazla benim işimi etkiledi. Zira ameliyat ettiğimiz hastaları en geç saat 16:30 da evlerine ya da barınaklarına göndermek zorunda kalıyoruz. Aynı sebeple ağır ameliyatları yapamadığımız gibi, hastaların uyanmasını bekleyeceğimiz için, öğleden sonra da ameliyat yapamayacağız. Hakikaten de sonraki günlerde bu böyle oldu ve burada hiç büyük ameliyat yapamadık. Sadece küçük ameliyatlarla yetindik. Ama bu bile bu insanlar için öyle büyük bir yardım ki, bunu gözlerinden okuyabiliyorsunuz.

Tüm bu olumsuzluklara rağmen biz bu bölgedeki en iyi hastane konumundayız. Üstelik ilaçları da bedava veriyoruz. Burası çok pahalı bir ülke. Her şey ateş pahası. En ufak reçete elli dolar civarında tutuyor. Muayene paraları da çok fazla. Hele bir de tahlil yaptırmaya kalkarsanız, yandınız. Fiyatlar Türkiye'nin yaklaşık 10 katı kadar. Yani burada sağlık hizmeti almak ancak zenginlerin harcı.

Resmi bir sigorta kurumu yok. Dolayısıyla, devlete bağılı olarak çalışmakta sizin sağlığınıza güvence altına almıyor. Özel sigorta diye bir kurumu ise hiç duymamışlar.

Şehirde Sudan Devleti'nin üç hastanesi var. Bunlardan biri Askeri Hastane, birisi Polis Hastanesi, biri de halka hizmet veren ve bizdeki Devlet Hastanesi konumundaki bir hastane. Bu son hastanenin aynı zamanda eğitim hastanesi payesi de var. Ama adı Nyala Teaching Hospital olan bu hastane, eğitim hastanesi olmaya fazla uygun değil. İmkansızlıklar içinde nasıl tıp eğitimi verdikleri benim için bir merak konusu oldu, bu sebeple en kısa zamanda bu hastaneyi ziyaret etmek istiyorum.

Ülkede sadece papaya, muz ve mango ucuz. Elmanın tanesi on dolar. Benzin doksan cent, elli plastik bardak onbeş dolar, oturduğumuz evin kirası aylık 3000 dolar, arabaların kirası ise 2600 dolar civarında. Yani burası çok pahalı bir ülke. Burada yaşamak zor, hele parası olmayanlar için daha da zor. Bu kadar fakir bir ülkenin, bu kadar pahalı olabilmesini anlayabilmek mümkün değil. Beklentimiz fakir olduğu için ülkenin ucuz olmasıydı. Oysa bizim gelirimizle bile, burada ancak asgari şartlarda yaşanabilir. Bu insanların ise elde edebildikleri gelirle şimdiki hallerinden daha iyi yaşayabilmeleri mümkün değil. Zaten birçoğunun da hiç geliri yok. En iyi geliri olanlar ise ortalama 400 dolar yani 40 elma karşılığı maaş alıyorlar. Nyala'nın zenginlerinin yaşam tarzları ise ancak bizim gecekondü mahallelerindeki yaşam tarzıyla karşılaştırılabilir.

Akşam yemeğinden sonra Lübnanlının Yeri denen, kır lokantası ile çay bahçesi karışımı bir yere gittik. Burayı Lübnanlı bir adam işletiyor. Genellikle yabancıların devam ettiği bir yer. Bu sebeple kısmen daha temiz ve düzenli bir mekan. Şehrin bu en güzel mekanının benzerini Türkiye'de köylerde ile bulabilirsiniz. Ama bu karmaşanın ve kum deryasını ortasında tüm pisliğine rağmen, ağaçlıklı bir alanda sandalyesi ve masası olan bir yer bulabilmek doğrusu çok hoşumuza gitti.

Lübnanlının yerinde güzel nargile hazırlıyorlar. Biz de nargile içtik. Nargileleri Türkiye'dekilerle aynı. Ama adı nargile değil. Burada nargileye şişe diyorlar. Aşçımız Kazım daha öncede buraya gelmiş ve nargile içmesini bilmediği için tütün yerine kömür dumanını soluyarak zehirlenmişti. Kazım bu zehirlenmeden dolayı saatlerce yattıktan sonra ancak kendine gelebilmişti. Bu sefer onu kontrol altında tuttuk ve kömür dumanı içmesini engelledik. Yine de nargile içmeyi başaramadı. İki kez bu bozuk diyerek nargileyi geri gönderdi. Kazım çok komik ve ilginç bir adam. Gelir gelmez koluna FB ve 3 yıldız dövmesi yaptırdı. Uzun sürede giydiği kıyafetlerin kollarını tamamen katlayarak gezdi ki bu dövmeler görülebilir. Bu dövmeler geçici Hint kıması ile yapılıyor. Değişik figürleri var, ancak daha çok çiçek figürleri kullanıyorlar. Herhalde dövme yapanlar Kazım'ın FB ve 3 yıldız isteğini garip karşılamışlardır.

Bu kınalar Sudan'da sadece evli kadınlara yapılıyor. Bekar kızlar asla kına yapıramıyorlar. Gelinler düğünden önce bu işi yapan kuaför benzeri dükkânlara götürülüyor ve ayakaltları, kolları, bacaklarının aşağı kısımları ve parmaklarını içerecek şekilde dallı, çiçekli figürlerle tamamen süsleniyorlar. Çok koyu siyah bir renge sahip olan bu kınalar zenci ten üzerinde garip bir etki yaratıyor. Yapılan bu kınalar onbeş gün kadar kalıyor. Bence bu kınalar pek güzel değil ama bölgede abartılı kınası olmak zenginliğin ve güzelliğin bir göstergesi olarak kabul ediliyor. Sanırım bunda Afrika yerli kültürünün de etkisi olsa gerek. Zaten bu bölgede her ne kadar İslam tek din olsa da yaşamın her karesinde Afrika kültürünü görmek mümkün.

Biz Cafe'de otururken gece yarısına doğru şehirde elektrikler kesildi. Biz de Lübnanlının yerinden ayrılarak karanlıkta araçlarımızla ofise geri geldik. Ofiste de elektrikler yoktu.

3 milyon nüfusa sahip olmasına rağmen Nyala'da şehir elektriği yok. Şehre gelen herhangi bir elektrik hattı da yok. Bütün

şehirde çok az sayıda eve merkezi dev jeneratörler ile elektrik veriliyor. Bu jeneratörler mazotla çalışıyorlar. Şehirde sanayi hiç yok. Elektrik olan evlerde de bizdeki gibi çamaşır makinesi, ütü, fırın gibi yüksek oranda elektrik akımı çeken ve şebekeyi zorlayacak aletlerin hiç biri yok. Elektrik sadece aydınlanma ve eğer aile zenginse evde bulunan televizyon için gerekli. Bu sebeple jeneratörler şehir elektriğini karşılamaya kafi geliyor. Şehir elektriği son derece iptidai direklerde salkım saçak uzanan ve hiç güven vermeyen teller aracılığıyla evlere ulaştırılıyor.

Burada Türkiye'den haber alma şansımız sadece internet aracılığıyla olabiliyor. Bu sebeple internetteki Türk gazetelerini her gün okumaya gayret ediyoruz. Böylece Türkiye'den kopmamış oluyoruz ve az çok bazı şeylerden haberimiz oluyor.

Ayrıca internet üzerinden bazı TV kanallarını da takip edebiliyoruz. Ancak hatların yetersizliğinden olsa gerek, görüntü akışı beklendiği gibi olmuyor ve ara sıra donuyor. Bu sebeple gazete okumak çok daha doyurucu bir haber alma yöntemi. Hem de vaktimizi geçiriyoruz. Buradaki iş tempomuz yüzünden o kadar fazla boş vaktimiz oluyor ki, vaktin hızlı geçmesi artık işimize geliyor. Oysa Türkiye'deyken gün bana yetmiyordu. Acaba kendimi çok mu ağır bir iş yükünün altına atmışım? Geri dönüşte bunu da düşünmem gerekecek.

19-12-2007 Salı. Buraya geldiğim andan itibaren bu ülke ile ilgili ilginç bilgileri toplamaya başladım. Bugün onları vermek istiyorum.

■ Burada kadın sünneti çok yaygın. Bu sünnette Labium majusun bir kısmı ve klitorisin uç kısmı alınıyor. Bu neredeyse kadın cinsel organının dış kısmının tamamı demek. Bunu neden yaptıklarını çoğu bilmiyor. Ama bazı eğitilmiş Sudanlılardan öğrendiğimize göre, sünnetli kadınlar artık seksten zevk almıyorlar. Seksten zevk alma işi böylece sadece erkeğe kalıyor. Kadın zevk almadığı için de, aldatma

ihtimali neredeyse ortadan kalkıyor. Kadın bu durumda sadece doğuran bir canlı pozisyonunda kalıyor. Erkekse onu döllemekle görevli diğer bir cins görünümünde. Sudanlı kadınlar bu görevlerini hakkıyla yerine getiriyorlar. Doğurmaktan hiç çekinmiyorlar.

Sudan'da kadın sünneti gelenek halinde devam ediyor. Yaptırmayan kadınlar tıpkı sünnet olmamış erkekler gibi ayıplanıyor ve utanıyorlar. Ancak son zamanlarda bu tür sünnet kanunlarla yasaklanmış ama kanunla yasaklamak ne kadar çözüm olur bilemiyoruz.

İslam'ı en sert şekilde yaşayan bir toplumda, İslam'la en ufak bir ilgisi bile olmayan "kadın sünneti" gibi bir kavramın nasıl yerleştiğini anlamak güç. Bu eski Afrika pagan dinlerinden kalan bir ritüel olsa gerek. Bizde nasıl şaman gelenekleri İslam'ın içine bir şekilde sızmış ise, Sudan'da da aynı etki sanırım pagan dinleri tarafından yapılmış.

■ Bölge insanının ishal olan çocuklar için değişik uygulamaları var. Çocuğun dişlerini söküyorlar ve poposunu kızgın demir ile dağlıyorlar. İshal olan çocuğun poposunu dağlamaktaki amaç, çocuğun kakasını yapmasını ve içindeki suyu dışarı atmasını engellemek. Dişlerini sökerek de çocukta ishal yapan şeylerin vücuduna daha fazla girmesini engellemeyi amaçlıyorlar. Cahillik ve çaresizlik bu insanlara kendi çocuklarının poposunu kızgın demirle dağlatıp, sağlam dişlerini çektirebiliyor. Hemen her çocukta ishale karşı "hicap" dedikleri muskallardan var. Tabii ki bu uygulamaların hiçbiri bir işe yaramıyor. Bu insanlar ishal olan çocuğa su bile vermiyorlar. Binlerce çocuk sırf anneleri su vermediği için susuzluktan ölüyor. Cehalet en büyük afetten bile daha yıkıcı bir felakettir. Burada bu durum o kadar açıkça görülüyor ki, Cahilliğin aldığı canların sayısını tahmin etmek bile güç.

■ Darfur bölgesinde insanların vücutlarını dağlamak gibi bir alışkanlıkları var. Nerelerinde bir rahatsızlık olursa, orayı kızgın demir ile dağlıyorlar. Kasık fitıkları varsa kasıkların, sırtları ağrıyorsa

sırtlarını, hatta yüzlerinde şikayetleri varsa yüzlerini dağlıyorlar. Tıpta keloid denen bir çeşit iyi huylu tümör vardır. Bu keloid açık yaraların kenarlarında oluşur. İnsanların esmerlikleri arttıkça daha fazla görülür. Dolayısıyla zencilerde en fazladır. Bu sebepten dolayı dağlanmış olan bu insanların yaralarının kenarında bu dev tümörlerden oluşuyor ki bu durum insanlarda korkunç görüntülere sebebiyet verebiliyor. Özellikle yüzde oluşan dev keloidler bu insanları hilkat garibesine çevirebiliyor. Buna rağmen dağlama tedavisi hala uygulanıyor. Herhalde bu da eski Afrika kültürünün bir yansıması olsa gerek.

■ Sudan'da çok evlilik resmi olarak mümkün. Mutat olarak tüm evlilikler resmi kayıt altına alınmıyor ve en fazla dört kadınla aynı anda evlenebiliyorlar. Bize kaç karımız olduğunu soruyorlar. Bir karımın olması onlara göre kabul edilemez bir şey. Bu durum ilk önce bize garip geldi. Ancak kampları gördükten sonra fark ettik ki Cencevitler kadın ve çocuklar yerine sadece yetişkin erkekleri öldürmüşler. Bunun için erkek sayısı çok az. Öyle ki kamptaki yaşayanların sadece % 6 sı üreme çağındaki erkeklerden oluşuyor. Bu da durumu kabul edilebilir hale getiriliyor. Kadınların ortada kalmasındansa kuma olarak yaşamaları burada daha uygun bir durum gibi görünüyor. Hatta biz bölgedeyken İslami sınır olan bir erkeğe dört kadın sınırdımın, bu hallerde aşıp aşılamayacağı ciddi olarak tartışılıyordu. Bu durum asla, kaba olarak uçkur düşkünlüğü manasına gelmemeli. Bu fikrime itiraz edecekler olabilir ama bence burada çok eşlilik artık toplumsal bir gereklilik haline gelmiş durumda.

■ Cencevitler; hükümet destekli Arap savaşçıları. Bunlar merkezi hükümetten para ve silah yardımı alıyorlar. Çöllerde yaşıyor ve Afrikan köylerine baskınlar düzenliyorlar. Amaçları hükümetin bölgeyi Afrikanlar'dan temizleme politikasını gerçekleştirmesine yardımcı olmak. Sudan hükümeti kendi halkının bir bölümüne karşı, etnik sebeplerden dolayı soykırım uygulamasına geçmiş durumda. Uluslararası baskılar Sudan hükümetinin bu uygulamalarını kısmen de olsa durdurmuş ve Arap Cencevitler'e desteklerini en azından aktif olarak kesmişler. Ancak Cencevitler hala Afrikalı yerlilere karşı

saldırılarına devam ediyor ve artık merkezi Sudan hükümetinin de üstünlüğünü tanımıyorlar.

Buradaki iç savaş ve soykırım girişimi hala devam etmekte. Bu durum korkunç boyutlara ulaşmış. Ölen sayısı bilinmiyor. Çünkü ülkede kayıt yok. Ancak yerel kaynaklar ölü sayısının 800.000 civarında olabileceğini bildiriyorlar.

Cencevitler son derece acımasızlar. Daha önceden yerel Afrikanlar'ın silahları merkezi hükümet tarafından güvenlik sebebiyle toplanmak istenmiş. Onlar da silahlarını teslim etmişler. Zaten her şeye razı bir halleri var, ne denilirse yapıyorlar. Silahlar toplandıktan sonra ise Arap kökenlilerden oluşan Cencevit toplulukları silahlı ve amaçlı olarak bölgeye Sudan hükümeti tarafından yerleştirilmiş ve soykırım başlamış.

Bölgeyi Afrika yerlilerinden temizlemek amacıyla insanlar öldürülmüş, yerlerinden kovulmuş, kadınlara tecavüz edilmiş, aileler parçalanmış, insanların topraklarına ve mallarına Cencevitler'ce el konulmuş. Buna karşılık yerel halk ve Afrikan'lar tarafından Cencevitler'e karşı Toroboro adı altında kontrgerilla hareketi başlatılmış. Ancak Toroborolar'ın başarıları sınırlı ve onların hareketinden de masum halk zarar görebiliyor.

Afrikanlar daha önce Nyala yakınlarında geniş bir ormanlık alanda yaşıyor ve tarım ile uğraşıyorlarmış. Yerleştikleri bölgeyi uçaktan gördük, hakikaten güzel bir orman. Ancak daha sonra Cencevitler tarafından yüzyıllardır yaşadıkları topraklarından tamamen çıkartılmışlar. Şu anda Cencevitler'e karşı savaşan Toroboro milisleri Cebel Marra denen dağlık alanı kendilerine üs olarak seçmiş ve bu bölgede konuşlanmış halde bekliyorlar.

Yerlerinden edilen ve Toroborolar'a katılmayan erkekler ile kadın ve çocuklardan oluşan diğer Afrikanlar ise şimdi mülteci kamplarında IDP (Internally Displaced People) olarak yaşıyorlar.

IDP'ler yakınlardan gelebildikleri gibi çok daha uzaktan da gelmiş olabiliyorlar. Ama kamplarda yaşayanların tamamı Afrika kökenli Sudanlılar. Kamplarda bir tane bile Arap yok. Kamplarda yaşayanların çoğunluğu Müslüman. Ancak az miktarda da olsa Hıristiyanlar ve yerel pagan dinlerine mensup Afrika asıllı Sudanlılar da var.

■ Ulaşım burada çok sıkıntılı. Bölge adeta ıssız bir çölün ortasında. Başkent Hartum 1.200 kilometre uzakta yer alıyor. Uçakla Hartum'a 175 dolar kişi başı fiyatla uçulabiliyor. Havaalanı fazla gelişmiş değil, ancak küçük ve orta boyutlu uçakların inişine uygun. Zaten bölgede ulaşım sadece bu uçaklarla sağlanıyor.

Karayolu ile ulaşım bölgede çok zor. Çünkü karayolu yok. Kara yolundan malzeme ve insan nakli ancak dev çöl kamyonları ile yapılabilir. Bu kamyonlarla Hartum seferi kişi başına 450 dolara mal oluyor. Çöl kamyonlarının tamamı sarı boyalı ve çok büyük araçlar. Yola çıkarken bu kamyonların kasasının yarısı mazot varilleriyle dolduruluyor. Çölde yol olmadığı için kum üzerinde pusula ile yollarını buluyorlar ve Hartum yolculuğu ortalama 20 gün sürüyor.

Tüm Sudan'da kullanılabilir şehirlerarası asfalt yol sadece 15.000 km. Bu sebeplerle Nyala da mal bulmak çok zor ve bulunanlarda çok pahalı.

■ Nyala'da tavuk çok az ve en pahalı yiyecek konumunda. Lokantada et yemeği için 300 (1,5 dolar) dinar verirken aynı miktarda tavuk yemeği için 2000 dinar (10 dolar) vermeniz gerekiyor. Tavuklar burada çok mutlu. Çünkü çok değerliler. Kimse bu kadar değerli bir şeyi kesmek istemiyor. Ancak çok gerekli olunca kesiyorlar. Yumurtanın tanesi yaklaşık 1 dolar. Bu sebeple bu insanlar tavuk ve tavuk ürünlerini yemiyorlar.

Buradaki yumurtaların sarıları neredeyse tamamen beyaz. Bu çok ilginç bir durum. Kendilerini bile zor besleyen bu insanların yem alacak paraları da yok. Tavuklar tamamen doğal ortamdan besleniyor.

Buna rağmen yumurtaların sarısı bembeyaz. Bu durum o kadar bariz ki; yumurtanın sarısını ve beyazını ancak yumuşaklığından ve sertliğinden ayırt edebiliyorsunuz.

■ Kamplarda elektrik yok, tuvalet yok, banyo yok, okul yok, cami yok, yol yok....Çok az su haricinde hiçbir şey yok. Kamplardaki yiyecekte UNICEF ve Dünya Gıda Programı (WFP) tarafından verilen az miktardaki un ve şekerden ibaret.

■ Bizim ilgilendiğimiz kampların adları Drege-Kalma-Otaş ve Sakali .

Bizim burada en fazla ilgilendiğimiz kamp Otash kampı. Bu kamp henüz mülteci kabul etmeye devam ediyor. En fazla sorunu olan kamplardan birisi ve yaklaşık 60.000 Afrika yerlisi Sudan vatandaşını barındırıyor. Çok fazla yardıma ihtiyaçları var. Onlar için ne yapabileceğimizi ilerde göreceğiz. Ama sanırım elimizden fazla bir şey gelmeyecek. O kadar kalabalıklar ki, hangi birisiyle nasıl uğraşırız bilemiyorum. Zira kampların toplam nüfusu 1.600.000'i bulmakta. Bu bizim boyumuzun çok üstünde bir rakam. Umarım Kızılay beni yanıltmaz ve yine boyundan büyük bir işi başarır. Bunu daha önce yaptıklarını gördüm. Yine yapabilirler.

■ Nyala'daki Kızılay Hastanesi zor şartlarma rağmen bölgenin en iyi hastanesi konumunda. Tüm kamplardan hasta geldiği gibi bazen 350 km uzaktaki Çad' dan bile hasta geliyor. Şaşırtıcı ama 11 büyük çadırdan oluşan bir hastane, bölgenin sağlık standartlarını birden bire arttırdı ve hasta akınına sebep oldu. Bunu da mütevazı laboratuvarı, mütevazı röntgen ünitesi, mütevazı ameliyathanesi, mütevazı klinikleri ve mütevazı imkanları ile yaptı. Allah'ım, bu insanlar ne kadar çaresizler.

■ Sudan'da çok az evde tuvalet var. Burada erkekler "cellebiye" denilen uzun beyaz bir entari, kadınlar ise "dop" denilen ve bir alt giysinin üzerine sarılmış renkli kumaşlardan oluşan bir çeşit elbise giyiyorlar. Ne zaman tuvalet ihtiyaçları olursa, oturdukları yere

çöküp bu elbisenin altından ihtiyaçlarını herkesin içinde gideriyorlar. Bu kadınlar içinde, erkekler içinde böyle. Bu konuda utanmaları yok. Bunu gayet doğal bir ihtiyaç gibi görüyor ve o şekilde davranıyorlar. İşin ilginç yanı herkes büyük ve küçük tuvaletini ortalık yere yaptığı halde şehirde koku yok. Bu da sanırım iklimin ve devamlı esen rüzgarın bir sonucu olsa gerek.

■ Nyala'da insanlar devamlı sokağa tükürüyorlar. Bu korkunç görünüyor. Ancak her yer o kadar tozlu ki burada tükürmek bir ihtiyaç haline gelmiş. Yakında biz de başlarsak şaşırılmamak lazım. Şimdiden sokakta biraz yürüyünce ağızımızda toz birikiyor. Sanırım yutmak çok zor olacak. Bu insanlar tükürmekte haklı mı ne?

■ Bölgede meyve olarak bol mango, papaya ve muz var. Muz hariç diğer ikisinin tadını sevmedim. Mango çok lifli ve yemesi zor bir meyve, tadı da bir şeye benzemiyor. Hele papaya kirli çorap gibi kokuyor. Sanırım buradan gidene kadar muz yemeye devam edeceğiz. Karpuz ve portakal da bulunabiliyor. Ama portakal karayolu ile geldiği için son derece bayatlamış ve yumuşamış olarak satın alınabiliyor. Karpuzları ise bizdeki Diyarbakır karpuzları gibi ama tatları çok iyi değil. Başka meyve zaten yok. Kavunu hiç bilmiyorlar. Ömürlerinde mandalina görmemişler. Sadece duymuşlar ve adını enteresan şekilde "Yusuf Efendi" olarak biliyorlar. Daha sonra araştırdık, mandalina hakikaten Arapça 'da "Yusuf Efendi" demekmiş.

■ Bölge çöl görünümünde olmasına rağmen 15–20 metrelik kuyulardan bol su çıkabiliyor. Bazen 4 metreden bile su çıktığı oluyormuş. Tarımdan anlayan arkadaşların söylediğine göre, toprak burada çok verimli değil. Hatta toprak bile yok, neredeyse tamamı kum. Ama bölgede su olduğuna göre bu şartlarda da yetiştirilebilecek bir sürü sebze ya da meyve olmalı. Bu insanların toprakları olsa ve su sağlanabilse aslında gayet güzel şeyler yetiştirip kendilerini ve ailelerini geçindirebilirler. Binlerce kilometre arazi boş durmasına rağmen insanlar aç ve açıkta. Bunu anlamakta güçlük çekiyoruz.

Merkezi hükümetin bu akıl almaz politikası sonucunda insanların yaşam şartları çok kötüleşmiş durumda. Buna rağmen insanlar mümkün olduğunca temizliklerine dikkat ediyorlar. Her fırsatta yıkıyor, ancak bu fırsatı çok zor yakalıyorlar. Bu insanlara kirli denemez, sadece çok tozlular. İslami temizlik kaidelerine uymaya özen gösteriyorlar. Bunun sonucu olsa gerek, insanlar bu kötü şartlara rağmen kokmuyorlar.

Merkezi hükümet bu insanları istemiyor. Bu insanların şu anda acil insani yardıma ihtiyaçları var. Ancak bu yardımlar sorunu çözmeyecektir. Bu sebeple sorunun çözümünü insani yardımda değil, Sudan Hükümeti'ne yapılacak baskıda aramak lazım. Hükümet bu sorunu çözmek isterse, eminim çözer. Ancak niyetleri yok, çünkü Arap azınlığın hakimiyeti için bu insanları saf dışı etmeye niyetliler. Burada aslında yaşanan bir iç meselenin, bir etnik temizlik isteğinin halka yansması. Dünya buradaki olaylar karşısında sessiz kalmamalı ve Sudan Arapları biran önce politikalarından vazgeçmeye zorlanmalı. 21. yüzyılda bu şekilde davranmamaları gerektiğini birileri bunlara söylemeli.

■ Nyala'da neredeyse hiç toprak yok. Burada toprak denilen şey kumdan ibaret. Bölgede devamlı rüzgar esiyor. Ancak kum çok ince olmadığı için havaya kalkmıyor. Bu sebeple de toz sadece yerden ancak belli bir yüksekliğe kadar çıkabiliyor. Ama bu bile yetiyor. İnsanın kendisini temiz tutabilmesi neredeyse imkansız. Zaten akşam saatlerinde çatıdan bakılınca, şehrin sanki sis tabakası gibi yoğun bir toz örtüsünün altında kaybolduğu görülüyor. Bu toz tabakası eğer rüzgar esmiyorsa şehrin üstüne kabus gibi çöküyor. Bu çok rahatsız edici bir durum.

■ İnsanlar inanılmayacak kadar zayıflar. Dün karın ön duvarında ve cilt altında kitle tanısı ile ameliyat etmeye kalktığımız bir hastada, cilt altındaki kitle sandığımız şeyin böbrek olduğunu son anda fark ettik. Oysa böbreğin karın içinde arka duvara yapışık olması gerekirdi. İnsanlar o kadar beslenme bozukluğu çekiyorlar ve o kadar

zayıflar ki, karın içinde ve arka duvardaki böbreği muayenede karın ön duvarına yapışık zannedebiliyorsunuz.

Beslenme bozukluğundan dolayı insanların protein değerleri oldukça farklılaşmış durumda. Bu sebeple verilen ilaçların etkisini tahmin etmek çok zor. Bu konuda çok zorlanıyoruz. Ama yavaş yavaş kendi tarzımızı oluşturuyoruz ve ilaçların dozlarını bölge insanına göre yeniden ayarlıyoruz. Umarım bu durum bizde alışkanlık yapmaz. Çünkü bu dozlar Türkiye'deki hastalarımıza asla yeterli gelmeyecektir.

İnsanların hemen tamamında K vitamini eksikliğine bağlı olabileceğini düşündüğümüz kanama bozuklukları var. Artık her hastaya ameliyattan önce muhakkak K vitamini yapmaya karar verdim. Hakikaten K vitamininden sonra ameliyattaki kanamalar önemli oranda azaldı. Tabi ki bu gözlem, bu ülkedeki her şeyde olduğu gibi bir tahminden ibaret. Bilimsel bir değeri yok.

■ Sudan, Çin'le 20 yıllık bir ticaret anlaşması yapmış. Bu sebeple ülke Çin malları tarafından adeta işgal edilmiş durumda. Ülkede satılan Çin malları son derece kalitesiz. Çin'le yapılan anlaşmaya rağmen plastik malzemeler burada çok az bulunuyor ve oldukça pahalı. Bu, petrol ülkesi olma iddiasındaki Sudan için garip bir durum.

Elektronik eşyalar, oyuncaklar, ev eşyaları, her şey ama her şey Çin malı. Ülkenin petrol idaresi de Çin ve Malezya'lılara ait.

Bu Amerikalıların, İngilizlerin ve diğer emperyalist politika izleyen ülkelerin hiç hoşuna gitmemiş olsa gerek. Ama bölgede şu anda herhangi bir Amerikan varlığı hissedilmiyor. Sadece Coca Cola ve Pepsi bölgeye girmiş durumda. Henüz hamburger bölgede bilinmiyor. İngiliz etkisi ise hiç hissedilmiyor. Temel göstergelere göre bölge Çin etkisi altında bulunuyor. Nyala'da görmedim, ancak Hartum'da Çin ve Sudan halkını kardeş ilan eden ve iki ülke arasındaki

ekonomik bağlara övgüler yağdıran çok sayıda ilanla karşılaştım. Bu durum ne kadar devam eder bilemiyorum.

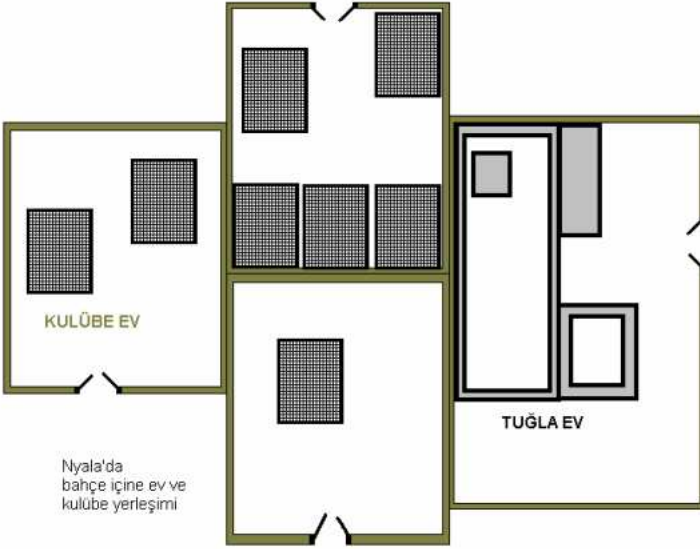
Sudan'da hangi madenler olduğu tam olarak bilinmiyor. Her şey tamamen söylentiden ibaret. Sadece petrol rezervleri ile ilgili bir veri var. Sudan'ın kanıtlanmış 3 milyar varil petrol rezervi olduğu söyleniyor. Bu 10 milyar varil rezervi olan Kerkük'ün sadece %30'u. Yani aslında Sudan önemli bir petrol rezervine sahip değil. Bu sebeple emperyalist etkilerin uzağında kalması beklenebilir.

Bölgede bol miktarda uranyum, altın ve elmas olduğu söylenmekte. Ancak bunlar henüz işletilemiyor. Sonuçlarının ne olacağı da belli değil. Bence bu madenlere dayanarak bölgede emperyalist güçlerin oyunlar oynadığı kuramı sadece bir komploteorisinden ibaret. Bu ülkede emperyalistlerin dikkatini çekecek hiçbir şey yok. Stratejik bir konumda da değil. Hatta belki de dünyanın en durgun bölgesinde bulunuyor.

Ülke sadece iki önemli şeyde ön plana çıkıyor. Arap sakızı ve susam. Benim tanıdığım hiçbir emperyalist güç de bunlardan dolayı bir bölgede entrika çevirmek için zamanını ve parasını harcamaz.

Bu bölgede olan şey bu insanların iç sorunu. Bölgede 55 yıldır süren bir savaş var. Artık savaşın sebebini de bilen yok, sadece savaşıyorlar. Kimi zaman kalabalık ordular savaşırken, çoğu zaman basit sebeplerden dolayı kabileler savaşıyor. Ama bölgede devamlı bir gerginlik var. Mevcut 470 kabileyi bu insanlar nasıl bir araya getirir, bunları Araplarla nasıl anlaştırır, hangi zeminde toplanırlar bilemiyorum. Ne olursa olsun bu Sudan'ın iç sorunu. Birleşmiş Milletler'e düşen ise sadece Sudan'daki soykırım girişimini engellemek olmalıdır.

20-12-2006 Çarşamba. Bugün bu insanların olmayan mimari tarzlarından ve evlerinden bahsetmek istiyorum

Bu insanlarda bahçe duvarı saplantısı var. Her ev muhakkak bahçe içinde ve yüksek duvarlarla çevrilmiş halde. Bu bahçeler 1000 metrekare kadar büyüklükte oluyor. Duvarların yüksekliği ise en az 2,5 metre. Yani yaşam alanlarını dış dünyadan tamamen soyutluyorlar.

İşin tuhafı şu ki, insanlar önce bahçe duvarlarını yapıyorlar. Çoğu zaman duvara harcadıkları paradan eve para kalmıyor ve bu duvarın ortasına derme çatma bir kulübe yaparak orada yaşıyorlar.

Eğer yeterince paraları varsa, yine öncelikle bahçe duvarını yapıyorlar. Ama bahçe duvarını yaparken herhangi bir kapı ya da aralık bırakmıyorlar. Sonra duvarın bir kısmını yıkarak buradan kamyonlarla ya da eşek arabaları ile malzemeyi bahçe içine sokarak evi yapıyorlar. En sonunda yıktıkları duvarı tekrar örerek, yaptıkları evi tamamen kapalı bir duvar içine alıyorlar. Nihayet bu kapalı duvarın uygun yerini tekrar yıkarak bir kapı yapıyorlar. Böylece inşaat tamamlanmış oluyor.

Yani önce bahçe duvarı muhakkak yapılıyor.

Duvar yaparken bir çeşit kırmızı tuğla ve çamur kullanıyorlar. Çimento burada çok lüks bir malzeme ve bulmak çok güç.

Tuğlaları çok kalitesiz ve elle bile parçalanabiliyor. Zaten iki katlı ev asla yapmıyorlar. Bu tuğla da onlara yetiyor. Şehirde iki ve üstü katlı bina yok denecek kadar az. Sadece birkaç adet dört katlı bina var. Bölge deprem bölgesi değil. Afrika zaten dünyanın en eski topraklarından biri. Bunun için evlere temel yapmıyorlar. Temel sadece 20-30 cm.'lik sığ çukurlardan oluşuyor.

Evlerin çoğu şeker kamışından örülmüş, iki metreye dört metrelik sert hasırların yan yana bağlanması ile elde edilen çadır ya da kulübe benzeri yapılardan oluşuyor. Bu yapıların üzeri bazen branda ile örtülürken bazen de hiçbir şey olmadan kulübelerin üstünü de bu şeker kamışından yapılan hasırlar ile kapatılıyor.

Yani Sudan'da ev yapmak çok zor gibi durmuyor. Ancak şimdi yağmur mevsimi değil ve rahatlar. Ama yağmur mevsiminde bu kulübelerde nasıl yaşıyorlar bilemiyorum.

Evlerin ya da kulübelerin mimari yapısı ise kesinlikle araştırmaya değmeyecek nitelikte. Belli bir mimari form yok. Herkes kendince bir düzende evini yapıyor. İster kulübe, ister daha modern bir ev yapınlar, kesinlikle evlerine zemin döşemesi yapmıyorlar. Evlerin tabanı tamamen kumdan oluşuyor. Bizim kaldığımız lüks villaların zeminleri bile önceleri kumdan oluşuyormuş. Şimdiki zemin kaplamaları Kızılay tarafından sonradan yapılmış. Nedendir bilmem ama bu insanlar kumdan rahatsız olmuyorlar. Hatta kumla iç içe olmaktan son derece mutlular.

21-12-2006 Perşembe. Bu gün yarım gün çalışıp ofise döndük. Perşembe günleri aslında sıkıcı oluyor. Çünkü burada yapacak fazla bir şeyimiz yok. Ancak bugün akşam mangal yapacağız. Onun hazırlıkları bizi bugün meşgul edecek. Mangal partisinin arkasından yerel bir

müzik gurubu bize Sudan müziği dinletecek. Yerli personelimiz de bu geceye davetli. Ayrıca Fin Kızılhaçı sorumlusu da gecemizde bulunacak.

Mangal alışık olduğumuz kalitede değil. Ancak burada bu kadar yapabiliyoruz. Gecemiz ise hakikaten ilginçti. Sudan müziği eşliğinde arkadaşlarım dansettiler. Ben her zaman olduğu gibi, dansetmeyi denememe rağmen başaramadım. İlerleyen saatlerde bizimkiler Sudanlılara Türk usulü dansetmeyi öğretmeye kalktılar. Hatta bir ara Sudan müziği eşliğinde halay bile çekildi. Halay oldukça ilginç bir görüntü sergiledi. Siyahi Sudanlılar, Türkler ve Fin Kızılhaç'ı yetkilisinin birlikte Sudan müziği eşliğinde halay çekmesi doğrusu görülmeye değerdi.

Bize müzik yapan küçük Sudan gurubu, hiçbir ücret talep etmeden bu geceye katıldı. Profesyonel bir gurubun bu jesti bizi şaşırttı ama gurup üyeleri kendi insanlarına yardım için gelen insanlara müzik yaptıkları için para almayı doğru bulmadıklarını söylediler. Tüm ısrarlarımıza rağmen kendi donanımlarıyla geldikleri geceden bir kuruş bile almadan ayrıldılar. Bu asil davranış bizi hem duygulandırdı hem de gururlandırdı.

Bu arada Sudan müziğinden bahsetmek isterim. Bu müzik Afrika ritimlerini içeriyor ama artık org ve saksafon da kullanmaya başlamışlar. Müzikteki ritim hemen hiç değişmiyor. Aynı ritim saatlerce tekrar ederek son derece rahatsız edici bir ses düzeni oluşturuyor. Neredeyse sadece sözler değişiyor. Bu sözleri de biz anlamadığımız için bu müzik bize fazla bir şey ifade etmiyor. Neticede pek hoşlanmadım ama yine de Afrika kültür esintisi olması bakımından ilginçti.

22-12-2006 Cuma. Bugün Nyala müzesini gezdik. Müze geniş ve bakımlı bir bahçenin içinde. Etrafı ve bahçesi dev mango ağaçları ile çevrili. Nyala'da her taraf kum çölü görünümünde. Sadece ırmak yatağı denen bölgede bir hat üstünde ağaçlar var. Müze de bu bölgede

bulunuyor. Burası kısmen daha yeşil. Irmak yatağı sadece yağmur mevsiminde su ile doluyormuş. Burası aslında Beyaz Nil ırmağını yağmur döneminde besleyen bir sel yatağı. Nyala halkı bu bölgeyi yine de ırmak diye tarif ediyor.

Nyala müzesi basit bir müze ve fazla bir şey yok. Buna rağmen Afrika ve Sudan hakkında bazı şeyler öğrenmemize yardım etti. Müze öncelikle tarihi buluntularla başlıyor. Burada basit buluntular var. Müzenin tüm mirasını, bazı balta ve çakmaktaşı parçaları ile birkaç adet 200-300 yıllık çanak çömlek oluşturuyor. Hatta bazı parçalar geçmiş yıllardan esinlenerek sonradan yapılmış ve müzeye konmuş. Buluntuların önemli bir bölümünün çokta değerli olmadığını düşünüyorum. Önemli olabilecek buluntular ise Mısır dönemine ait. Burası eski Mısır İmparatorluğu döneminde Nubia olarak adlandırılan saha içinde yer alıyor. Bu sebeple daha fazla tarihi kalıntının bulunması gerektiğini düşünebilirsiniz. Ama bu insanların burada devam eden iç savaş ortamında arkeolojik kazı yapmalarını bekleyemiyoruz.

Daha sonraki bölümde Sudan'da günlük hayatta kullanılan bazı malzemelerle tarım araçları sergileniyor. Burada da kayda değer bir şey yok. Ancak benim dikkatimi bu parçaların altına yapıştırılan etiketler çekiyor. Bu etiketler son derece özensiz kesilmiş kağıt parçalarından ibaret. Tamam, kağıt olabilir, başka bir malzemeyi bulamamış da olabilirler. Ancak bunların özensiz kesilmesi, bu insanların iş yaparkenki dikkatleri hakkında bize fikir veriyor. Zaten hemen hemen her işlerinde bu özensizlikleri dikkati çekiyor. Bir şeyler yapıyorlar, ama yaptıkları işin düzgün olması onları fazla ilgilendirmiyor. Sadece amaca hizmet etmesini yeterli görüyorlar. İşlerindeki bu özensizlik, amaca hizmet etme aşamasında da çoğu zaman sorun yaratıyor. Neticede ülkede hemen hiçbir şey düzgün değil ve düzgün çalışmıyor.

Daha sonraki bölümdeyse bir Sudan evi gösteriliyor. Burada basit bir iki kerevet ve çanak çömlek parçaları ile basit bir iki mutfak

eşyası dışında hiçbir şey yok. Aslında şu andaki evleri de bundan farklı değil. Evlerinde sergi bulunmuyor, zemin kum ve eşyaları o zamankinden hiç de farklı değil. Bu insanlar son derece basit yaşıyorlar. Bizim kaldığımız ev Nyala'da lüks sayılıyor ve mutfağımızda yerde duran gazlı bir ocak, lavabolu basit bir mutfak tezgahı ve toplasanız yirmi parçayı geçmeyen mutfak eşyasından başka bir şey yok.

Biz müzeyi gezerken eyalet valisi ve bakanlar müzenin önündeki yoldan geçtiler. Aman o ne gürültü ve debdebe. Siren sesleri yeri göğü inletti. Eskort araçlarının ve çevredeki askerlerin sayısı bile belli değildi. Bu alışkanlıkları bizden farklı değil. İdareci şakşakçılığı burada da var. Bu geri kalmışlığın göstergesi olarak bile kullanılacak bir durum. Ülke ne kadar geri ise idareci şakşakçılığı da o kadar fazla oluyor. Umarım en kısa zamanda ülkemizde bu iptidai görüntüleri ortadan kaldırırsınız ve bu manada daha medeni bir görünüme kavuşursunuz.

Daha sonra geri döndük. Geri dönerken kurumun ırmağın yatağını daha yakından görüyoruz. İnsanlar kum ile kaplı ırmağın yatağı içinde kuyular açarak 4-5 metreden su çıkartıyorlar, eşeklerin çektiği tanker şeklindeki arabalara doldurarak bunları evlere satıyor ve geçimlerini sağlıyorlar. İrmak içinde su varken bayağı heybetli olmalı. Çünkü oldukça geniş bir alanı kaplıyor. Ancak burada tropikal yağmurlar yazın yağıyor. Kurak mevsim ise kışa rastlıyor ve şu anda kış. Yani biz bu ırmağın heybetini görme şansına sahip değiliz.

Geri döndükten sonra ırmağın yatağı boyunca devam eden mango ormanlarına gidecektik. Lakin güvenlik sebebiyle bu gezimiz Kızılay ekip başkanı tarafından iptal edildi. Aslında yeşil görmeye çok ihtiyacımız var ama bu bölgede güvenlik deyince akan sular duruyor. Bu sebeple itiraz hakkımızı kullanmaktan vazgeçiyoruz.

23-12-2006 Cumartesi. Sıradan bir Cumartesi günü. Ancak tatil sonrası olduğu için burada Pazartesi sendromu yerine Cumartesi

sendromu var. Demek ki kabahat Pazartesinin adında değil, Pazartesi günü işe başlanmasındaymış.

Yapacak fazla işimiz olmadığı için burada çalışmaya başlamak vaktin daha kolay geçmesi açısından hepimizi sevindiriyor. Bu sebeple Cumartesi sendromu burada aslında istenen bir şey. Bu ıssız çölün ortasında kimse tatil olmasını istemiyor.

Bugün benim kendimi dinleme ve kendime dönme günlerimden birisi. Çölün ıssızlığı insanı kendi dünyasına hapsediyor. Bu sonsuz kum deryasına ve hiçliğe bakarak düşüncelere dalmak, son derece dinlendirici. Sizin zihninizi meşgul edecek hiçbir ayrıntı olmaması, çölde düşünmenizi çok kolaylaştırıyor. Zihniniz çok daha berraklaşıyor. Bu sebeple ara sıra kendi yalnızlığım içinde kaybolarak saatlerce sadece çölü seyredip düşüncelere dalyorum. Bu süre içinde zamandan ve mekandan soyutlanıyorum. Eğer bir gün yolunuz ıssız bir çöle düşerse, çölü seyretmenizi ve her şey hakkında düşünmenizi tavsiye ederim. Kendiniz hakkında bile daha önce fark etmediğiniz bir sürü ayrıntıyı çölde görebildiğinizi hayretle fark edeceksiniz.

24-12-2006 Pazar. Bugün hastanenin önünden geçen Cencevitler'i gördük. Cencevit geçişini yerli personelimize bize haber verdi. Biz de büyük bir merakla hastanenin bahçe parmaklıklarına koşurduk. Ne göreceğimizi bile bilmeden bakmaya başladık. Karşımıza normal develi çöl bedevileri çıktı. Karşıdan bakınca zararsız ve kendi halinde seyahat eden 15-20 kişilik gurupta hiç kimse yaya değil, hepsinin bir devesi var. Başları tamamen beyaz bezlerle sarılmış halde. Develerin umursamaz şekilde sallanarak yürümelerine kendi bedenlerini de uydurarak, sallana sallana seyahat ediyorlar. Bu insanlar bu halleri ile son derece zararsız görünüyorlar, ama yinede tavırlarında bir büyüklük hissediliyor. Sanki her şeye yüksekten bakıyorlar. Ne de olsa onların develeri var. Yerli Afrikalı halk onlardan korkuyor ve çok gerekmedikçe onlarla irtibata da geçmiyorlar.

Bu insanlar mı köy basıyorlar?

Bu insanlar mı katliam yapıyorlar?
Bunlar mı tüm erkekleri öldürenler?
Bunlar mı tüm kadınlara tecavüz edenler?
Bunlar mı insanları yerlerinden edenler?
Bunlar mı devlete karşı çıkanlar?
Bu insanların bu kadar yıkıma yol açabildiklerine inanmak güç.

Ama zararsız gibi görünen bu insanlar aslında son derece tehlikeli ve acımasız caniler.

Bu insanları tanrı misafiri diyerek evinize bile alabilirsiniz. Müslüman olmaları size sevimli bile gelebilir.

Asıl ilginç olan katliam yaptıkları bilinen bu insanların şehirde son derece serbestçe gezebilmeleri ve alışveriş yapabilmeleri. Asla çekingen ya da korkak değiller. Sıradan vatandaşlar gibi, dün babasını öldürdükleri, annelerine tecavüz ettikleri kişilerin arasına karışabiliyorlar. Hepsi silahlı. Herkes onlardan korkuyor. Saygı duymuyorlar ama onlara karşı gelebilecek cesaretleri de yok.

Bu insanlar yaptıklarını, inandıkları dinin neresine sığdırdılar ya da Kuran'ın neresini yanlış anladılar bilemiyorum. Ama benim inandığım dinde ve benim okuduğum Kuran'da zulmün hele hele masuma karşı zulmün yeri olamaz. Buna inanmam.

Gerçek İslamı bu insanlara nasıl anlatacağız. Adamların anadili Arapça, bu nedenle okuduklarını bizden daha iyi anlamaları gerekiyor. Ama okuduklarından anladıkları ile bu caniliği bir şekilde bağdaştırmışlar ya da hiç Kuran'ı okumamışlar ve dinlememişler. Sadece Kuran okuduğunu duymuşlar, o kadar. Kuran'ın ne dediği konusunda asla düşünmemişler. Bari başlarındaki kelli felli insanlar düşünüp de bu insanlara yön verseydi. Yaşananlara bakılırsa başlarındaki liderleri de en az bunlar kadar cahil olmalı.

25-12-2006 Bugün pazartesi ve burada Noel tatili. Bu durum çok ilginç, çünkü bölgede yok denecek kadar az Hıristiyan var. Buna rağmen bir günlük bir Noel tatili yapıyorlar ve biz bir şey yapmadan akşama kadar ofiste oturmak zorundayız. Ancak bu arada gelen bir teklif bizi canlandırdı. Mantı yapmaya karar verdik. Su borusundan bir merdane yaptık ve tüm arkadaşlar birlikte mantı yaptık. Akşama doğrudan yedik. Gerçekten mükemmeldi. Ne yapalım, yemek yemeyi seven bir milletiz biz.

Bu günün tatil olması dinlerin birbirine karşı anlayışı gibi görülebilir. Şayet bölgede dinler mozaiği bulunsaydı bu gerçekten de doğru olabilirdi. Ama bölgedeki Hıristiyan sayısı o kadar az ki, Noel olduğu da, bunun kutlandığı da kesinlikle belli olmadı. Dolayısıyla bu tatil biraz garip kaçtı. Zaten biz de ilk başta tatil olduğunu duyunca inanmadık, bizimle dalga geiyorlar sandık.

Nyala bölgesi için durum bu olmakla birlikte, bu ülkede %7 oranında Hıristiyan var. Hıristiyanların büyük çoğunluğu Sudan'ın güney sınırına yakın bölgelerde oturuyorlar. Önemli bir bölümü de başkent Hartum'da yerleşmiş durumda. Hartum'da ve güney Sudan'da aktif olarak çalışan kiliselere ve diğer dinsel kurumlara sahipler. Üstelik Hıristiyanlar Avrupa ülkeleri ve ABD ile dinsel birlikteliklerinden dolayı daha sıkı bir ilişki içindeler. Bu sebeple Sudan'da Noel tatilini garipsememek lazım.

26-12-2006 Salı. Bu sabahtan itibaren şehirde bir kargaşa ve hareketlilik dikkati çekmeye başladı. Bölge tekrar karıştı. Nyala dışında aktif çatışmalar var. Ancak sesler bize kadar gelmiyor. Üzerimizde helikopterler uçmaya başladı. Bütün şehirde bir huzursuzluk var. Bizim ekipteki herkes gergin, herkes korkuyor ve herkes tedirgin. Ama yerel halkta bizim kadar gerginlik yok. Onlar artık alışmışlar.

Etrafımızdaki bu aktif savaştan dolayı her an şehirde de bir karışıklık olabilir. Bu sebeple akşam altıdan sonra dışarı çıkmamız

yasaklandı. Gündüz çarşıda gezerken de dikkatli olmamız konusunda uyarıldık. Ekip başkanı Serdar Bey, sanırım ekibi korkutmamak ve infiale sebep olmamak için bayram dolayısıyla çok sayıda hırsızın şehre geldiğini ve tedbirlerin bundan dolayı olduğunu söyledi.

Ancak internet üzerinden bölge ile ilgili haberleri alabiliyoruz. Tüm dünya gözünü Darfur'a çevirmiş halde ve ortam çok gergin. Savaş yine Arap Cencevitler ve Afrikan Toroborolar arasında devam ediyor. Ne zaman biteceğini bilebilmemiz mümkün değil.

Bu insanlara Allah acısın. Sanırım kampların nüfusu bu savaştan sonra daha da artacak. Kamplarda nüfus arttıkça yaşam koşulları ağırlaşıyor. Koşullar ağırlaştıkça kamplardan çatlak sesler gelmesi engellenemeyecektir. İnşallah toplumsal bir infial olmaz. Ama bu gidişle insanlar bir gün muhakkak ayaklanacak ve "yeter" diyeceklerdir.

Şimdilik dayanıyorlar. Sessizler. Ama kamplarda özellikle genç erkeklerin gözlerine bakmak beni korkutuyor. Bu siyah gözlerde artık isyan okunmaya başlamış durumda. Eninde sonunda dayanamayacak ve isyan edecekler. O durumda ayaklanmış 1.600.000 insanı ne Nyala ne AMIS (Afrika Birliği Askerleri) ne SLA (Sudanese Liberation Army = Toroboro askerleri) ne de Birleşmiş Milletler durdurabilecektir. Çünkü bu insanların artık kaybedecek bir şeyleri kalmamış durumda. Artık bunlar çok tehlikeli insanlar. Şimdilik dayanıyorlar, ancak bu insanlar daha ne kadar dayanacak bilemiyorum ve Sudan adına korkuyorum.

27-12-2006 Çarşamba. Bu gün hastanede Hüseyin ile tanıştım. Hüseyin 17 yaşında Sudan'lı bir genç adam (aşığıda). Hüseyin bir diyabet hastası. Şekeri çok yüksek. Anne yok, baba yok, kardeş yok. Ailenin geri kalan tek üyesi Hüseyin. Ailesinin tamamı çıkan çatışmalarda, saldırgan Cencevitler'ce öldürülmüş. Hüseyin fazla konuşmuyor. Devamlı susuyor. Hüseyin'in söyleyecek bir şeyi yok ki.

Hüseyin'in kan şekeri çok yüksek. Hüseyin'e her gün en az iki sefer insülin yapılması gerek. Öğretiyoruz Hüseyin'e insülin yapmasını. Ancak durum alışık olduğumuz gibi değil. Akra-balarını soruyoruz. Cevap net “mafi, külli mafi”(yok, hiçbiri yok). İnsülini yanına vermek istiyoruz. Buzdolabında saklamasını söylüyoruz. Hüseyin'in hiç dolabı yok ki buz-dolabı olsun. Evde bir yerde sakla diyoruz. Cevap yine “mafi”. Evi de yok Hüseyin'in.

Bu durumda Hüseyin'i her gün hastaneye çağırmaya karar veriyor arkadaşlar. Hüseyin'e diyet tarif etmeye çalışıyoruz. Oysa Hüseyin ne bulursa, daha doğrusu başkaları ne verirse onu yiyor. Yiyecek bulsa hastalığı bile umurunda değil Hüseyin'in. Ne bulursa yemeye kararlı Hüseyin, ama gelecek öğünde bir şeyler yiyebileceğinin bile garantisi yok. Hüseyin bu durumda günde iki kere hastaneye geliyor ve insülin yaptırıyor. Başka çaremiz yok ki. Ama tatil gelince, hele kurban bayramı boyunca beş günlük tatilde Hüseyin ne yapacak? Bu sorunun cevabını kimse veremiyor.

Zavallı Hüseyin. Bir gün muhakkak hiç hak etmediğin bir şekilde öleceksin. Cesedini kim bilir kimler, hangi karanlık köşede ve büzülmuş şekilde bulacak. Bunu sana nasıl söyleyelim Hüseyin. Senin için ne yapalım Hüseyin. Akıbetini söyleyemiyoruz işte sana. Ama sen anladın sanırım Hüseyin. Değilse öyle bakamazdın bize. Hayatımda gördüğüm en umutsuz bakışı sahi sen nereden buldun Hüseyin. Biliyorsun sonunu değil mi? Öyleyse bizde susalım artık. Susalım ki hiç değilse ağlayanların sesi daha gür çıksın. Belki bir duyan olur Hüseyin. Ne dersin.....

8-12-2006 Perşembe. Bugün önemli bir işimiz var. Daha önce bahsettiğim Otash kampı ziyaretimizde bir yetimhaneye uğramıştık. Burada 12 çocuk inanılmaz koşullarda ve insanlık dışı bir biçimde ölmemeye çalışıyorlardı. Açlık ve sefalet diz boyu idi. İşte bu 12 çocuk ve özellikle üzeri sineklerle neredeyse tamamen kaplanmış olan bir bebek hepimizi çok etkiledi. Uzun süre bu görüntünün etkisinden kurtulamadık. Aşağıda bu sineklerle kaplı çocuğun ilk halini ve hemen yanında da bizim müdahalemizden sonraki halini görüyorsunuz.

Bu çocuklar için bir şeyler yapmamız gerekiyordu. Bazı arkadaşların önerisiyle bu çocukların yaşam koşullarını iyileştirme kararı aldık. Bunun

için Kızılay'ın imkanlarını sonuna kadar kullanacaktık. Ancak Kızılay'ın depolarındaki malzemeler düşündüğümüz iş için yeterli olmadı. Bunun üzerine aramızda para toplamaya karar verdik.

Arkadaşlarımdan bazıları yaklaşan kurban bayramı dolayısıyla burada bir kurban kesmek istiyorlardı. Ancak bu tabloyu gördükten sonra kurban kesmekten vazgeçtik. Kurban kesince buradaki çocukların kamı belki bir iki gün doyacak, sonra sefalet yeniden başlayacaktı. Zaten eti saklayabilme imkanları da yoktu. Bu sebeple oraya harcayacağımız parayla çok daha iyi bir iş yapmayı düşündük ve kurban için ayırdığımız paraları bu çocuklar için kullanılmak üzere Kızılay ekip başkanı Dr. Serdar Bey'e teslim ettik. Bu para ile bu çocuklara yeni giyecekler aldık. Bir müddet yetecek kadar yiyecek temin ettik. Oyuncaklar, ayakkabılar aldık.

Öğleden sonra bir ekip Otash kampına giderek çocukları yerlerinden alıp, Kızılay merkez ofisine getirdi. Bunun için yerel makamlardan izin almak gerekti. Ama izin almak, Kızılay gibi bir kurum için hiç sorun olmadı.

Bu çocuklar Kızılay ofisine geldiklerinde son derece masum bakışları vardı. Şimdiye kadar hiçbir çocukta görmediğim kadar ezik, korkak ve süklüm püklümdüler. Başlarına ne geleceğini de tam olarak anlamadıkları için korkan gözlerle bizlere bakıyorlardı. Biz zaten beyazdık ve onlar için o kadar farklıydık ki (yanda).

Bu çocukların tamamını burada yıkadık, hepsini sabunla güzelce ovalayarak temizledik. Hepsi tertemiz olduktan sonra yeni aldığımız kıyafetleri giydirdik. Bu çocuklar arasında ikisi çok dikkatimi çekti. Birincisi Saida. Saida yaklaşık 9 yaşlarında bir kız çocuğu. Simsiyah ve sevimli (yukarıdaki fotoğrafta sağ tarafta), ancak son derece hüznü bir yüzü var. Diğer çocuklar hediyelere sevinirken o ağladı. Ağladı ve bizleri de ağlattı. Tüm ailesini kaybetmiş yavrucak. Kim bilir hangi zulümlerle karşılaşmıştı. Belki de hayatında ilk defa birileri ona iyi davranıyordu. İyilik karşısında ağlamak belki de ağlamaların en insanca ve gururlu olanı. Saida kendisi gibi yetim küçüklere sıkıca sarılarak ağlıyordu. Saida, en acımasız insanları bile dize getirecek kadar içten ve sessizce ağlıyordu. Saida'nın bu duygusallığı herkese sirayet etti. Polisimiz ağlıyordu, şoförümüz ağlıyordu, ekipteki herkes ağlıyordu ve ben dışarı kaçarak polis kulübesinin köşesinde ağladım, kendimi tutamadım. Ağladım... Ancak yüzümü yıkayarak bir miktar kendime gelebildim. Hala kendimi kötü hissediyordum. Onlar için, Saida için çok üzüldüm. Ama elden ne gelir ki. Olanları geri çeviremeyiz. Bundan sonra ancak onlara olanları unutturacak ve hayata yeniden sarılmalarını sağlayacak bir şeyler yapabiliriz.

Saida bebeği alana kadar hiç gülmedi. Büyük bir gururla ve sessizce, kimseye hissettirmemeye çalışarak ağladı. Ne yıkanmak, ne de üzerine giydirdiğimiz yeni elbiseler bu sevimli minik siyah inciye mutlu etmedi. Gözündeki hüznü asla kaybolmadı. Ancak bebeği almca biraz mutlu oldu. Herkese sarılmaya başladı. Gözlerinde olması gereken umut ışığı yeniden belirdi. Saida nihayet bizim dostluğumuzu kabul etti.

Gitme vakti gelince Saida ayrılmak istemedi. Ağzının içinde defalarca tekrarladı. "No Otash.... No Otash...No Otash..." Bu sessiz çığlık hepimizin yüreğini dağladı. Artık kendimizi tutamıyorduk. Zavallı yavrucak keşke senin için yapabilecek bir şeylerimiz olsaydı. Ama senin gözündeki her şeye gücü yeten beyaz ve zengin insanın bile çaresiz kaldığı durumlar vardır. Umutsuz Saida, inşallah bahtın açık

olur. İnşallah, Allah sana bir yol açar ve o yoldan yürürsün. Her ne kadar şansın yok gibi görünse de sen umut etmeye devam et yine de.

Dikkatimi çeken ikinci çocuk ise Mırtaza Ahmet. Mırtaza sanırım 3 yaşında olmalı. Bir de kardeşi var Mıktaza Ahmet. O da 5 yaş civarında olmalı. Koca dünyada Sudan'da Otash cehenneminde kimsesiz iki kardeş. Hiçbir şeyin farkında değiller. Mırtaza küçük olduğu için daha sevimli bir çocuk. İlk görüşte dikkatimi çekti. Mırtaza sevimli çocuk. Pislik içinde ama korkuyla bakan gözleri fıldır fıldır dönmekte. Çok acı çekmiş belli. Etrafa bakışından, davranışlarından ve bakışındaki ışıktan fark ediliyor çektikleri. Zavallı Mırtaza. Yetim Mırtaza. Bu kadar acı sana ne kadar da fazla. Mırtaza'nın adını bakıcısından öğrendim. Sorumlu bakıcı iyi giyimli 25 yaşlarında bir erkek. Çocuklara bakar gibi yapıyor ancak duygu yok gözlerinde. Adamı pek sevmedim, bu çocuklara gereken sevginin birazını bile verebilecek birine benzemiyor.

Özellikle Mırtaza beni o kadar etkiledi ve kendine bağladı ki o gece oturup Mırtaza için bir yazı yazdım ve bu yazıyı ofisin ilan tahtasına astım. Biz gelene kadar bu yazı orada kaldı. Gelirken de hala asılıydı. İşte o yazı...

MIRTAZA

Adlarını bakıcılarından öğrendim. Mırtaza Ahmet ve Mıktaza Ahmet. Mırtaza sanırım 3 yaşında. Mıktaza ise 5 yaşında olmalı. Onlar Mülteci kampının yetimleri. Koca dünyada Sudan'da Otash cehenneminde kimsesiz iki kardeş. Hiçbir şeyin farkında değiller. Mırtaza küçük olduğu için daha sevimli bir çocuk. İlk görüşte dikkatimi çekti. Mırtaza pislik içinde, ama korkuyla bakan gözleri fıldır fıldır dönmekte. Çok acı çekmiş belli. Etrafa bakışından, davranışlarından ve bakışındaki ışıktan fark ediliyor

çektikleri. Zavallı Mırtaza , yetim Mırtaza; bu kadar acı sana ne kadarda fazla.

Mırtaza'nın yanına yaklaştım. Başını okşadım. Tepki vermedi önce. Sonra yanaklarını okşadım. Kaldırıp başını baktı bana Mırtaza. Gözleri sevgiye aç. Elimi uzattım. Elini uzattı. Alıp kaldırdım. Kucakladım. O kadar zayıf ki. Ama Mırtaza bir çocuk. Sevgiyi hemen hissediyor. Başını hemen dayadı omzuma . Sıkıca sarıldı. Mırtaza'nın kolları incecik. Ama Mırtaza'nın yüreği sıcak. Mırtaza'yı dakikalarca kucagımda gezdirdim. Mırtaza o kadar sevgiye aç ki. Mırtaza bir çocuk. Mırtaza bana güveniyor. Mırtaza ağlamıyor. Sessiz ve gururlu. Çocukça bir gururu var. Yetişkin gibi ve Mırtaza 3 yaşında . Ağlamıyor. Belki de yüreği katı. Belki de ağlamaktan gözyaşı bitti. Mırtaza bana sarılıyor. Mırtaza'yı sonunda yıkamaları için bayan arkadaşlara veriyorum. Yıkılırken Mırtaza ağlıyor bu sefer. Ne de olsa Mırtaza bir çocuk. Biraz sonra ses kesiliyor. Yıkılmayı seviyor Mırtaza. O kadar az yıkanıyor ki Mırtaza. Ne bilsin yıkanmanın ne olduğunu. İşi bitince Mırtaza'yı kucaklayarak yine ben alıyorum. Tertemiz Mırtaza. O kadar temiz ve çocuk ki. Hemen başını dayıyor yine omzuma. Mırtaza bana güveniyor. Ne de olsa ben onun arkadaşıyım artık. Beyaz ama yine de arkadaş. Mırtaza'yı içeri götürüp giydiriyoruz Çok sevimli oldu Mırtaza. Ne olduğunu anlamaya çalışıyor. Etrafa, mutlu ama şaşkın şaşkın bakıyor. Ağlamıyor. Çünkü ben oradayım. Bana güveniyor Mırtaza. Giyinince dışarı çıkartıyorum Mırtaza'yı. Güneşe bir sandalye atıp oturtuyorum. Yanındaki çocuğa yeni giysilerini ve ayakkabılarını gösteriyor. Çok sevimli siyah bir inci Mırtaza .Yanındaki kardeşi Mırtaza'dır. Oda sevimli ancak Mırtaza başka. Oyuncaklar veriyoruz çocuklara. Seviniyorlar.

Artık onları kampa yerlerine, cehennemlerine götürme zamanı. Arabaya hiçbiri binmek istemiyor. Hepsi aynı şeyi söylüyor

"No Otaş No Otash... Herkes çocuklarla birlikte bir minibüse biniyor. Ben buna dayanmam. Onun için eşyaların olduğu minibüse binmeyi tercih ediyorum. Arkadaşlarım benimle dalga geçiyorlar. Mırtaza'yı neden sattın diye. İçimde kopan fırtınayı ne bilsinler. Ben buna dayanmam ki, onun için buradayım. Diğer minibüsteyim. Sonradan dinledim Çocuklar kampa kadar "No Otash" demeye devam etmişler. Ağlamışlar. Bizim arkadaşlar da ağlamış. İyi ki orada değildim.

Kampa varınca hemen aldığımız hasırı yere serdik temizledik. Çocukların yatağını yaptık. Eşyalarını yerleştirdik. Onlarla veda fotoğrafları çektik. Mırtaza yine kucağımda. Hep etrafımda. Herkes küçük Ayhan diyor ona. Mırtaza artık ayrılmayacağımızdan emin. Öyle bakıyor bana. Zavallı Mırtaza, keşke bu mümkün olsa. Ancak biraz sonra ben kendi dünyama, sen cehennemine döneceksin. Ne kadar acı. Ama elimden ne gelir ki. Elimden ancak bu kadarı geldi Mırtaza. Bağışla beni. Ama en azından ben sana zarar vermedim. Seni sevdim Mırtaza. Umarım çocuk gönlüne bu yeter. Bana öyle bakma Mırtaza. Beni yaralama. Ya da yarala Mırtaza. Belki de hak ediyorum. Seni bırakmamalıydım. Ama yapamıyorum Mırtaza. Ne olur bağışla beni.

Mırtaza'yı öpmeye doyamıyorum. Mırtaza bir küçük siyah yürek. Mırtaza umutsuz bir çocuk. Mırtaza sevimli. Mırtaza kimsesiz bir Sudanlı. Otaş kampında sadece bir isim, bir rakam Mırtaza. Ahh Mırtaza keşke dünya senden haberdar olsa. Keşke savaşanlar senin kadar temiz, senin kadar insan, senin kadar çocuk ve senin kadar yetişkin olsa.

Mırtaza'dan ayrılma zamanı geldi. Ama ben Mırtaza'yı nasıl bırakırım bu cehennemde. Üzerine biraz su serptik diye cehennem sönmez ki ve Mırtaza bu cehenneme dayanamaz ki. Ben ya da başka bir ben olmadan Mırtaza'nın şansı olmaz ki.

Gitmeliyim artık Mırtaza. Allah bahtını açık etsin. Allah yardımcın olsun Mırtaza. Ben artık kendi dünyama dönmeliyim ve sen bu cehennemde küllerinde kaybolmalısın. Keşke senin için başka şeyler de yapabilsem. Belki de yaparım Mırtaza. Yine de umudunu kaybetme . Şimdilik eline verdiğimiz bebek ve şıngırdak ile oyalan sen Mırtaza. Bekle; ben ya da başka bir ben veya kendi insanların veya da bir başkası seni belki kurtarır. Umut olmadan yaşanmaz ki Mırtaza. Ben yine gelirim En azından gidene kadar seni yalnız bırakmam. Bak sana yalan söylemedim. Eninde sonunda gitmek zorundayım Mırtaza . İstersen o kadar sevme beni ve bana fazla umut bağlama. Belki senin zannettiğin kadar büyük değilimdir. Hatta belki senden bile küçüküm. Senin yaşadıklarına umutsuzluğuna dayanacak yüreğim yok benim Mırtaza. Sen benden belki daha büyüksün. Kendine dikkat et Mırtaza.

Öptüm Mırtaza'yı defalarca. Kirliyen bile temizdi Mırtaza. Şimdi daha da temiz Bu dev yüreği arkada bırakarak ve adeta kaçar gibi minibüse binip ve kapıyı hışımla kapatarak ve Sudan

çöllere gözümlü dikerek sessizce ağladım. Hareket edince beni teselli etmeyi denediler. Ancak sonunda beni rahat bırakmaya karar verdiler. İyi ki beni rahat bıraktınız Bırakın da çaresizliğime, Mirtaza'nın çaresizliğine, hepimizin insanlığına ağlayayım.

Dr Ayhan Onur 28-12-2006
Sudan, Güney Darfur, Nyala, Otash Mülteci Kampı

Mirtaza'yı orada bırakıp ayrıldım. Sonra onu görmeye mutlaka gideceğim.

30-12-2006 Cumartesi. Bugün burada Kurban Bayramı. Bayramı Türkiye'den bir gün önce kutluyoruz. Kesilecek 2 adet deve ve 6 adet koyunumuz var. Bazı arkadaşlar kurban kesmeyi uygun buldular. Çoğu arkadaşımın kurbanı yok. Aslında kurban kesmeyi düşünüyorduk ama kamptaki insanları, hele o yetim çocukları görünce kurban kesmek bize birden anlamsız geldi. O para ile daha değerli bir şey yapabileceğimizi düşündük. Onun için bu parayı, hatta daha fazlasını kamptaki yetim çocuklara harcanmak üzere ekip başkanı Serdar Bey'e bıraktık. Artık içimiz çok rahat ve doğru yaptığımızı düşünüyoruz. İnsanların kamını bir iki öğün doyurmak belki önemli ama o yetimleri bayram boyunca sevindirmek ve hatta üç dört ay boyunca yiyeceklerini sağlamış olmak bizce çok daha anlamlıydı.

Umarım bana deve nasıl kesilir diye kimse sormaz. Çünkü kurban kesilirken her zaman yaptığım gibi yine bakamadım. Daha doğrusu bakmak için evden bile çıkmadım. Ancak daha sonra devenin etinden tattım. Eti değişik bir kokuya sahip. Biraz daha sert ve yağsız. Tamam, hayvan mübarek olabilir ama eti kesinlikle koyun eti ile karşılaştırılmaz. Ancak zorda kalınırsa yenebilecek bir et.

Kurbanların temin edilmesinde yerel personelimiz Abdullah bize çok yardımcı oldu. Aslında buradaki tüm işlerimizi bir Sudanlı olan Abdullah aracılığıyla yürütüyoruz. Abdullah daha önce 17 yıl Türkiye Hartum Büyükelçiliği'nde çalışmış, şiveli de olsa Türkçe'yi

gayet iyi konuşan, bazen anlamakta güçlük de çeksek çoğu zaman Türkçe anlayabildiğimiz bir kişi. Abdullah avukat olmak üzere. Hartum'daki Hukuk Fakültesi'nin son sınıfında okuyor ve birkaç dersi kalmış durumda. Dolayısıyla bize çok yardımcı oluyor. Bölgeyi iyi tanıyor. Hartum'da oturan bir Afrikan olan Abdullah, ekibin Sudan yerel yönetimi ile olan ilişkilerini de düzenliyor.

Abdullah bize her konuda yardımcı olmakla birlikte ondan Sudan'ın geleceği ile ilgili bilgileri de alabiliyoruz. Buradaki insanlar ne düşünüyorlar, nasıl bir gelecek istiyorlar, beklentileri nelerdir? Bunları hepimiz merak ediyoruz. Abdullah bize bu konularda da yol gösterebiliyor. Ancak Abdullah yine de ülkesi ile ilgili bilgileri bize vermekten kaçınıyor. Bu konudaki korkusunu ve milliyetçiliğini anlayabiliyorum. Ne de olsa o bir Sudanlı ve ülkesini de çok seviyor. Bu sebeple de korumak istiyor. Abdullah'ın bu

yaklaşımına saygı duyuyor ve Abdullah'ı daha fazla sıkıştırmıyorum. Abdullah bize bundan sonra da yardımcı olmaya devam edecek (yukarıda). Abdullah'ın umutları var. İleride demokrasi olursa siyaset yapmayı düşünüyor. Biz burada Abdullah'la çok kaynaştık. Hatta ona **Oğuzların Nyala boyundan Abdullah** diyoruz. O da bizimle kaynaştı. Kendisine **Abdullah El Türki** diyor. Hakikaten bölgede herkes onu Abdullah El Türki olarak tanıyor.

Yolun açık olsun Abdullah El Türki. Umarım başarılı olursun.

Sudan'da halkın ne düşündüğünü öğrenmek çok zor. Korkuyorlar ve haklılar. Bunun en güzel örneği Abdullah. Onca çabama rağmen ülkesi hakkında bizimle konuşmayı devamlı ve çok kibar manevralarla reddetti. Ancak yerel halktan ve özellikle bu halka liderlik edebilecek entelektüel kişilerden parça parça da olsa bilgileri toplayabiliyorum.

Konuştuğum yerel halktan insanlara göre General Ömer El Beşir Sudan'da tam bir soykırım politikası yürütüyor. Tüm Afrikanlar'ı ortadan kaldırmak için kendi ordusunu ve Arap kökenli Cencevitler'i kullanıyor. Cencevitler köyleri basarak erkekleri öldürüyor, kadınlara ise tecavüz edip bırakıyorlarmış. Amaçları Sudan'ı Afrikanlar'dan temizleyerek ülkeyi tamamen Arap egemenliğine bırakmakmış. Onlara göre merkezi hükümet bu amaca doğru yürüyor ve bunun için Beşir ve taraftarları BM' nin bölgeye gelmesini istemiyor. Bir hükümetin kendi halkından bir guruba karşı bu derece insafsızca davranabileceğini düşünmek zor. Ancak gerek Birleşmiş Milletler raporları, gerek sivil toplum kuruluşlarının raporları, gerek kendi gözlemlerim, gerekse bölge halkından öğrenebildiklerimin tamamı bana Sudan hükümetinin Afrikanlara karşı soykırım yürüttüğünü gösteriyor.

Halka soruyoruz. Sudanlılar, daha doğrusu Darfur halkı ne istiyor? Halktan kişiler bu soruya bozuk bir İngilizce ve Arapça karışımı ile fakat bilgece cevap veriyorlar. "Adalet ve Demokrasi". Bu insanlara düşündüklerimi önce söylemek istemiyorum. Ancak özellikle entelektüel Darfur'lular bu iki kelimeyi o kadar çok tekrar ediyorlar ki, sonunda düşündüklerimi kendime saklamaktan vazgeçip, bir kitapta da olsa fikirlerimi açıklamaktan kendimi alamıyorum.

Sudan da Afrikanlar %60, Araplar %30, diğer guruplar ise %10'luk bir gurubu oluşturuyorlar. Demokrasiye dönüp, ortaya sandık konulunca Afrikanlar çok büyük ihtimalle üstünlüğü ve devlet idaresini ele alacaklar. Dolayısıyla demokrasi demek aslında ülkedeki Arap hakimiyetine son vermek demek. Bunun için buraya, bilinen

yöntemlerle demokrasi asla gelemmez. Araçlar buna asla izin vermezler. Sudan halkı demokrasiye ulaşmak için ne yazık ki bizim geçtiğimiz yollardan geçmek zorunda. Bu yolun üzerinde ne yazık ki kan var. Sudan halkı kendi özgürlüğü için eninde sonunda savaşmak zorunda kalacak. Adalet ise ancak ondan sonra, eğer Sudan halkı sağlamaya karar verirse sağlanabilecek bir şey. Ama gücü ele alan gurup daha sonra intikam için yaşarsa, daha çok ağlar bu kara Afrika ve Sudan bahtına daha çok yanar.

Demokrasi için verilen mücadele aslında demokrasiye ulaşıncaya başlıyor. Demokrasiye ulaşmak sadece sürecin başlangıcı. Çünkü demokrasi sindirilmesi zor bir idare şekli. Kendi çıkarını korumak dünyadaki tüm insanların içgüdüsel olarak yaptıkları bir şey. Ama başkasının çıkarını gözetmek, hele bunu bazen kendi çıkarlarınızı aleyhine yapacak olmak zordur. Bu davranış son derece yüksek bir ruh halini gerektirir. Bu ruh hali amaca yönelik eğitimle ve yıllar içinde sağlanabilir. Bu derecede demokrasiyi henüz Türkiye bile tam manasıyla sağlayabilmiş değil.

Sudan halkı da bu eğitim seviyesinde değil gibi görünüyor. O halde Sudan'da demokrasi, iktidarı ele alanların intikam aracı haline dönebilir. İşte bu son derece tehlikeli bir durum olur. Sonuçta önlenmek istenen adaletsizlik ve kan, daha fazla adaletsizlik ve kana sebep olabilir. Bu halk, bu aşamada bu tehlikeyi göğüslemek ister mi bilemem. Farkındalar mı? Onu da bilemem.

Başka bir yol yok mu savaşmaktan başka. Var elbette. Uluslar arası güçler ve özellikle BM bu konuda aktif rol oynayabilir. Bu net olarak şu andaki Sudan yönetiminin baskı altına alınması demek. Oysa Sudan yönetimi bu baskıları reddediyor, hatta BM askerlerinin bölgeye gelmesini savaş sebebi sayacağını belirtiyor. BM güçleri böyle bir ultimatoyu göğüsleyebilir mi? Bence hayır, bunu göze alamazlar. O halde BM bölge için ne yapabilir. Görünen o ki fazla bir şey yapamayacaklar, bence sadece yardım faaliyetlerini yürütmekle yetineceklerdir. Bölgeye asker gönderse bile bunu çok sayıda ülke

gönülsüz ve göstermelik yapacaktır. Gelen BM askerleri de şu anda AMIS askerlerinin bölgede yaptıkları gibi aktif olamayacak ve sadece rapor tutup sağa sola göndermekle yetineceklerdir.

Bölgedeki sorun aslında sadece Arap – Afrikan savaşı olmaktan da çıkmış halde. Artık savaşın sebebi bile belli değil. Kimse doğru dürüst bir sebep ortaya koyamıyor. Sadece savaşıyorlar. Savaş kimi zaman ciddi sebeplerden çıkıyor, kimi zaman da kadın meselesi gibi gayrı ciddi sebeplere dayanıyor. Ordular genellikle karşılaşmıyor. Kabile savaşları şeklinde bir çatışma da bölgede biteviye devam etmekte. Bu sorunları çözmek bana kalırsa Sudan halkı için son derece zor. Ama neticede bu onların iç meselesi gibi görünüyor.

Lakin bölgede devam eden katliam kesinlikle ve her ne pahasına olursa olsun durdurulmak zorunda. Eğer BM diye bir kurum bulunuyorsa ve görevleri arasında bu tip katliamları durdurmak varsa, BM askeri güçleri ile orada olmak ve bu katliamı durdurmak mecburiyetinde. Suçlular cezalandırılmak zorunda.

Bölgedeki savaş, uluslararası askeri baskı ile durdurulduktan sonra Sudan’da çok ciddi bir eğitim faaliyetine başlanmalı, Sudan halkı ayırım yapılmadan, halk olma yolunda eğitilmelidir. Değilse gelen BM askerlerinin bölgedeki acil durumu durdurup geri çekilmesi çözüm olmayacaktır.

Sudan hükümeti buna insanlık adına izin vermelidir. En kansız ve en az gözyaşı olan yöntem budur.

Zaten bölge halkının artık akıtacak ne kanı, ne de gözyaşı kalmış durumda. Bu insanlardan daha fazla ne istenebilir ki. İnsanlık artık bu halktan istemekten vazgeçsin ve bu insanlara yardım etsin. Bu medeniyetin ve insanlığın gereğidir.

Konuştüğüm Sudan’lılara, her seferinde, “yolunuz açık olsun, Allah muvaffak etsin” diyorum. Daima yarı umutsuz gözlerle bana

bakıyorlar. Aslında durumlarının zor olduğunu ve önlerindeki engelin güç kullanarak kaldırılması gerektiğinin farkındalar.

Yine de Allah kolaylık versin, yolunuz açık olsun ey Sudan halkı.

31-12-2006 Pazar. Yılın son günü. Ama hiçbir eğlencemiz olmadı. Bu sebeple sizlere yılbaşı eğlencesi falan anlatacak değilim. Biraz sohbet, daha sonra kitap okuma ve yatmaya gidiş. İşte Sudan'da yılbaşı eğlencesi.

Herkes yılbaşında eğlenirken, ben sizlere bugün, Sudan'da daha iyi farkına vardığım, "Millet Olma" kavramının öneminden bahsetmek istiyorum.

Bir ülke için belki en önemli özellik millet olma bilincine sahip olmaktır. Eğer ülke içinde yaşayan insanlar kendilerini aynı milletten sayıyorlarsa meselelerin çözümü de o oranda kolay oluyor. Eğer Sudan'da olduğu gibi bir milletten bahsedemiyorsanız, aslında çözümü çok kolay olan sorunlar bile işin içinden çıkılmaz bir hale gelebiliyor.

Nedir millet ve nasıl millet olunur? Bu aslında bugünden yarına yaratılacak bir durum değil. Bunun için belki yüzyıllar, belki de bin yıllar gerekli. Türk halkı bir millettir. Millet olma bilincine sahiptir. Aynı şeylere sevinir ve aynı şeylere üzülmürler. İçerden ve dışardan yapılan tüm dejenerasyon çabalarına rağmen bu durum hala böyledir. Bu sebeplerdir ki sorunları asla Sudan'da olduğu gibi çözümsüz olmaz ve olamaz.

Milletin ortak bir geçmişi vardır. Bu geçmişe eğrisiyle doğrusuyla sahip çıkarlar. Bu geçmiş milletin hafızasıdır. Milletler geçmişleriyle yaşarlar. Sudan'da böyle bir durum yok. Herkesin kendi kabilesinin geçmişi var ve bu geçmiş diğerlerininkinden kesinlikle farklı. Bu durum düzeltilemez. Oysa Türkiye'nin geçmişi bellidir.

Bizim ülkemizde yaşayan insanlar hangi etnik kökenden gelirlerse gelsinler aynı acıları yaşamışlardır. Tüm ülkede Çanakkale deyince yüreği sızlamayan kimse yoktur. Çanakkale’de yakınımı kaybetmemiş kimse de yoktur. Bu geçmiş bizleri ayrılmaz biçimde birbirimize bağlar. Üstelik bu durum asla değiştirilemez. Ancak unutturma çabalarına maruz kalabilir. Lütfen, kimse geçmişimizi unutturma çabalarına izin vermesin. Bu o kadar tehlikeli bir durum ki, her şeyin sonu bile olabilir.

Milletin ortak bir dili vardır ve bu dil emperyalist baskılardan dolayı sonradan kabul edilmiş bir dil değildir. Ülke halkı kendi dillerini kullanır ve bu dille anlaşır. Bu dili sever ve bu dille gurur duyarlar. Türklerin dili Türkçe’dir. Kendine has bir yapısı vardır. Bu dil bizi birbirimize bağlayan en önemli zincirlerden biridir. Asla bozulmamalıdır. Grameri ve içeriği mümkün olan en üst düzeyde korunmalı ve mümkün olan en iyi şekilde kullanılmalıdır. Millet olma bilincine ulaşmanın en önemli araçlarından biri dildir. Bu durum kesinlikle bilinmelidir. Bu açıdan, son yıllarda Türkçe’ye olan saldırılar dikkatle takip edilmeli ve engellenmelidir. Kıymetleri tartışılacak medya mensuplarının dilimizi bozmasına asla izin verilmemelidir. Bu kişilerin yaptıkları hatanın önemini farkında olduklarını zannetmiyorum. Ama gereğinden fazla zarar veriyorlar. Çocuklarımız artık garip bir dil kullanmaya başladılar. Sokaklardaki tabelalar artık Türkçe değil. Bu durum benim yüreğimi o kadar acıtıyor ve beni o kadar korkutuyor ki. Üstelik bu korkumda haklı olduğumu biliyorum. Ne kadar acı. Geçen aylarda bir arabanın arkasında gördüğüm bir yazı kanımı dondurdu. Arabanın arkasında “He is soldier now” yazıyordu. Bu ne demektir bilir misiniz? Dilimize olan saldırının sonucudur bu. Artık halk arasında Türkçe konuşmanın aşağı tabakaya ait olmakla eşdeğer olduğu anlamına geliyor bu. Arabasının arkasına bu yazıyı yazan kişinin, günün her anında artık yabancı bir dili kullanma arzusu içinde olduğunun ve bundan gurur duyacağının göstergesidir bu. Sudan’da ise dil Arapça. İslam dininin etkisi ile kabul görmüş bir dil olsa da, sonuçta Sudan’da eskiden beri kullanılan dilin yerini almıştır. Bu yeni dil, ülke kültürünün en azından bir bölümünü

alıp götürmüştür. Yeni gelen dil, dilin kaynağı olan kültürü de beraberinde getirmiş ve Sudan kültüründe köklü bir değişime sebep olmuştur.

Ayrıca bölgede bulunan ilkel kabileler eski dillerini kullanmaya devam etmişler. Sonuçta bölgede kullanılan yüzlerce dil var ve insanlar birbirleri ile kısmen anlaşabiliyorlar.

Kanımcı millet olmanın en önemli göstergesi, ortak bir dile sahip olmaktır. Bu Sudan'da kısmen sağlanabilmiş halde.

Din kavramı da millet olmanın önemli göstergelerinden birisi. Sudan'da bu din birliği İslam dini temelinde ve % 90 oranında başarılmış durumda. Hatta ülkede tüm insanların üzerinde mutabık kaldığı en önemli şey İslam dini. Ama sonuç ortada. Savaşanlar iki Müslüman cephe ve birbirlerine yapmadıklarını bırakmamışlar. Bence din millet olma bilincinde önemli bir yer tutuyor. Ancak tek başına asla yeterli değil. Hiçbir zamanda tek başına yeterli olmadı.

Kültür birliği de millet kavramında önemli bir yer tutuyor. Kültür derken düğünlerden çocuk oyunlarına, cenaze törenlerinden şarkılara, yaşam şeklinden yemek alışkanlığına, temizlik alışkanlığından misafir kabulüne, kişisel ilişkilerden halk oyunlarına, edebiyattan plastik sanatlara kadar çok geniş bir yelpazede düşünmek gerekir. Tüm bunlar, yıllar içinde meydana gelmiş ve nesilden nesile aktararak milletin ruhunu oluşturmuşlardır. Kesinlikle korunmalıdırlar. Gelişime açık tutulmalı, ama bu gelişim kendiliğinden olmalı ve dış müdahalelerden uzak tutulmalıdır. Bu kültür öğelerine yapılan ani müdahaleler, eğer halk tarafından kabul edilmezse çok kötü sonuçlar yaratabilirler. Türkiye bu açıdan tehlike altında olsa da kısmen iyi durumdadır. Ama Sudan'da herkesin kültürü kendine göredir. Çok değişik kabileler kendi kültürleri içinde yaşamakta ve kendi kültürlerini yaşatmaktadır.

Bunlar millet olmanın basit ve en temel göstergeleri. Bunlardan din hariç diğçerleri Sudan'da sağlanabilmiş değıil. Neticede Sudan halkından bahsedebilirsiniz ama Sudan milleti diye bir şey yoktur. Bu durum sorunların çözümlünü de adeta imkansız hale getirmektedirler.

Ne kadar büyük sorunumuz olursa olsun, lütfen millet olma bilincimizi kaybetmeyelim. Gerekirse bazı ayrıntıları göz ardı edelim ama millet olmaktan asla vazgeçmeyelim. Bunun gereğini her zaman yerine getirelim.

İyi ki milletiz. Unutmayalım.

01-01-2007 Pazar. Yılın ilk günü ve biz tatildeyiz. Ama yılbaşı olduğı için değıil, Kurban Bayramı olduğı için tatil yapıyoruz. Yine etrafta çatışmalar var ve biz bir yere gidemiyoruz.

Birleşmiş Milletler görevlileri hem çatışmalar devam ettiğı için hem de bayram dolayısıyla şehre inen hırsız sayısında artış olduğı için bizleri uyardılar. Biz de çarşıya ya da başka bir yere ayrılamadık. Ancak bazı arkadaşlar şehre yine de indiler ve başları az kalsın derde giriyordu.

Arkadaşlarımdan bir grup bayram dolayısıyla eğlencelerin düzenlendiğı ve halkın toplandığı bir meydanı ziyarete gittiler. Burada Sudan'lı bir gurup, bizimkilere sözle saldırmaya başlamışlar. Bizimkilere "sizleri Saddam gibi keseriz" diye bağırılmışlar ve bıçaklarını göstererek bizim arkadaşları tehdit etmişler. Anlaşılan Irak eski devlet başkanı Saddam Hüseyin'in ABD kontrolündeki Irak hükümeti mahkemelerince idama mahkum edilmesi ve bundan dört gün önce bu idamın gerçekleştirilmesi bu insanları fazlasıyla kızdırmış ve beyaz insanlara karşı nefretlerini arttırmış. Ortam oldukça gerilmiş. Arkadaşların yanında bulunan ve Arapça bilen bir arkadaşımız, saldırıda bulunan insanları bizim "havacı" (gavur) olmadığımıza ikna etmek için bir hayli uğraşmış. Önce Müslüman olduğumuza

inanmamışlar. Saldırı tam büyüyecekken her halde etraftan tanıyanların uyarısı ile ya da üzerlerinde bulunun Türk Kızılayı ve Türk Bayrağı amblemleri sebebiyle insanlar arkadaşlarımla Müslüman ve Türk Kızılayı ekibi olduğunu yani “havacı” olmadıklarını anlamışlar ve özür dilemeye başlamışlar. Kargaşalık bundan sonra yatışmış. Ama bizleri bu olay bayağı tedirgin etti.

Bizim canımızın bu adamlar için önemi olduğunu hiç zannetmiyorum. Hemen tamamı yanlarında saldırı bıçakları ile geziyorlar ve gereğinde bu bıçakları kullanmaktan asla çekinmiyorlar. Bu sebeple dikkatli davranmamızda fayda var.

Burada Müslümanlığımıza da fazla güvenmesek sanırım iyi ederiz. Alnımızda yazmıyor ki insanlar bizim Müslüman olduğumuzu bilsinler. Aslında eninde sonunda Müslüman olduğumuzu anlatabiliyoruz. Bunun için bazen “selamünaleyküm” yetmeyebiliyor. Müslüman olduğumuza halkı ikna etmek için Kuran’dan bazı sureleri okumak bile gerekebiliyor. Ancak bir saldırı durumunda bunu anlatacak kadar bile zamanımızın olamayabileceğini biliyoruz. Bu da özellikle ani saldırı olursa hepimizin tehlike altında olduğunu gösteriyor.

Aynı gün arkadaşlar Adana Osmaniye’den buraya ailesiyle birlikte 50 yıl önce göç etmiş bir adamla karşılaşmışlar. Bu adam bizimkilerin Türkiye’den geldiğini öğrenince çok sevinmiş. Bu durum bize çok şaşırtıcı geldi. Adam artık Türkçe’yi hiç bilmiyor. Tamamen unutmuş. Bu bölgeye gelip yerleşen sanırım bu adamın babası olsa gerek. Kim bilir neden kaçtı. Be mübarek adam, kaçacak başka bir yer bulamadın mı? Ya da buraya kadar kaçmak için kim bilir ne gerekçen vardı.

02-01-2007 Salı. Bugün isterseniz Nyala şehrinin genel havasından bahsedelim.

Nyala Güney Darfur eyaletinin başşehri. Güney Darfur ülkedeki 16 eyaletten birisi. Sudan’daki bu 16 eyalet tamamen

bağımsız değil. Merkezi hükümete güçlü bağlarla bağlılar. Başlarında bulunan valiler ile idare ediliyorlar. Güney Darfur Eyalet Valisi de Nyala'da bulunuyor.

Nyala'nın nüfusu tabii ki bilinmiyor. Sanırım üç milyon civarında olmalı. Turizmle ilgili yazıların köşelerinde "Nasıl gidilir? Nerelerde kalınır?" bölümü her zaman vardır. Nyala için nasıl gidilir sorusuna verilecek cevap aslında tek. Buraya ulaşmanın neredeyse tek yolu uçak. Uçakla Hartum'dan 2 saat 20 dakikada buraya ulaşabiliyorsunuz. Yerli halk ya uçağı kullanıyor ya da buradan hiç ayrılmıyor. Karayolu ile ulaşım çok zor, çünkü yol yok.

Şehirde kalınabilecek iki otel var. Birisi Airport Hotel, diğeri de Darfur Hotel'i. İkisi de şehir merkezine yakın yerlerde. Ancak sokakta yatmanızı tavsiye ederim. Bildiğimiz otel anlayışında yerler değil. Daha girişlerinden itibaren toz deryası dikkati çekiyor. Aslında bu otellere hiç girmedik. Ama ne oldukları o kadar belli ki.

Şehri boydan boya geçen 12 km' lik bir asfalt yol haricinde şehirde yol yok. Şehir çöl kumları üzerine kurulmuş ve hemen hiçbir belediyeçilik hizmeti verilmemiş. Elektrik bazı evlerde var. Bu da merkezi bir jeneratör ile sağlanıyor. Şehre gelen bir elektrik hattı yok. Olan elektrikte sık sık kesiliyor

İletişim kısıtlı imkanlara sahip telefonlarla sağlanabiliyor. Cep telefonları çalışıyor. Ancak iletişim için Türkiye'deki fiyatların yaklaşık 10 katını ödemek zorundasınız. Bu sebeple burada iletişimimizi internet üzerinden sağlıyoruz. Bu en hızlı ve ucuz yol. Ofiste kablosuz internet bağlantımız var. Tüm arkadaşlarım bu ağ yoluyla haberleşiyorlar.

Burada ilginç bir nokta vermek isterim. Bu şehirde belediye yok. Belediyeçilik diye bir uygulama da yok. Sadece Sağlık Bakanlığı'na bağlı bir sanitasyon birimi var ki bunlarda üç milyonluk şehirde sadece bir araba ile çöp toplama faaliyetlerini yürütüyorlar.

Şehirde biriken çöpleri çoğu zaman keçiler ve eşekler yiyor ya da çöpler yakılıyor. Kanalizasyon yok. Herkes tuvaletini sokaklara yapıyor. Daha modern olan evlerde ise tuvalet çukurlarının üzerine iptidai bir kulübe kurularak elde dilmiş tuvaletler var. Sokakta işeme işinde erkeklerin cellabeleri ve kadınların dopları çok fazla işe yarıyor. Hemen yol kenarında oturarak küçük, büyük ne varsa yapıp daha sonra kalkıp yollarına devam ediyorlar. Bu sebeple etrafta öbek öbek insan pislikleri var. Bu insanlar artık bunu garipsemiyorlar. Ancak bizim için yol kenarında oturmuş büyük çişini yapan bir dede görmek çok ilginç olabiliyor. Yukarıdaki anlatımdan bütün şehrin koktuğu düşünülebilir. Hayır, böyle değil. Bu şehir kokmuyor. Belki de çok kuru bir iklimi olduğu ve devamlı rüzgar estiği için olsa gerek ama hakikaten koku yok. Şehir pislik içinde olmasına rağmen çöplüklerde bile en ufak bir koku yok. Ancak zaten çok pis kokan dericiler ya da benzeri işyerlerinin yakınlarında bir koku hissediyorsunuz. İnsanlar pis olmasına ve banyo imkanları bulunmamasına karşın kokmuyorlar. Bu da başka bir enteresan nokta. Sanırım bu insanların kendileri de ırklarının özelliği gereği kokmuyorlar.

Şehirde sadece iki kavşakta trafik lambası var ve sadece iki noktada trafik polisi mevcut. Bu trafik polislerinin bulunduğu yerler çok komik. Birincisi son derece basit bir dörtlü kavşakta bulunuyor. Trafik de yok denecek kadar az. Bu kavşakta polise pek gerek yok aslında. Zaten oradaki polis de bunun farkında olsa gerek ki yaptığı işe pek değer vermiyor. Sadece lakayt ve son derece havalı hareketler yaparak etrafını gözetliyor. Etraftaki insanlarda hakikaten bu muhteşem insana gıptayla bakıyorlar. İkinci kavşakta polisin ne işe yaradığını pek anlayamadım. Çünkü burası dümdüz bir yolun tam ortası. Sadece sağa sola ayrılan minik iki patika var. Polis bu dümdüz yolun ortasında duruyor ve herkese geçmesini söylüyor. Ancak her geçene, özellikle de Kızılay aracına daima gülümsüyor. Onun gülümsemesine çok alışık. Aslında sabahları Kızılay aracının içinden gülümseyen polisimizi görmek çok hoşumuza gidiyor. Bunun haricinde ne faydası olduğunu ise anlamak mümkün değil. Bence sadece ortalığı karıştırıyor. O olmasa trafik daha çabuk işleyecek.

Sudan'da trafik sağdan işliyor. Kavşaktaki araca kesinlikle yol veriyorlar. Buna alışmışlar. Bu alışkanlık T¼rkiye'de yok. İşte bu da bizim ayıbımız olsun. Ama onun haricinde trafik kurallarına uydukları s¼ylenemez. ¼zellikle at ve eşek arabalarına ileri derecede dikkat etmek gerekiyor. ¼¼nk¼ asla kural tanımıyorlar.

Burada ¼ok fazla eşek var. Eşekleri genellikle arabaya bağlı olarak kullanıyorlar ve otomobille son hızla giderken ani fren yaparak bir eşek arabasına yol vermek gerekebiliyor. Bu arabaları kullananlar genellikle ¼ocuklar. Etraflarına bakmak gibi bir alışkanlıkları yok. Araba ¼zerinde genellikle uyuklayarak seyahat ediyorlar. Bu durumda trafik kurallarına uymak eşeğin bizzat kendisine kalıyor ki o da bu durumda eşekliğini g¼steriyor tabi ki. Sonu¼ta eşekler, otomobiller, kamyonlar, “rakşa” denen k¼¼¼k ¼¼ tekerlekli arabalar ve ama¼sız dolaşan insanlardan oluşan bir kalabalık, ¼zellikle g¼nd¼z saatlerinde yol denen d¼zlemler ¼zerinde devamlı hareket ediyor. Karmaşa anlatılır gibi değil.

şehirde olduk¼a bol camii var. Camileri i¼in belli bir mimari tarzdan bahsetmek zor. Aslında bildiğimiz depo gibi yerler. D¼rt k¼ře yapılar ve ¼ođu ¼ift kapılı. Camileri de kum ¼zerinde yapılmış durumda ancak tabanlarına beton atılıyor. Camii zeminleri halı ile değil plastik ¼rg¼ şeklinde yapılmış kilimlerle kaplı, ama yine de temiz. Minareleri ise olduk¼a orijinal. İnsanlar maliki mezhebine bağlılar ama aramızda b¼y¼k farklar yok. Sadece bazı dini rit¼ellerde farklılıklar g¼ze ¼arpıyor. Bunun haricinde temel din anlayışlarımız aynı.

şehirde garip kurumlar var. Bunlar beni ¼ok g¼ld¼rd¼

Mesela otoyol polisi var. Adı “National Highway Outority” olan bir kurum dahilinde ¼alıřıyorlar. Kocaman bir bah¼e i¼inde olan ve Nyala'ya g¼re son derece l¼ks sayılabilecek bir binaları var. Bah¼e girişini korumalar bekliyor. Dışarıdan bakınca bina ve bah¼e boş gibi

görünüyor. Ama otoyol polislerini görmelisiniz. Çok ciddi görünüşlü insanlar. Çok havalılar. Bölgedeki diğer resmi şahsiyetlere göre oldukça düzgün giyiniyorlar. Ama bırakın otoyolu, burada yol bile yok. Aslında Sudan'ın hiçbir yerinde otoyol yok. Bunlar neyin polisi bilmiyorum.

Şebeke Sanitasyon (arıtma) Merkezi var, ama şehirde su şebekesi yok. Sanitasyondan kasıt eğer kanalizasyonsa, o da yok. Bu kurumun da çok büyük bir merkezi var. Ne yaptıklarını bilmiyorum. Anlamadım. Aslında şehrin çok az bir bölümünde şebeke suyu var gibi. En sık biz su alıyormuşuz. Bizim eve üç günde bir su geliyor. O da ancak bir iki saat kadar. Bunun haricinde su ihtiyacı, nehir yatağından eşeklerle taşınıp depolara doldurulan sularla karşılanıyor. Hal böyleyken sanitasyon merkezi hakikaten komik görünüyor. Ama uzun zaman sonra bu kurumun faaliyetleri arasında olduğunu tahmin ettiğimiz bir klorlama merkezi bulunca içimiz rahatladı. Demek bu insanlarda bazı şeyleri yapıyorlarmış.

Şehrin çarşısı tam bir mezbelelik. Her taraf dilenci dolu. Çatlak bir İngilizce'yle önemsiz bir şeyler söyleyip arkasından hemen ekliyorlar “plus plus”. Yani para istiyorlar. Bunlar ileri derecede yapışkanlar ve eğer etraftan yardım gelmezse kendinizi kurtarmanız çok zor olabiliyor. Bu dilencilere para falan vermiyoruz. Çünkü bu durumda diğerlerini başımızdan atamayacağımız ve saldırıya maruz kalacağımız açık. Bu dilencilerin sayısı ancak binlerle ölçülebilir.

Çarşıda ne asfalt ne de beton var. Derme çatma, çadır benzeri ve birbirine bitişik son derece kötü görünümlü barınaklarda satılan mallarda son derece kötü ve tüm mallar toz içinde. Sokaklar abartısız yaklaşık 10 cm yükseklikte ince kum dolu ve tüm çarşıda inanılmaz bir toz bulutu var. Her adım atışımızda ayaklarımız kuma girip çıkıyor.

Buraya ilk geldiğimizde insanların devamlı tükümleri dikkatimi çekmişti. Ama galiba bu Sudan'da bir ihtiyaç. Çünkü belli bir süre sonra ağzınıza kum dolmaya başlıyor. Bunu ilk kez Dr. Berna Hanım ve Nuray Hanım'ın isteği üzerine, koruma olarak (!!!) onlarla birlikte çarşıya çıktığımda hissettim. Dişlerimin arasındaki kum tanelerini hissetmeye başladığımda, kızları önüme geçirip arkalarından okkalı bir tükürüğü yere fırlattım ve ağzımın içini ancak böyle temizleyebildim. Rahatlamıştım. Demek ki bu iş böyle oluyormuş. Demek ki insanları davranışlarıyla yargılamadan önce bu davranışlarının bir sebebi olabileceğini düşünmeliymişiz. Tabii bizim şehirlerimizin sokaklarında böyle kum deryaları olmadığı için, bizim insanlarımızın tükümlerini istediğiniz kadar ayıplayabilirsiniz.

Nyala'da esnaf bizi yolunacak kaz gözüyle görüyor. Her şeyi olabilecek en pahalıya bize satmaya çalışıyorlar. Bazı arkadaşlar ilk günlerde alış veriş yaparak, olan kazığın hepsini yediler. Ama ben Pakistan tecrübesi ile beklemeyi uygun buluyorum. Nasılsa yakında

her şeyin fiyatını öğrenmeye başlarız, o zaman en azından kazık yeme ihtimalimiz azalır. Dış ülkelerde belli bir süre bulunacak olanlara bunu şiddetle öneririm. İlk günlerde asla alışveriş yapmayın.

Aslında kendimize ve sevdiklerimize bazı hediyeler almak istiyoruz. Ama burada alınabilecek turistik hiç bir şey yok. Çünkü bölgeye turist girişi yasak. Bu insanlar turizme ve turiste çok yabancılar. Bir turistin ne isteyebileceğini kesinlikle bilmiyorlar.

Dericilikte biraz ilerlemişler. Özellikle deriden yapılmış yerel motifleri içeren çantaları güzel görünüyor. Ama bu deri malzemeler iyi tabaklanmadıkları için son derece ağır kokuyorlar.

Yöresel bir bıçakları var ki erkekler bu bıçağı cellabiyelerinin altında kollarına takılı olarak taşıyorlar. Cellabiyelerinin kolları oldukça geniş olduğu için kişinin bıçak taşıdığı dışarıdan asla belli olmuyor. Özellikle sol kollarına takılı olarak taşıdıkları bu bıçaklar, deriden yapılmış bir kın içinde ve kolatakalacak deri kemeri ile birlikte satılıyor. Sapları aşağı bakacak şekilde kolun dışına yerleştirilen bu bıçaklar herhangi bir tehlike anında çok çabuk çekilebiliyor. Aslında bunlar saldırı silahları, ama bıçak gerektiren her işte yine bu bıçaklar kullanılıyor.

Çarşıda son derece kötü yapılmış hasır örme malzemeler var. Bir de kamıştan, daire şeklinde, yöresel desenleri içeren ve tencere kapağı gibi kullandıkları diskleri var. Sanırım bunlardan ileriki dönemlerde alırım. Hem güzel hem de taşınması kolay bir hediye olabilir.

Bahsettiklerimin dışında çarşıda satılan her şey son derece kötü Çin mallarından oluşuyor. Bazende Hint mallarına rastlanıyor. Bunlar Türkiye'dekilerden daha kötü ve çok daha pahalı. Ayrıca hepsi toz içinde. Aldıktan sonra tozdan arındırabilmek için şiddetle silkelemeniz gerekiyor.

Çarşıda olduğum bir gün marangozları gezdim. Burada suntayı bilmiyorlar. Her şey ağaçtan yapılıyor ve işçilikleri çok kötü. Tenekeçiler de var ancak onlar da son derece yeteksiz insanlar. Ürettikleri şey genellikle mangal. Çünkü burada tüp gaz ya da doğal gaz bilinmiyor. Yemeklerini mangalda yaktıkları kömür üzerinde ya da toplayıp yaktıkları ağaç parçalarının ateşi üzerinde yapıyorlar. Bu kadar ağaç parçasını nereden bulduklarını bilemiyorum. Bölge tamamen çöl görünümünde ve mango ağaçları ile dev tebedi ağaçlarından başka hiçbir ağaç yok. Şeker kamışı ve bildiğimiz kamıştan bolca bulmak mümkün. Ancak bunlarda yakılmaya uygun değil.

Nyala'da ağır sanayi yok. Küçük, orta veya minik sanayi de yok. Sadece son derece ilkel, küçük el sanatları atölyeleri var. Bu işletmelerin çoğu dericilikle uğraşiyor (yanda). Zaten dericilik hariç diğerlerinde başarılı oldukları söylenemez. Deri işlemleri fena değil ve tamamı elde yapılıyor. Makine kullanmıyorlar. Aslına bakarsanız makine için gerekli elektrik de bu dükkanlarda yok. Dükkan dediğimiz de en fazla 10 metrekare olan, önünde alçak bir masa ve kürsü dedikleri tabure benzeri, oturacak yeri naylon ip örme olan bir oturaktan, masa üstündeki bir iki bıçak ve bir iki biz ile tığdan ibaret. Yani bu atölyelerin kurulum masrafları yok. Buna karşın atölyelerde çalışan insanların paraları da yok. Çok az para kazanıyorlar. Bu dükkanların önünde oturarak çalışan insanlar ellerindeki derme çatma aletlerle sanatlarını icra etmeye çalışıyorlar. Son derece sabırlı bir görünüşleri var. Hareketleri insanı sinir edecek kadar yavaş. Çoğu ustanın üstü başı ve dükkanlarının içi kir pas içinde.

Allah'ım bu insanlara çalışma adabını nasıl öğretebilirsin. Hiç biri çalışmasını bilmiyor. İş adabları yok. İşlerini geliştirmek ya da

daha fazla üretmek gibi bir istekleri ise hiç yok. Yılların birikimlerini eserlerine yansıtmaya uğraşıyorlar. Bu birikimleri eski Afrika ustalarından geliyor olmalı. O zamanlar bu deri malzemeler muhtemelen, günlük ihtiyaç malzemelerinin yapımında kullanılıyordu. Oysa günümüzde sadece değişik şekilli çantalar ve bölgede çok kullanılan terliklerin yapımı ön planda. Bu deri malzemeleri basit tığlarla delerek dikiyor ve bazı parçalarını da dikkatsiz bir şekilde yapıştırıyorlar. Ülkedeki her işte olduğu gibi bu sektörde çalışan insanlarda da genel bir özen eksikliği var. Yaptıkları işin güzel olmasına fazla dikkat etmiyorlar.

Bunca olumsuzluğa karşın dikkat çekici bir husus var. Bu insanlar tüm bu kötü şartlarına rağmen hala gülüyorlar. Sanki çok mutlular. Bu durumu anlamak başta zor oldu. Ancak daha sonra gördüm ki bunun iki sebebi var.

Birincisi; dünyayı tanımıyorlar ve son derece kapalı yaşıyorlar. Onların bildikleri tek yaşam şekli bu. Onlara göre dünyadaki en iyi yaşam şekli de bu. Daha iyi bir yaşamı, daha iyi bir geliri, daha iyi bir dünyayı hayal bile edemiyorlar.

İkincisi ise; bu insanların hayattan beklentileri yok. Basit bir hayatları var ve bunu herkes sağlayabiliyor. Herkesin durumu neredeyse eşit ve hiç birinin hiçbir şeyi yok. Yani bu insanlar “keşke benim de şundan olsa” gibi bir düşünceye asla kapılmıyorlar. Bu sebeple son derece rahatlar ve mutlular.

İleri ekonomilerdeki insanların mutsuzluklarının sebebi bu olsa gerek. Kim bilir belki de zenginleştikçe mutsuz oluyoruz. Acaba bu insanlar gibi olsaydık daha mı mutlu olurduk? Kendimi bu soruyu sormaktan alıkoyamıyorum.

03-01-2007 Çarşamba. Bugün işe gidemedik ve randevulu hastalarımızı ameliyata alamadık. Sudan hükümeti barış anlaşmasının

yıldönümü sebebiyle bu günü tatil ilan etti. Yerel personel işe gelmedi, biz de mecburen tatil yaptık.

Barış anlaşması derken bunu biraz açmak isterim. Daha önce de belirttiğim gibi burada aslında iki ayrı gurup var. Arap Cencevitler ve yerli Toroborolar. Arap cencevitler Sudan hükümeti tarafından silah ve lojistik olarak destekleniyorlar. Görevleri bölgeyi Afrika asıllılardan temizleyerek, bölgede kesin bir Arap hakimiyeti kurmak. Bunlar doğrudan General Beşir tarafından destekleniyorlar ve son derece acımasız insanlar. Bölgeyi temizlemek için köy basıyorlar, erkekleri öldürüyorlar, kadınlara tecavüz ediyorlar. Hatta çoğu zaman kaçmalarını önlemek için, kadınların bacaklarını kırarak öyle tecavüz ediyorlar. Bu hastalardan iki tanesini de biz gördük. Yaşları 15 ve 25 civarındaydı. Bu kadınlar, eğer köylerine yapılan baskında kocaları tesadüfen sağ kaldıysa, toplumun baskısı sonucunda genellikle kocaları tarafından terk ediliyorlar. Baskında kocaları da öldüyse, bu sefer de toplum tarafından dışlanıyorlar.

Bu arada hazır tecavüz konusuna gelmişken önemli bir ayrıntıyı eklemek isterim. Sudan hükümeti küçük kızlara Birleşmiş Milletler temsilcileri tarafından tecavüz edildiği yönünde bir iddiada bulundu. İlk önce buna hiç kimse inanmadı. Ancak hükümet önemli sayıda Birleşmiş Milletler görevlisini bu suçlama ile ülke dışına çıkarttı. Bu doğru mudur, değil midir tespiti güç. Doğruluğuna inanmak istemedik. Bu belki de Sudan hükümetinin tecavüzleri örtbas etme çabasıyla kalkıştığı bir karşı saldırı idi. Ancak ilerleyen günlerde gördük ki olayın doğru olma ihtimali de var. Yine de olay tam açıklığa kavuşmadan sürüncemede kaldı. Dava hala devam ediyor. Ne zaman sonuçlanır bilemiyoruz.

Konuya dönersek Sudan'daki diğer gurup yerli Afrikanlardan oluşan Toroborolar. Bunlar saldırılar sonrasında bir araya gelen yerlilerden oluşuyor. Silahlı bir orduları da var ve Cebel Marra civarını kendilerine mekan seçmiş durumdadır. Başlarında Arkoy Minni Minnavi isminde yerli ve iyi eğitim almış bir Afrikan var. Bunlar SLA

adını verdikleri orduları ile saldırılara karşı koymaya kalkmışlar. Ancak belli bir süre sonra onlar da ipin ucunu kaçırmışlar. Olaylar 2003 yılına kadar bu şekilde ve kontrolsüz biçimde tımanmaya devam etmiş. Nihayet 2003 yılbaşında Mini Minnavi Merkezi hükümetin başındaki General Beşir ile bir barış antlaşması imzalamış. Bu tarihten itibaren Minnavi' ye bağlı SLA askerleri devletin resmi askeri sayılmaya başlamış. Ancak bazı büyük kabileler bu antlaşmayı kabul etmeyerek savaşa devam kararı almışlar. Bunların ne istediklerini bilen yok. Kendilerinin de ne istediklerini bildiklerini sanmıyorum. Ama bu kabilelerin güçleri yadsınacak gibi değil. Çıkan çatışmalarda bu kabilelerin bulunması olayın büyüyeceği anlamına geliyor. Bu kabileler ne Sudan hükümetini ne de Minnavi'yi tanıyorlar. Sudan hükümeti ve Minnavi'de bu kabileleri muhatap kabul etmiyor. Ama bu kabileler savaşıyorlar ve onlar savaşıkça bölgedeki kan kokusu daha da artıyor. SLA ve Cencevitler arasında savaş ise daha ziyade El Fasher civarında olmak üzere aktif olarak hala sürüyor.

Şu andaki görüntü: Devletin birinci adamı olan Beşir'e bağlı Sudan ordusu ve Cencevitler ile ikinci adamı konumuna yükselen ve tüm Güney Sudan'ın resmi lideri olarak tanınan Minnavi'ye bağlı SLA askerleri yani Toroboro'lar savaşıyorlar, olaya karşı çıkan büyük kabileler bunların hepsi ile savaşıyor. Bu arada diğer kabileler arasında da çok basit sebeplerle savaşlar çıkıyor. Onlar da savaşıyorlar. Tüm bu gurupların karşısında Afrika Birliği askerleri tampon görevi yapıyor. Toplamda bunların hiç biri bölgeye Birleşmiş Milletler askeri gücünün girmesini istemiyor. Yani bölge Çin bilmecesi gibi. Çözüm bulmak çok zor. Belki bir askeri baskı ile olayları kontrol altına alıp uzunca bir süre bölgeyi dinlendirdikten ve bu arada eğitim faaliyetlerini yürüttükten sonra tekrar bir barış çabasına girişmek en doğru yol olacaktır. Ancak şu anda barışın sağlanabilmesi mümkün gibi görünmüyor.

İşte bizim yaptığımız tatil, imzalanan bu ne olduğu belirsiz antlaşmanın yıldönümünün kutlanması idi. Biz mana veremedik, inşallah veren birileri vardır. Ancak olayların devamına ve bölgedeki kan kokusuna bakılırsa kutlanacak fazla bir şey yok. Umarım Sudan

yakında hakikaten kutlamaya değecek bir yıldönümüne kavuşur. Bu insanlar için tüm isteğim bu.

Tabii ki devam eden bu savaşların sonucunda en fazla zarar gören kesim çocuklar. Çocukların hepsi sanki farkında değillermiş gibi davranıyorlar. Ama bu küçük bedenler belki de acıların en büyüğünü yaşamışlar. Çoğunun artık bir babası yok. Bazılarının annesi de yok. Bir kısmının ise hiç kimsesi kalmamış durumda. Çocukların oyuncakları silahlardan oluşuyor.

Bazı çocuklar ise artık oyuncakla oynamayı bırakmışlar. Gerçek silahlarla ve gerçek savaşın içinde, kendilerinin olmayan ve kurallarını bilmedikleri bir oyunu oynamaya çalışıyorlar (altta). Bu çocuklar bizimkilerden ne kadar da farklılar. Yüzlerindeki çocuksu ifade savaşa hiç yakışmıyor. Çoğu daha yaşamının ne demek olduğunu bilmeden ölüyor. Oysa bu çocukların bu yaşlarda, hayalleriyle yaşamaları ve ucunda ölüm olmayan oyunları oynamaları gerekirdi. Düşmandan değil, oyundaki ebeden saklanmaları gerekirdi. Silah olarak sadece sapanı tanımaları daha doğru değil miydi? Bu çocukların bir gelecekleri olmadığını bilmek insanı çok üzüyor. Yoksa bunlar geleceği hak etmeyen insanlar mıydı?

Bu çocukların silahları sanki vücutlarının bir parçası olmuş. Ama bu organlarını sevmedikleri o kadar net olarak anlaşılıyor ki. Hepsi kendi oyunlarını oyna-mak istiyor. Yetişkinlerin oyunlarını oynamak bu küçük yüreklere çok ağır gelmez mi? Bu çocukların bizim çocuklarımızdan ya da Amerika'da yaşayan herhangi bir çocuktan ne farkları var? Ölmek bu çocuklara neden diğer çocuklardan daha fazla yakışsın? Bu çocuklara ölmek hiç yakışmıyor. Onlar Sudan'ın geleceği. Onlar insanlığın geleceği. Ölmemeliler. Öldürülmemeliler.

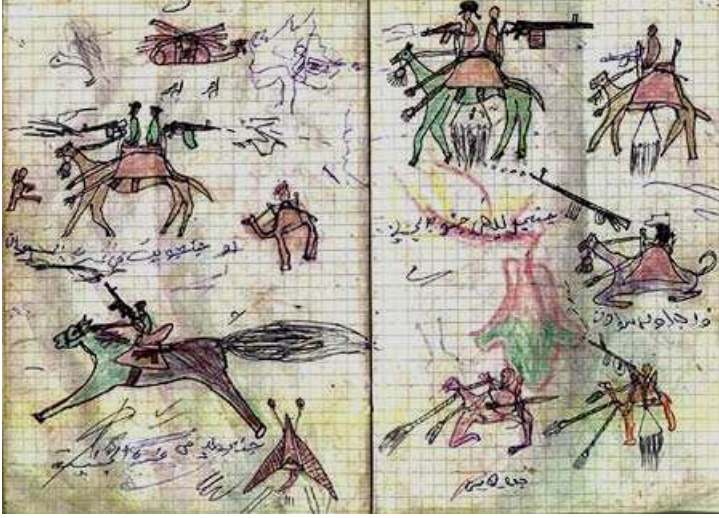

Ellerinde silah olmamalı. Bu kumlu çöllerde oyun oynamalılar. Orada kirlenmeliler. Kirli bedenleri kanla yoğrulmamalı. Anneleri öldükleri için ağlamamalı.

Bu çocukların hayal dünyaları nasıldır? Ne düşünürler? Büyükler sanırım olayın biraz farkındalar. Ama olayı belki de küçük çocuklardan ve onların kendilerini en iyi anlattıkları resimlerinden öğrenmek uygun olacaktır. Aşağıda çocukların yaptığı bazı resimleri yorumsuz olarak veriyorum. Hangi yorum durumu bu çocuk resimlerinden daha iyi özetleyebilir ki?

04-01-2007 Perşembe. Sudan gerçek bir Afrika ülkesi. Geri kalmışlığın tüm belirtilerini bu ülkede görmek mümkün. Devlet düzenindeki eksiklikler her yerde ve her zaman olduğu gibi burada da bazı aksaklıkları doğurmuş. Bu aksaklıklar ülkede kimi garip, kimi ürkütücü, kimi de gülünç olan durumları yaratmış. Bu aksaklıklardan belki de en komiği Sudan'da yerleşmiş olan rüşvet kurumu.

Sudan'da halk rüşvete tiksintiyle bakıyor. Bu insanlara göre rüşvet çok çirkin, yanlış ve dahası haram. Özellikle haram kavramı bu insanları ileri derecede rahatsız ediyor. Bunda şeriatla idare edilmelerinin ve eskiden beri süregelen sert İslami kuralların etkisi büyük. Onun için rüşvet kelimesini duymak bile bu insanları çileden çıkartabiliyor. Bu durum hem rüşvet alması, hem de rüşvet vermesi olası kişiler için geçerli.

Ancak bazı işlerinin görülebilmesi için kamu görevlilerine, askerlere hatta valiye verilen ve adına TESHİLAT dedikleri bir ödeme

var ve bu onlara göre gayet doğal bir şey. Bütün soruşturmalarına rağmen bunun rüşvetten ne farkı olduğunu öğrenemedim. Sanırım aynı şey, fakat rüşvet denince çok kızan insanlar, teshilat lafını duyunca son derece doğal karşılıyor, hatta bunun kamu memurlarının doğal hakkı olduğunu düşünüyorlar. Her kademedeki kamu memurları da teshilat almayı kendilerine tanınmış bir hak olarak görmekteler. Burada tüm işleyiş bu şekilde oluyor ve bu sistem içinde her şeyi yaptırmak olası.

Teshilat ödemenizi yaptıktan sonra, yapılmasını istediğiniz hizmetin kanunlara uyması da gerekmiyor. Yüksek bilince sahip Sudan memurları istediğiniz her işi kendilerince yasal bir düzleme oturtabiliyorlar. Ülkedeki kayıt sisteminin yetersizliği onlara oldukça geniş bir çalışma alanı sağlıyor. Öyle ki memurların yaptığı işlemlerin kayıtlarına sonradan ulaşabilmek ve memurları bu yolla kontrol altında tutabilmek neredeyse imkansız.

Hatta üst makamlarla yakın ilişkisi olduğunu iyi bildiğimiz bir Sudanlı bize “eğer bana üç tane fotoğraf verirseniz, size yeterli para karşılığında aynı gün üç ayrı kişi adına üç ayrı pasaport çıkartabilirim” dedi. Biz önce inanmadık ancak bunun yapılabildiğini ısrarla söyledi. Hatta zaten yapılmakta olduğunu belirtti.

Ey teshilat, sen nelere kadirsin. Bazen gücüne inanmak hakikaten güç olabiliyor. Ama iyi ki varsın. Sen olmasan, neredeyse yok fiyata çalışan sayın Sudan Memuru nasıl geçinirdi. Sen olmasan, maazallah kanunlara filan uymak zorunda kalırlardı. Vay Sudan halkının haline o zaman!!!

Daha öncede belirttiğim gibi Sudan’da fotoğraf çekmek yasak. Kamera zaten kullanılamaz bir şey. Bu konuda hastanedeki tercümanlarımızdan İbrahim Adem ile konuştum. İbrahim çok iyi olmayan bir İngilizce’ye sahip ama zaten bizimde sular seller gibi İngilizce konuştuğumuz söylenemez. Onun için az çok anlaşabiliyoruz. İbrahim, birlikte her çarşıya çıkışımızda bizi özellikle fotoğraf

çekmememiz konusunda uyarıyor. İbrahim'e bir gün bunun nedenini sordum.

Ona göre askeri tesislerin fotoğraflarının çekilmesi kesinlikle yasak. Askeri tesis dedikleri hem Sudan ordusuna ait olan iptidai kışlalar hem de AMIS (Afrika Birliği Askerleri) kışlası. Bunu bir yere kadar anlayabiliyoruz. Çünkü sanırım bizde olduğu gibi, askeri birlik fotoğraflarının çekilmesi dünyanın birçok ülkesinde de yasaktır. Ancak askeri birlikler gibi stratejik sahalarda dışındaki yerlerin özel fotoğraflarının çekilmesinin yasak olmasını anlamakta güçlük çekiyorum.

İbrahim'e göre bunun sebebi merkezi Sudan hükümetinin bölgeden çekilen fotoğrafların yurt dışına çıkışından hoşlanmaması. Bu çok saçma, ancak buradaki rezilliği görünce, bu insanların buradaki kepezeliğin yurtdışında duyulmasını istememelerine biraz olsun hak verebiliyoruz. Bu konuda belki de kendilerince haklılar. Basının buraya girebilmesi zaten neredeyse mümkün değil. Ama gelen yardım kuruluşlarının çektiği fotoğrafların yurt dışına çıkmasını ve internet ortamına aktarılmasını engelleyemiyorlar. Bundan dolayı bölge ile ilgili oldukça fazla sayıda fotoğrafı internet ortamından temin etmek mümkün. Tabi ki bu fotoğraflar ve bu arada bizim çektiğimiz fotoğrafların büyük çoğunluğu ya özel izinle çekilmiş ya da gizli çekilmiş resimler. Sonuçta yasakta olsa insanların fotoğraf çekmesi engellenememiş. Gerçi burada vali ile -ki kendisi General Beşir'in yeğenidir- aramız gayet iyi. Vali bize "size yasak yok" diyor. Ancak sokaktaki insana bunu anlatmak biraz zor olabilir. Bu sebeple fotoğraf çekmekten biraz korkuyoruz. Fotoğraf çekmeye başladığınızda sivil polisler gelip makinenize el koyduktan sonra sizi casuslukla suçlayabiliyorlar. Ne diyelim, burası ilginç bir ülke.

Video çekimi yapmak ise neredeyse imkansız. Ama ben elimdeki yarı profesyonel bir video kamera ile olabildiğince kayıt almaya çalışıyorum. İki ay boyunca her fırsatı değerlendirmeme rağmen ancak 80 dakikalık bir video kaydım oldu. Bu kayıtların çoğu

artık kendi bölgemiz saydığımız kamplarda ve hastanede çekildi. Sokak videoları ise gizlice arabanın içinden alınabildi.

Az önce bahsettiğim tercümanlarımızdan İbrahim Adem, aslında bir kameraman. Ama bu bölgede işini yapabilmesi mümkün değil. Hatta bir kamerası bile yok. Çok bahtsız bir meslek seçmiş durumda. Bendeki kamerayı görünce, aslında çok da iyi bir cihaz olmamasına rağmen İbrahim'in gözü dönüyor. Hastane bünyesindeki bazı çekimleri bu sebeple ona yaptırttım. İbrahim çok mutlu oldu. Zaten işini yapabilmek için Kanada'ya gitmek istiyor. Bunun içinde halen para biriktirmekle meşgul. İbrahim'e göre Kanada'ya gidebilecek parayı biriktirebilmesi üç dört yıl kadar sürebilirmiş. Bu da onun umudu. İnşallah başarılı olur.

Sudan'da eğitim biraz çetrefilli bir iş. Lise sona kadar eğitim aslında zorunlu. Buna rağmen ülkede okuma yazma oranı çok düşük. Bunun sebebi merkezi otoriter bir hükümetin olmayışı ve Sudan hükümetinin, bu bölgede ipleri elinden kaçırdığını itiraf edecek kadar bölgedeki hakimiyetini kaybetmiş olması.

Resmi Sudan hükümetinin etkisinin zayıflığı nedeniyle, bu bölgede neredeyse hiç kayıt tutulmuyor. Ülkenin nüfusu bile belli değil. 28 milyon ile 48 milyon arasında rakamlar veren resmi kuruluşlar var. Buna rağmen göndermek isteyen, iptidai şartlarda da olsa çocuğunu okula gönderiyor. Aslında tüm Sudan halkı çocuklarını eğitmeleri gerektiğinin farkında gibi görünüyor. Bu aşamada, önemli bir sorunu aşmış haldeler. En azından halk eğitime istekli. Ancak bu nasıl sağlanacak. İşte bunu çözmek biraz zor. Çünkü okul sayısı yetersiz olduğu gibi, mevcut okulların da durumları hiç iyi değil.

Eğitimde kızlar ve erkekler önce bir arada okuyor ancak ayrı ayrı oturuyorlar. Yaşları ilerledikçe kızların ve erkeklerin sınıfları ayrılıyor ve artık aynı sınıfta okuyamıyorlar.

Eski sömürge döneminde ve hatta 1970 yılına kadar eğitim dili İngilizce imiş. Daha sonraları Arapça'ya dönülmüş. Bu bakımdan zamanın Sudan hükümetini kutlamak gerek. Son derece önemli bir gelişmenin altına imza atmışlar. Bu belki de sömürge döneminden çıkışın en önemli göstergesidir. Dilin önemini fark etmeleri gerçekten ileri ki dönemlerde Sudan halkına çok faydalı olabilir.

Okulları ise bizimkilere göre son derece kötü şartlara sahip (yanda). Özel okullar ve kısmen iyi durumdaki devlet okulları, köhne bina-lardan oluşan antrepo gibi yerler. Okulların önemli

bir kısmı ise hasırlardan oluşan barınaklar şeklinde ve hiçbir eğitim mater-yalini içermiyor. Çoğunda karatahta bile yok. Çocukların oturabileceği bir sıra ya da benzeri oturak da yok. Yerler kum ve çocuklar bu kumun üstünde oturuyorlar. İçeride aydınlatmayı sağlayacak bir düzenek de bulunmuyor. Bu sebeple çocuklar loş karanlıklarda yazıları görmeye ve kendilerince bir şeyler öğrenmeye çalışıyorlar. Çocukların çoğunun kitap defter gibi eğitim materyalleri bulunmuyor. Bazı okullarda çocukların taşıdıkları yazı tahtaları var. Bu tahtalar üzerine o günkü derslerini yazan çocuk, akşam bu tahtayı temizleyerek tekrar okula getiriyor. Ertesi gün aynı tahtanın üzeri tekrar dolduruluyor. Tüm bu zorluklara rağmen Sudanlı çocukların gözlerinin içindeki öğrenme isteğini görebiliyorsunuz.

Sudan'da askerlik hizmeti zorunlu. Ancak eğer üniversite okuyacaksanız önce sizi iki aylık bir silahlı eğitime tabii tutuyorlar, daha sonra üniversiteyi okuyabiliyorsunuz. Okul sonrasında da yaklaşık 22 aylık bir zorunlu askerlik yapılıyor.

Üniversitedeki eğitim kalitesi hakkında bir şey söylemek zor. Ancak ülkenin genel görünümü bize hiç de iyi şeyler söylemiyor.

Okullarda sabah eğitime başlanırken yaklaşık bir saat kadar Kuran okunuyor. Burada Kuran, bizdeki gibi makamla değil, sıradan bir metin okur gibi, hoparlörlerden ve yüksek sesle okunuyor. Bu sırada çocuklar toplanıyor ve derse başlanıyor. Çocuklarda kıyafet zorunluluğu yok. İsteyen istediğini giyiyor. Zaten giyimlerine belli bir standart getirilse bile bu insanların o giysileri alabilmeleri mümkün gibi görünmüyor.

Çocukların iyi giyimli olanlarında terlik var. Çoğunun ayağı çıplak. Erkek çocuklar cellabe ya da cellebiye denen uzun beyaz gecelik gibi elbiselerini giyerlerken, kızlar dop denen ve canlı renklerden oluşan uzun bir kumaşı üzerlerine sararak derse gidiyorlar. Bu zaten onların günlük yaşamlarında da giydikleri elbiseleri. Özel okulların bir kısmı kendi üniformalarını oluşturmuşlar. Ancak bunlar son derece azınlıkta kalıyorlar.

Öğretmen maaşları çok düşük. Öğretmenler yaklaşık 200 dolar kadar maaş alıyorlar ve bu maaş da çoğu zaman ödenmiyor. Buradaki insanlar böyle şeylere fazla aldırıyorlar. Zaten beklentileri sıfıra yakın. Bu sebeple paranın olması ya da olmaması çok fazla önem taşıyor. Yine de bu durum muhakkak ki öğretmen kalitesi üzerine aksi bir tesir yaratmaktadır.

Her şeye rağmen Sudan'da eğitim devam ediyor. Umarım eğitim kalitelerini artırırlar. Çünkü bu onların tek çıkış yolu.

05-01-2007 Cuma. Buraya geldiğimizden beri daha önce aklımıza bile gelmeyen ve bizi çok etkileyen bir sürü olayla karşılaştık. Belli bir süre sonra hepimiz bu insanlar için daha fazla ne yapabileceğimizi düşünmeye başladık. Belki de bu durumda basın desteğini istememiz gerekiyordu.

Bu düşünceyle bu günümü tamamen bilgisayar başında geçirdim ve Türkiye'deki ulaşabildiğim tüm gazetelere bir yazı gönderdim. Maalesef pek azı buradaki olaylarla ilgilendi. Birkaçı da bir özür yazısı eşliğinde bu konu ile şimdilik ilgilenmelerinin mümkün olmadığını ama ileride düşünebileceklerini bildiren duygusuz ve sanırım standart bir mail gönderdi. Aslında konuyla ilgilenen sadece Tercüman Gazetesi oldu. Bu sebeple Tercüman Gazetesi'ne bazı yazı ve fotoğraflar geçtim. Bölgede yaşananları, haddimi fazla aşmadan duyurmam gerekiyordu. Tercüman Gazetesi'nin Haber Müdürü Mustafa Özbesler Bey, haberin birinci sayfadan ve geniş şekilde yer alacağına söz verdi ve konuya beklediğim ötesinde bir ilgi gösterdi.

Tabii ki biz burada bir ekiptik. Aslında can güvenliğimiz de fazlaca yoktu. Her an her şeyin olabileceği bir ülkedeydik. Durum buyken gazetelere haber geçmek hakikaten tehlikeli olabilirdi. Bu sebeple haberi göndermeden önce ekip başkanımız olan Dr.Serdar Hepgül Bey'e konuyu aktardım. Kendisine gazeteye göndermek istediğim haberin tam metnini okuttum. Serdar Bey haberi okuduktan sonra, haberde herhangi bir sakıncalı ifade olmadığını, bu yazının ekibin güvenliğini tehlikeye atmayacağını ve istersem gönderebileceğimi söyledi. Ben de bunun üzerine gönderdim.

Aslında yaptığının Devlet Memurları Kanunu'na göre suç sayıldığını biliyorum. Ancak kendimi sorumlu hissettim. Burada yaşananları dünyanın ve Türkiye'nin duyması gerekiyordu. Bu sebeple birileri gerçekleri korkarak da olsa söylemeliydi. Bu yazıyı bu amaçla yazdım, fotoğrafları bu amaçla gönderdim. Yazıda herhangi bir siyasi ifade yoktu. Sadece yetimler için bir yardım çağrısı vardı. Bu yazı ileriki günlerde ummadığım tepkilere yol açtı. Arkadaşlarım gereksiz

yere beni zor duruma soktular. Olan olaylar aslında Türk insanının tepki verme korkusunu ortaya çıkartıyordu. Okuyucunun olayların komik gelişimini anlaması gerek. Bu sebeple gazeteye gönderdiğim yazının tam metnini, gramerindeki yanlışlıklara bile dokunmadan aşağıda veriyorum.

Tercüman gazetesine geçilen haberin tam metni:

Öncelikle ben Konya Numune Hastanesi Reanimasyon uzmanı Uz.Dr Ayhan ONUR. 11 aralık 2006 tarihinden beri bu bölgede Kızılay ve Sağlık Bakanlığı ortaklığıyla işletilen ve özellikle mültecilere hizmet vermek için kurulmuş bulunan Darfur Nyala Sahra Hastanesinde gönüllü olarak çalışmaktayım. Buradaki görevim 45 gün daha devam edecek. 40 yaşındayım. 2 kız çocuk babasıyım. Burada sağlık bakanlığına bağlı 4 uzman 4 pratisyen ve 10 yardımcı sağlık personeli var. Kızılay'ın ekibi ise daha ziyade lojistiğe yönelik 12 personel ve 1 başkandan oluşuyor. Ekibin başkanı Kızılay'dan Dr Serdar Hepgül'dür.

Bölge ile ilgili size bazı bilgiler vermek isterim. Bu bölgede iç savaş önce 1955 yılında Hıristiyan Müslüman savaşı olarak başlamış. Ancak günümüzdeki olayda Hıristiyanlar savaşın içinde değiller. Savaş Arap asıllı Cevcevit denen gerillalar ile kendilerini korumak için yerli Afrikanlar tarafından kurulmuş TOROBORO denen daha ziyade savunma amaçlı silahlı kuvvet arasında geçiyor. Toroboro'ların şefi Arkoy Minni Minnavi adında çok iyi eğitim almış ve tüm güney Sudan'daki Afrikan kabilelerinin reisi durumundaki bir Afrikan. Cencevitlerin şefi ise tam olarak belli değil.

Aslında burada savaşın neden devam ettiği de pek bilinmiyor. Ama bizi ilgilendiren kısmı bu savaşta ciddi sayıda insanın ölmesi ve kalanlarında ki bunların çoğu kadın ve çocuk –çünkü erkeklerin tamamına yakını savaşta öldürülmüş- yerlerinden göç ederek Nyala yakınlarındaki mülteci kamplarında yaşamaya başlamaları. Erkekler

savaşta öldürülmüşler, kadınların ise önemli bölümü tecavüze uğramış durumda.

Kamplarda tahminlere göre 1 milyon 400 bin kişi yaşıyor. Bu insanlar hayatlarını sıfır noktasında yaşıyorlar. Size göndereceğim resimler rasgele çekilmiştir. Kesinlikle seçilerek çekilmiş resimler değildir. Bu resimlerde bu insanların hiçbir şeyleri olmadığını görebilirsiniz. “Hiçbir şey” burada abartı değil. Kesinlikle hiçbir şeyleri yok. Bu insanlar yaşamaya değil ölmeye çalışıyorlar ve birileri yardım etmez ise hemen hemen hiç şansları olmayacak. Hele çocukların kesinlikle şansları yok.

Kamplar kısmen koruma altında. Birleşmiş Milletler kamplarda bazı çalışmalar yapmakta. Bir takım sanitasyon ve gıda programlarını yürüterek bu insanları ayakta tutmaya çalışıyorlar. Ancak bu nereye kadar devam edecek bu da belli değil. Bölgenin geleceği tam bir belirsizlik içeriyor.

*Size gönderdiğim hikaye deki Mırtaza ya gelince;
Bu mülteci kamplarından Otash da sadece 12 çocuğun bulunduğu bir yetimhanedeki bir çocuktur Mırtaza. Ne gelecekleri var ne de umutları. Sanırım yaşama şansları da yok. Ama biz buradaki tüm Kızılay ve Sağlık Bakanlığı ekibi kurban bayramı öncesinde bu çocuklar için bir şeyler yapmak istedik. Kendi imkanlarımızla bu çocuklara giyecek ve yiyecek malzemeleri ile oyuncaklar aldık. Onları Kızılay’ın merkez ofisine getirerek yıkadık ve giydirdik. Sonra da onları Otash’daki yetimhane çadırına geri götürdük. Çok üzücüydü. İşte Mırtaza bu olayın kahramanlarından biridir.*

Buradaki dramı dünyanın duyması gerek. Lütfen yardım ediniz.

Saygılarımla

Dr Ayhan ONUR Nyala Güney DARFUR

Not: Bu yazıdan önce “Mırtaza” yazısı da gönderildi. Ama maalesef o yazı yayınlanmadı

06-01-2007 Cumartesi. Bu gün Tercüman gazetesinde beklenen haber, hem de birinci sayfanın yarısını kaplayacak şekilde ve iç sayfalarda yarım sayfa olarak çıktı. Bu haberin çıktığı gazete kupürlerini aşağıda veriyorum. Burada sadece benim adım geçiyor. Çünkü bu yaptığımın suç olduğunu ve kesinlikle ceza alacağımı biliyorum. Onun için kimsenin adını karıştırmadım. Ama bu beni sanırım biraz sivriltilti. Durum pek hoş değil, ancak yapılacak başka şey yok. Diğer arkadaşların o kadar cesur olabileceklerinden emin değilim. Sanırım çoğunluğu ceza almaktan çekinecektir. Aslında suçu işleyen benim. Onlar neden ceza alsınlar ki? Ama sanırım bu yazıdan dolayı arkadaşlarımdan tepki alacağım. Bu tepkinin derecesini tahmin edemiyorum. İnşallah fazla ileri gitmezler. Çünkü amacım sadece dikkat çekmek ve bu arada ben hariç hiç kimsenin zarar görmemesini sağlamak. Bunun da tek yolu sadece kendi ismimi kullanmak. Aslında bu beni doğrudan suçlu hale getirecek. Biliyorum. Ama bu durumda ekipten başka hiç kimse suçlanamayacak. Değişik tepkiler olacak, onu da biliyorum, hazırım ve bekliyorum.

07-01-2007 Pazar. Gazetede çıkan haberden sonra kızılca kıyamet koptu. Buradaki arkadaşların çoğu başlarının belaya gireceğinden korkuyorlar. İnsanların bu kadar ürkek olmaları ilginç. Oysa yazıda sadece bir yardım isteği var. Siyaset hiç yok. Ben aptal değilim ki, güvenliğimizin olmadığı bir yerde, bilmediğim bir ülke için, siyasi yazı yazıp herkesi tehlikeye atayım.

Ama arkadaşlar Otaş'daki çocuklar ve özellikle Mırtaza için yazılmış bir yazının gazetede çıkması üzerine ileri derecede ajite olup korktular. Bence hiç gerek yoktu.

Bazı arkadaşlar ise gazeteye neden kendi fotoğraflarının gitmediğini sorguladı. Ciddiye almadım, ancak garipsedim.

Arkadaşların bir sıkıntısı da gazetede ki haberde benim çok fazla ön planda olmam. Bunu zaten daha önceden tahmin etmiş, ama

göze almışım. Başhekimimizin sıkıntısı ise, kendisi başhekim iken ona sormadan böyle bir faaliyette bulunmuş olmam. Oysa bu konu da ekip başkanından izin alındı ve yazı kendisine okutulduktan sonra gazeteye gönderildi. Bence bu tıbbi bir konu değildi. Daha ziyade idari bir konu olan durumun Başhekim yerine, Kızılay Ekip Başkanı ile konuşularak karara bağlanması daha doğrudu ve öyle yapıldı. Ayrıca Başhekime danışmama gerek yoktu. Başındaki bir amire bile zor katlanan ben, iki ayrı amire asla katlanmam. Ayrıca hayatımın hiçbir döneminde yetkisiz kimselerden izin almadım. Almam da. Bence doğrusu buydu. Ben de öyle yaptım. Ancak başkalarının adını vererek herkesin başını derde sokacağıma, kendi ismimi ortaya atıp, kendi başımı belaya sokarak yine de söyleyeceğimi söylemeyi tercih ettim. Benim ismim varken bile bu kadar korkan arkadaşlar, gazetede kendi isimlerini görselerdi acaba ne düşünürlerdi ya da ne kadar korkarlardı. Ben sanırım bu yazıdan dolayı bakanlıktan bir ceza alacağım. Basına izinsiz beyanat verdim. Bunu biliyorum. Hakkımda bu konu ile ilgili bir soruşturma açılırsa asla savunma yapmayacağım ve bu cezayı şeref sayacağım. Ben böyle bir durumda aldığım cezayı çerçeveletip duvara asarım. Madem ben yaptım günahı da sevabı da bana ait olmalı. Bunun için gazetede haber sadece ben merkezli çıktı. Bunu arkadaşlara anlatamadım. Onlar bunu sivrilme isteği olarak algıladılar. Oysa bu asla bir sivrilme isteği değildi.

Buradaki rezilliği tüm dünya duymak zorunda. Bunun için üstüme ne düşerse yapacağım. Bu belki de ilk adımdı. Belki bu haberdan sonra Türkiye'deki basın ilgisini bölge üzerine çekebiliriz. Belki halk artan basın ilgisi ile bölgeye daha hassas yaklaşabilir. Böylece belki Mırtaza'yı kurtarabiliriz. Ne olurdu arkadaşlarımın hepsi destek olsaydı. Hatta onlarda fikirler üretip uygulamaya koysalardı.

Ama işte her zaman olan şeyler yine oldu. Kimse bir şey yapmadı ve yapana da köstek olmak için ellerinden geleni yaptılar. Başhekimimiz doğrudan Sağlık Bakanlığı'nı arayarak konu ile kendisinin hiçbir ilgisi olmadığını, benim ondan izin almadığımı dolayısıyla tek suçlunun ben olduğumu söyledi. Bu nasıl bir ürkeklik tir

anlayamıyorum. Sonuçta: Artık başhekimin sadece yetkisini tanıyorum. Saygımı kaybettim.

Cesur Türk doktorları

Gönüllü gittikleri Sudan'da yaralı ve ölmek üzere olan çocukları hayata döndürüyorlar

Her gün onlarca çocuk kurtarıyorlar

İşte Güney Sudan'da yaşanan iç savaşın acı tablosu: Nyala Sahra Hastanesi'ndeki Türk ekip iş birliğinde. Yaralı bir çocuk ameliyatta.

ARAP asıllı Cencevit adlı gerillalar ile yerli Afrikalıların'dan oluşan Toroboro isimli güçler arasındaki iç savaşta Güney Sudan kan gölüne dönmüş. Kamplar, tecavüze uğramış kadınlarla, yetim ve öksüzlerle dolu...

TÜRKİYE'NİN Darfur cehenneminde açtığı hastanede 9'u doktor 40 Türk, klinik ve psikolojik destekle acıları sarıyor. Ekmeğe, sevgiye aç yaralı çocuklar ameliyat ediyor, bakılıyor, şifretiliyor, oyuncaklar veriliyor.

Sercan AYDIN

11'DE

Acı tabloyu fotoğrafladı

Darfur'a Konya'dan giden Dr. Ayhan Onur, dramı böyle görüntüledi.

Ölüme meydan okuyorlar

Sahra Hastanesi'nde hizmet veren Türk ekibi içinde gönüllü kadın doktorlar da var.

Hastalar ve Türk yardım melekleri bir arada

Nyala Sahra Hastanesi'ni Sağlık Bakanlığı ve Kızılay ortak işletiyor. Ağlalar bir ay oldu. Bakanlık ve Kızılay personeli hastalarla bir arada.

Zulüm ve hüznün

İç savaşın yok ettiği bir ülke: Sudan... Tecavüze uğrayan anneler, yetim kalan savunmasız çocuklar. Her biri ayrı bir dramın kahramanı, her biri ayrı bir yürek acısı... Ve bir avuç Türk doktorun Sudanlılar için yardım isteyen çığlıklar...

Sercan AYDIN

GÜNEY Sudan'da yaşanan iç savaşın acı tablosu, Darfur Nyala Sahra Hastanesi'nde gönüllü olarak görev yapan Uz. Dr. Ayhan Onur'un objektifinden yansıdı. Konya Numune Hastanesi Reanimasyon Uzmanı Uz. Dr. Ayhan Onur, Sağlık Bakanlığı'na bağlı 4 uzman, 4 pratişyen ve 10 yardımcı sağlık personeli 11 Aralık 2006 tarihinde Kızılay ve Sağlık Bakanlığı ortaklığıyla işetlenen ve özellikle mültecilere hizmet vermek için kurulmuş bulunan Darfur Nyala Sahra Hastanesi'ne gitti. Eki-bin başkanı ise Kızılay'dan Dr. Serdar Hepgölü'dü.

Kamplarda yaşam

Bölgede iç savaş 1955 yılında Hıristiyan - Müslüman savaşı olarak başlamış. Atacak günümüzdeki savaş, Arap asıllı Cenoveit denen gerillalarda, yerli Afrikanlar tarafından kurulmuş Toroboro denilen silahlı kuvvetler arasında geçiyor. Bu savaşta etkelerin tamamına yakını ölümlü, kadınların ise önemli bölümü tecavüze uğramış. Kamplarda tahminlere göre 1 milyon 400 bin kişi yaşıyor.

Yardım İsteği

Sudan'da yaşanan olayları kamerasıyla paylaşmak isteyen Uz. Dr. Ayhan Onur, şöyle anlatıyor oradaki büteni:

"Aslında burada savaşın neden devam ettiği de pek bilinmiyor. Ama bizi ilgilendiren kısmı bu savaşta ciddi yardıma ihtisam olmasın ve kadınların da kışın bunları çözümlenmesi gerekir.

Türk doktorlar Sudan'da yaraları sarıyor

çünkü erkeklerin tamamına yakını savaşta öldürülmüş, yerlerinden göç ederek Nyala yakınlarındaki mülteci kamplarında yaşamaya başlamaları. Erkekler savaşta öldürülmüşler, kadınların ise önemli bölümü tecavüze uğramış durumda. Kamplarda tahminlere göre 1 milyon 400 bin kişi yaşıyor. Bu insanlar hayatlarını sıfır noktada yapıyorlar. Bu resimlerde bu insanların hiçbir şeyleri olmadığını görebilirsiniz. Bu insanlar yaşamaya değil, ölmemeye çalışıyorlar ve birileri yardım etmez ise hemen hemen hiç şansırlı olmayacak. Hele çocukların kesinlikle şansırlı yok. Biz buradaki tüm Kızılay ve Sağlık Bakanlığı ekibi, Kurban Bayramı öncesinde bu çocuklar için bir şeyler yapmak istedik.

Kendi imkanlarımızla bu çocuklara yiyecek ve yiyecek malzemeleri ile oyuncaklar aldık. Onları Kızılay'ın merkez ofisine getirerek yakadık ve gydirdik. Sonra da onları Otadi'daki yetimhane çadırına geri gönderdik. Buradaki dramı dinleyen duyumsuz gerek. Lütfen yardım edin."

Dr. Ayhan Onur (beyaz tişörtü) Sudanlı çocuklarla yakından ilgilendi.

Dr. Ayhan Onur ve Türk ekibi, Sudanlılar tarafından giyilen beyaz tişörtleri giydi.

Diğer arkadaşlar daha da komik teoriler ürettiler. Güya sabah kalkınca evin etrafını askerlerle çevrili bulacaktıymış, bizi tutuklayacaklarmış, başımıza gelmedik kalmayacakmış, ben nasıl olurda yazıda Cencevit, Toroboro gibi siyasi tabirler kullanırmışım, haddimi aşmışım vs vs. Bunlar tabii ki saçmalıktan ibaret. Ama devlet memuru zihniyetinin insanları getirdiği noktayı göstermesi bakımından da oldukça ilginç.

Oysa bu kesinlikle siyasi değil, tamamen insani bir yazı. Yazıda geçenlerin tamamı uluslararası kuruluşların raporlarında da var. BM raporlarının içinde en az iki bin sefer bu tabirler geçiyor. Ayrıca Sudan Hükümeti de durumu artık yalanlamıyor. Yazıda yazılan yeni bir şey yok. Sadece bir hatırlatma bu. Bu sebeple başımıza bir şey gelmesi de mümkün değil.

Tüm bunları arkadaşlarıma anlatmama rağmen asla ikna olmadılar. En sonunda eğer soruşturma açılırsa tüm sorumluluğu üzerine alacağımı, tüm diğer arkadaşları bizzat benim aklayacağımı söyleyince beni biraz rahat bıraktılar.

Ancak Serdar Bey'in çok zor durumda kaldığını söylemeleri beni daha fazla üzdü. Ertesi gün ekip başkanımız Serdar Bey'le konuştum. Kesinlikle bir sıkıntı olmadığını ve kendisinin de zor durumda kalmadığını, bu sebeple üzülmememi söyledi. Bu duruma çok sevindim. Çünkü Kızılay Ekip Başkanı'nın dış görevde Kızılay Başkanı yetkisine sahip olduğunu biliyorum. Bu sebeple Kızılay Başkanı'nı zor durumda bırakmayı kesinlikle istemem. Çünkü bu durum, çok değer verdiğim bir kuruma zarar vermek anlamına gelir.

Gazetede ki haberin yayınlanmasında bize çok yardım eden Tercüman Gazetesi Haber Müdürü Mustafa Özbesler Bey, geri dönüştü benimle röportaj yapmak için randevu istedi. Kabul ettim. Bu sefer röportaj için resmi izin almayı düşünüyorum. Eğer alamazsam yine de bu röportajı yapacak ve bir ceza daha alacağım. Olsun, yine de doğru

bildiğimi söyleyeceğim. Çünkü bunun Sudan'daki insanlara ve Otash'daki yetimlere karşı borcum olduğunu düşünüyorum. Bu borcu ödeyeceğim

08-01-2007 Pazartesi. Bugün Otash'daki yetimhaneye öğlen yemeği götürdük. İmkan buldukça oradaki yetimhaneye yemek götürmek istiyoruz. Bunun için tüm arkadaşlarım gerekirse kendi yemeklerinden bile kısıntı yapmaya hazırlar. Arkadaşlarımdaki bu yüksek ruh hali beni gururlandırıyor. Yemeği teknisyen arkadaşım Nuray ile birlikte ben götürüyorum. Ben özellikle gitmek istiyorum, çünkü Mırtaza'yı görmem gerek. Oraya gidince amacıma ulaştım ve Mırtaza'yı tekrar gördüm.

Yavrucağ beni görünce hemen üzerime atıldı ve sarıldı. O kadar yardıma muhtaç ki. Mırtaza'nın bu masumiyeti ve biçareliği yine beni parçaladı. Artık dayanmakta güçlük çekiyorum. Kızlardan büyük olanlar dudaklarını kulaklarımıza yaklaştırarak "No Otash", "No Otash" demeye devam ettiler. Birlikte çalıştığım arkadaşlarımdan Nuray'a büyük kızlardan birisi "NO OTASH MAMY" deyince, Nuray daha fazla dayanamadı ve ağlamaya başladı. Onu susturmak için çaba harcamadım. İnsanın ağlayabilmesi bazen gurur duyulması gereken bir tepkidir ve bazı durumlarda insan ağlamalıdır. Bu da o durumlardan birisi.

Yemeklerini verip hemen oradan ayrıldık.

Çocukları daha yeni temizlemiştik ama hemen kirlenmişler. Kum üstünde temiz kalmak o kadar zor ki. Biz bile toza aldırılmaz olduk. Artık ülkemizde olduğu kadar temiz değiliz. Yavaş yavaş buradaki insanlara hak veriyorum. Suları bile yok. Her taraf kum ve toz. Nasıl temiz kalsınlar ki. Temiz tutabilecekleri tek şey kalpleri. Şimdilik bunu başarıyorlar. Ama bu şartlar devam ederse bu insanlar kalplerini daha ne kadar temiz tutabilirler, bilemiyorum.

09-01-2007 Salı. Bugün buradaki insanların yemek alışkanlıklarından bahsetmek istiyorum.

Buradaki insanlar asla sabah kahvaltısı yapmıyorlar. Bunun yerine çok ama çok şekerli çay içiyorlar. Aslında çay alışkanlıkları çok fazla ve bu bizim için oldukça iyi. Çünkü günün her saatinde istediğimiz kadar çay bulabiliyoruz. Üstelik çayı aynen Türkiye'deki gibi demliyorlar. Yalnız bizden farklı olarak içine habbe dedikleri bir çeşit kokulu tohum atıyorlar. Habbe bizim için oldukça değişik bir koku. Aslında güzel bir ıtırı var ama çay kokusunu bozduğu için çok hoşlanmadık.

Sudan'da çaya şay çaydanlığı da ibrukus şay diyorlar. Bunları ezberlemek tahmin edeceğimiz gibi çok kolay oldu.

Sudan'lılar sabah çok şekerli çay içtikten sonra saat 10:00 a kadar yemek yemiyorlar. Saat 10:00 civarında mercimek ve nohut ezmesi ile tahin karışımından oluşan bir çeşit lapayı ekmeklerine sürerek bir yemek yiyorlar. Bu yemeğin adına futur deniyor. Futur Sudan'da oldukça önemli. Bir Sudan'lı futur yerken asla rahatsız edilmek istemiyor. Zaten rahatsız etseniz de önemli değil, çünkü futur yerken işinizi asla yapmıyorlar. Adama para bile verecek olsanız, futur bitene kadar beklemek zorundasınız.

Futurdan sonra saat 16:00 civarında olabildiğince ağır bir yemek yiyorlar ve akşam yemekleri de saat 22:00 civarında. Akşam yemeğinden sonra da hemen yatıyorlar. İlginç bir yemek serisi. Hastanede tabii ki bizim alışık olduğumuz zamanlarda yemek yeniyor ancak bu ilk başlarda yerel personel tarafından oldukça garipseniyormuş. Alışmaları çok zaman almış. Biz çalışmaya başladığımızda yerli personel yaklaşık yedi aydır hastanedeydi ve artık yemek düzenimize iyice uyum sağlamışlardı.

Bugün Nyala'da güvenlik tekrar kayboldu. 55 yıldır devam eden iç savaşın serpintisi olan çatışmalar tekrar başladı. Şehrin altı

kilometre kadar yakınında yoğun silahlı çatışmalar devam ediyor. Ölü sayısının 600 kişi kadar olduğu tahmin ediliyor. Hastaneler alarma geçti. Ama biz yabancı olduğumuz ve gece çalışmadığımız için bu çatışmalardan bize yaralı gelmedi. Yaralıların tamamı Nyala Hastanesi'ne gitti.

Biz çatışmaları yine Afrikan Arap çatışması olarak değerlendirdik. Ama bu seferki kavganın sebebi son derece farklı ve ilginç çıktı. Mesele kız kaçırmayla ilgiliydi. Komşu iki kabileden biri diğerinden dört tane kız kaçırmış. Kızları kaçırılan kabile uzun süren görüşmelerden sonuç alamamış. Mahkemeye başvurmuşlar ama mahkemelerden de sonuç çıkmamış. Sonra arabuluculuk için Vali'ye gitmişler. Vali de anlaşma sağlayamayınca iki gurup arasında çatışma başlamış. Bu çatışmalar basit aile kavgası şeklinde değil. Zira bahsedilen aileler ve kabileler binlerce kişiden oluşuyor. Kabile erkeklerinin çoğu silahlı ve zaten savaşın içinde olan kişiler. Bu sebeple bu aile kavgaları bazen çok kanlı olabiliyor. Bu seferde öyle oldu.

Arabuluculuk için Vali Yardımcısı bölgeye bizzat gitti. Ama kızgın halk Vali Yardımcısı'na da ateş açtı ve Vali Yardımcısı'nın dört koruması öldü. Vali Yardımcısı hafif yaralarla kurtuldu. Olaylar tam kontrol dışına çıkmışken, çatışmaya bu sefer Sudan ordusu ve AMIS askerleri müdahale etti. Son çare olarak çatışan insanların üzerine füze atarak, çatışmalar en azından bir süre durdurulabildi.

Ancak şu anda her iki kabilenin insanları da yaralı ve ölüleri sebebiyle şehirde bulunuyorlar. Bu nedenle şehirde güvenlik kayboldu. Kimin düşman olduğu bile belli değil. Her an öldürülebilirsiniz. Kimseye derdinizi anlatacak kadar zaman bulamayabilirsiniz. Bunun için durum düzeline kadar şehre çıkmamız ve evleri terk etmemiz yasaklandı.

Durum oldukça kritik. Her an toplu çatışmaya ve bir infiale dönüşebilir. Bu durumda bölgeden acilen tahliye edilmemiz

gerekebilir. Bu beni bir hayli düşündürdü ve Serdar Bey'e acil çıkış planımızın olup olmadığını sordum. Zira Sağlık Bakanlığının böyle bir ön planının olmadığını biliyorum. Acaba Kızılay'ın böyle durumlar için acil tahliye planı var mıydı? Serdar Bey böyle bir planın olduğunu, bu tip tehlikeli durumlarda Birleşmiş Milletler imkanlarıyla bölgeden hemen ayrılabilceğimizi, bu da olmazsa Türkiye'den bir askeri kargo uçağının gelip bizi alabilmesi için planların hazır olduğunu söyledi. Bu açıklama içimi ferahlattı. Ama durum umarım bu kadar ciddileşmez. Şu anda eğer bu insanlar şehre saldırırsa, şehrin dayanması imkansız. Bir çeşit Truva savaşı bu. Kadın Yüzünden katliamın filmi seyretmek güzeldi ama inanın bana içinde olmak o kadar da güzel değil. Bu çok ürkütücü bir durum.

10-01-2007 Çarşamba. Bugün Azize'den bahsetmek istiyorum. Azize 12 yaşında ve inanılmaz güzel bir kız (aşağıda). Bakışları çok anlamlı. İnsanın etkilenmemesi mümkün değil. Azize'yi yaklaşık bir hafta önce tanıdım. Sol uylukta dev apse şikayeti ile bize geldi. Hayatımda bu kadar büyük bir apse görmemişim. Hastanın uyutulmadan tedavi edilmesi mümkün değildi. Zavallı kızcağız çok acı çekiyor olmalıydı. Ama Azize artık yürüyememesine rağmen acısını adeta belli etmek istemezcesine dik durmaya devam ediyordu. İnsanın adeta "ağrısı yok herhalde" diyesi geliyordu. Ama ağrısı olduğu kesindi.

Nihayet genel anestezi ile apseyi boşaltmaya karar verdik ve Azize'yi uyuttuk. Azize'nin bacağından inanılmaz miktarda irin boşaldı. İrin akışının devam edebilmesi için üç ayrı yerden geniş delikler delerek içine drenler koyduk. Daha sonraki günlerde her gün pansuman yaptık. Hatta tedavi süreci tatile rastlayınca Azize'yi Kızılay Ofisi'ne çağırdık ve iğneleri ile pansumanını orada yapmaya devam ettik. Yoğun antibiyotik baskısı ile Azize'nin ayağını kurtardık. Azize

artık zorlanarak da olsa yere basabiliyor ve yürüyebiliyor.

İlerleyen günlerde Azize'nin bu sefer dizinde bir apse odağı oluştu. Ortopedi uzmanımız olmadığı için Azize'yi Nyala Hastanesi'ndeki ortopedi uzmanına gönderdik. Ama oradaki doktorlar durumla fazla ilgilenmediler. Sanırım onlar için 12 yaşındaki bir kız çocuğunun bacağıнын fazlaca önemi yoktu. Bu sebeple uyduruk bir tedavi vererek kızcağzın ailesini başlarından atmışlar. Azize böylece tekrar bize geldi ve tüm çabalarımıza rağmen Azize'yi bir daha Nyala Hastanesi'ne gönderemedik. Tedavisini elimizden geldiğince biz devam ettirdik.

Ama önemli olan bu değil. Azize, hastayken de, ameliyat olurken de, iyileşmeye yüz tutunca da inanılmaz derecede gururluydu. Bakışlarındaki gurur insanda saygı uyandırıyor. 12 yaşındaki bir çocuktaki bu asalet insanı şaşırtıyor. Azize'yi şiddetli ağrılara rağmen ağlarken hiç görmedik. Adeta başına gelenlere meydan okur bir havası vardı. İyileştikten sonra gözlerinde minnet belirdi, ancak asil bakışı ve gururu asla azalmadı. İnsan bir kız çocuğundan etkilenir ve ona saygı duyar mı? Azize'yi tanısaydınız, bu soruya cevabınız eminim benimki gibi olurdu.

Yolun ve bahtın açık olsun Azize. Sen mi bize, biz mi sana bir şeyler verdik bilmiyorum. Ancak seni hiç unutmayacağım.

11-01-2007 Perşembe. Bugün yarım gün çalıştık. Öğleye kadar canımız sıkıldığı için basit bir vaka aldık, öğleyin o hastayı da evine göndererek ofise geri döndük.

Ancak günün önemli konusu, geri dönüş tarihimizin belki de biraz öne çekilmesiydi. Bu ayın 26' sında bir kargo uçağı bize malzeme getirecek. Ekiplerin buraya kadar günler süren yolculukla getirilmesi ve buradaki ekibin geri götürülmesi epeyce masraflı bir iş. Kızılay haklı olarak bu masraftan kurtulmak isteyebilir. Bu sebeple yeni ekip gelecek olan kargo uçağı ile gelebilir ve bizi Ocak ayı

bitmeden aynı kargo uçağı ile buradan çekebilirler. Bu bizim tahminimizdi.

Bu habere sevinmedik desek yalan olur. Zira burası son derece sıkıcı bir mekan. İş bitiminde gidebileceğimiz hiçbir yer yok. Devamlı ofiste oturmak ya da kısıtlı bir kulvarda dolaşmak zorundasınız. Aslında bu insanlara yardım etmek hoşumuza gidiyor. Ama kendimiz için yapabileceğiniz pek fazla faaliyet yok burada. Bu sebeple sevinmemiz normal.

Ancak bazı arkadaşların burada çalıştıkları süre için alacakları yolluklara ihtiyaçları varmış. Bu durumda yollukları biraz düşecek sanırım. Bunun için biraz üzıldüler. Onları da anlayabiliyorum. Ama ben kendi adıma erken geri dönme fikrine çok sıcak baktım.

Lakin; kamunun düşünce tarzını iyi bildiğimi sanıyorum. Benim bildiğim kamu, böyle düşünmeyecek, gelen uçaklarla ekibi de değiştirmeyi muhtemelen hesap etmeyecek, hesap etse bile bu organizasyonu gerçekleştiremeyecektir. Yani ben denilen tarihte dönebileceğimizi zannetmiyorum. Maalesef ilerleyen günler beni ve benim gibi düşünen arkadaşları haklı çıkardı ve kalma süremiz öngörülenin de ötesine geçti.

Bu arada bir bilgi: Türkiye'den buraya askeri kargo uçakları 100.000 dolara geliyor ve uçuş yaklaşık yedi saat sürüyormuş. Askeri kargo uçağıyla daha önce iki saat kadar uçtum. Bu uçakların içinin ne kadar rahatsız olduğunu ve uçaktaki kulakları sağır eden sesin insanı nasıl sersemlettiğini biliyorum. Yedi saat gibi uzun bir uçuş sonunda ne halde olacağımızı düşünemiyorum. Daha önceki uçuşlarım kısaydı, bu sebeple fazla etkilenmemiştim. Ama eğer kargo uçağıyla dönecek olursak, bu sefer sanırım epeyce zorlanacağız. Aslında kargo uçağıyla dönme fikri hem iyi hem de kötü. İyi, çünkü uçuş süremiz kısılıyor. Kötü, çünkü geri dönüşte planladığımız Hartum'u gezme ve Nil'de tekne gezisi yapma şansını kaybedeceğiz.

12-01-2007 Cuma. Bugün tatil. Öğleden sonra Dr. Serdar Bey bir et lokantasına gitmek için plan yaptı. Et yemeklerine meraklı sekiz kişi ile yola çıktık. Bunların hepsi erkekti, çünkü gittiğimiz yer bayanlara göre bir yer olup olmadığından emin değildik. Gittiğimiz yer yaklaşık iki kilometre uzaklıkta ve sanayi benzeri dükkanların bulunduğu bir sitenin arkasındaydı. Burayı tamamen kasaplar kaplamış durumda. Bir tarafta otlamaya çalışan koyun ve keçiler varken, diğer tarafta bunlar kesiliyor ve satılıyor. Bu kasapların garip bir satış şekilleri var. Sadece but satıyorlar. Burada et but hesabıyla satılıyor. Kilo gibi bir tartı sistemleri yok. Bir but 2000 dinar. Yaklaşık 10 dolar. Butlar 2-3 kg geliyor. Büyük ya da küçük but olması satıcıları ve alıcıları fazlaca ilgilendirmiyor. Budu alınca 2000 dinarı veriyorlar ve alışveriş bitiyor.

Gittiğimiz yer devamlı et aldığımız kasap Yahya'nın dükkanı. Dükkan denilen yer tamamen açık havada ve bir çardağın altında bulunuyor. Önünde her zaman yanan mangal benzeri bir yapı var. Bu yapı dairesel, yaklaşık bir metre çapında ve bir buçuk metre yükseklikte kerpiçten yapılmış içi boş minik bir kule. Bunun içine ateş yakılıyor. Alt tarafında ateşin havalanması için bir deliği var. Üstü kalın çit telleri ile örtülmüş durumda ve bu çit tellerinin üstüne bazen but bazen de kaburgalar atılarak pişiriliyor. Kasap dükkanının karşısında da kamişan yapılmış iptidai yaklaşık 40 metrekarelik, zemini kum olan basit bir lokanta var. Masa yok. Yemekler yerde yeniliyor. Buraya oturup kasaptan et sipariş ediyorsunuz. Bunun haricindeki ekmek, salata, çay gibi malzemeler bu lokanta tarafından karşılanıyor. Hesabı öderken de kasabınkini ayrı lokantanınkini ayrı ödüyorsunuz. İlginç bir düzen var burada. Biz kasap Yahya'ya üç but yapmasını söyledik ve geçip lokanta benzeri yere oturduk. Bu kasaplara ve lokantalara etçi diyorlar. Kasaplar butları yarı pişmiş olarak saklıyorlar ve siz sipariş edince iyice pişirip parçalıyorlar. Bizim etlerde bu şekilde oldu ve koca bir tepsi içinde bize getirildi. Hijyen yok, ancak et nefisti. Zaten Nyala'da et çok kaliteli. Çünkü hiç kimsenin hayvanlara yem verecek kadar parası yok. Bu sebeple de etler doğal tadında. Ancak koyun ve keçilerin ne yediklerini anlayamadım.

Çünkü çölde hemen hemen hiç ot yok. Hayvanlar her zaman çöp yığınlarının etrafında karınlarını doyurmaya çalışıyorlar.

Yemekten sonra bizimkine benzeyen ama kokulu bir çay içtik. Ben pek sevmedim. Bildiğimiz çayı tercih ederim. Sudan halkı bu konuda anlayışlı. Her ne kadar garipseseler de “Habbe mafii “ deyince çayın içine kokulu tohumlardan atmıyorlar. Böylece normal çay içebiliyorsunuz.

Yemekten sonra mango, papaya, cevafe, muz, greyfurt ve portakalı ince doğradıktan sonra üstüne çilek şurubu dökülerek yapılan bir meyve salatası geldi ki, hakikaten çok nefisti. Tadına bayıldım. Yemekte yaklaşık dokuz kilo eti sekiz kişi neredeyse tamamen bitirdik. Uzun süredir böyle bir yemek yememiştim. Oysa ben yemek yemeyi çok seven biriyim. Bugün ilk defa istediğim gibi karnım doydu. Moralim de iyice yerine geldi.

Bu lokantaların etrafında aç oldukları yüzlerinden belli olan bir sürü çocuk bulunuyor. Yemek yerken devamlı olarak sizi gözlüyorlar. Yemeğinzin bittiğini anladıkları anda da hemen içeri dalarak kalan parçaları yağmalyorlar ve sofradan artan kemiklerin etrafındaki etleri kemirmeye başlıyorlar. Görüntü yürek parçalayıcıydı. Yemek yediğim için adeta utandım. Yemek ne kadar güzel olursa olsun bir daha buraya gelmeyeceğim. Ben bu çocukların karşısında yemek yiyemem. Daha sonraki dönemde özellikle bayan arkadaşlar kendilerini aynı yere yemeğe götürmemiz için defalarca istekte bulundular. Gitmek istemedim ve her seferinde bahaneler uydurarak onları atlattım. Oraya neden gitmek istemediğimi söyleyemedim. Belki bunu bir zayıflık olarak algıladığım içindir.

Akşam İzmir’den gelen Çocuk doktoru arkadaşımız Berna Hanım ile başhekimimiz Ali Bey’in veda gecelerini yaptık. Berna Hanım zaten bir aylığına bölgeye gelmişti. Ali Bey ise sanırım özel sorunları nedeniyle erkenden ayrılmak zorunda kaldı. Şarkılar ve türküler eşliğinde oynandı, dans edildi. Genel cerrahımız Erdal Bey

bize şiirler okudu. Daha sonra da ekip olarak türküler söyledik. Keyifli bir geceydi. Kuruyemiş olarak sadece fıstık vardı. Zaten bu bölgede yerfıstığı hariç başka bir kuruyemiş bilinmiyor.

Özellikle Berna Hanım için hepimiz biraz üzüldük. Hakikaten çok neşeli bir arkadaş ve tam bir hanımefendi. Daima bir şeyler yapmak azminde. Çok çalışkan ve girdiği her ortama neşe katabiliyor. Onun asla bir şeylerden şikayet ettiğini duymadım. Her şeye olumlu yönünden bakmayı çok iyi biliyor. Onunla Sudan çok daha güzeldi. Onsuz burada sanırım biraz sıkılacağız ve onu özleyeceğiz.

Bu arada, veda gecesinde eski bir dost ile karşılaştım. Burada “termiye” var. Termiye, Türkiye’de bile sadece Konya’da bulunan ve son derece kısıtlı bir bölgede yetişen, işlenmesi çok zor olan, sarı renkli ve kuru fasulyeye benzeyen bir yemiştir. Önceleri çok acı olan ve hayvanların bile yemediği bu yemiş, akarsu içinde ve çok uzun sürede işleniyor. Sonuçta adeta tadı olamayan bir yiyeceğe dönüşüyor. Tarif edilebilecek bir tadı yoktur. Ama uzun kış gecelerinde yemesi oldukça keyiflidir. En azından Konya’da biz çok seviyoruz. İşte bu termiyeyi daha önce hiçbir yerde görmemiştim. Türkiye’nin Konya hariç, diğer illerinden gelen arkadaşların da termiyeyi ilk defa görüyorlar. Çok iyi işleyemedikleri için tadı biraz acı. Burada akarsu olmadığı için sanırım işlenmesi tam olmamış. Yine de bir tanıdıkla Sudan çöllerinin ortasında karşılaşmak çok sevimliydi.

13-01-2007 Cumartesi. Bugün Dr. Berna Hanım ve Dr. Ali Bey Türkiye’ye dönmek için Nyala’dan ayrıldılar.

İnsanın sevdiklerinden ayrılması, belki de tüm şairlerin ortak konusu olagelmıştır. Tüm yazarlar muhakkak ayrılık konusunu bir kez olsun ele almışlardır. Çünkü ayrılık hüznü getirir. Hüznü de üstüne

yazı yazılması en kolay şeydir.

Oysa buradan birilerinin ayrılması bizlerde hüznün ötesinde bir duygu oluşturdu. Özellikle Bema Hanım gibi herkesin çok sevdiği bir arkadaşımızın aramızdan ayrılması bizleri birazda korkuttu. Zira Bema Hanım, arkadaşları birbirine bağlayan bir yapıştırıcı gibiydi. O gidince muhtemelen herkes kendi kabuğuna çekilecek ve hiç kimse artık eskisi kadar toleranslı olmayacak. Bu durum beni korkutuyor. Bu zor şartlarda hiç kimse ile kavgaya etmek ya da dalaşmak istemiyorum. O halde bir şeyler yapmalıydım.

Kararımı kısa zamanda veriyorum ve gurubun tama-mıyla iyi geçinmeye çalış-maktan vazgeçiyorum. Bundan böyle gerçekten anlaşabildiğim kişilerle, küçük de olsa bir gurup oluşturup, diğerlerinden kendi-mi soyutlamaya karar verdim. Bu bence en iyi çözüm olacak. Böyle sıkıcı ve insanların kendilerini rahatlatmaya fırsat bulamadıkları görevlerde çalışmak, tanıdığım kadarı ile buradaki arkadaşların çoğuna göre bir iş değil. Yaklaşık bir aydır buradayız ve yavaş yavaş çatlak sesler gelmeye başlayacak. İnsanlar yakında birbirlerine tahammül edemeyecekler. İnanılmaz derecede basit sebeplerden kavgalar çıkacak. Bundan eminim. Ben bu tip kavgaların içinde yer almak istemiyorum. Bu sebeple gurupla hareket etmekten vazgeçiyor ve kendi doğru bildiğim şekilde davranmaya başlıyorum.

Bu hareketim belki bazılarınca yanlış anlaşılacaktır. Muhtemeldir ki bazı çirkin suçlamalarla da karşılaşabilirim. Buna da katlanmak kararındayım. Ama ne olursa olsun asla kavgaya etmeyeceğim.

Neticede yedi kişilik bir gurubumuz oluyor (yukarıda). Bu benim için ideal. Artık rahatım. Genelın sorunlarıyla ilgilenmek istemiyorum ve ilgilenmeyeceğim.

Bunlar aslında bana özel ve belki de bir kitaba girmemesi gereken konular gibi görünebilir. Oysa bu tip uzun süreli ve sıkıcı dış

görevlere bizden sonra da gidecek olan arkadaşlar için bu veriler belki de yol gösterici olacaktır.

Bu tip uzun süreli görevlerde kabile gibi herkesle geçinmeye çalışmak ve daima birlikte hareket etmek her zaman mümkün olmayabiliyor. Bunun olabilmesi için göreve çıkacak personelin çok iyi seçilmiş olması ve karakterlerinin birbirlerine yakın olması gereklidir. Oysa bizim resmi kurumlarımız bu tip bir seçmeyi asla yapmazlar. Sonuçta genellikle birbiri ile uyumsuz bir ekip yurtdışında baş başa kalır. Eğer görev süresi kısa ise, bu ekip elemanları eğitimleri gereği bu uyumsuzluğu tolere edebilirler. Ama görev süresi uzamaya başlayınca çatışmalar kaçınılmaz olur.

Bu durumda bir çözüm bulunmalıdır. Bu çözüm de herkesin kendi karakterine uyan bir gurup içinde yer alması ama gurupların birbirlerine karşı saygılarını asla kaybetmemeleridir.

İşte benim bulduğum çözüm de bu oldu. Bu çözümü görev süresi uzayan tüm ekiplere, eğer tüm ekibin iyi anlaşabilmesi mümkün değil ise şiddetle öneririm.

14-01-2007 Pazar. Bugün iki vaka aldık. Bunlardan birisi iri, genç ve son derece mızımız bir adam. Bunu özellikle yazıyorum. Çünkü burada çocuklar dahil gördüğümüz ilk ve son mızımız hastamız buydu. Bu insanlar inanılmaz derecede dayanıklılar ve acı karşısında sessiz kalabiliyorlar. Uzun süren savaş bu insanların yüzlerine adeta hüznü nakşetmiş durumda. Yüzlerindeki bu ifadeyi çocuklar dahil tüm Sudanlılarda görmek mümkün. Buna rağmen bu zavallı insanlar acılarını asla ifade etmiyorlar. Kendi acılarını kendi içlerinde ve sessizce yaşıyorlar. Asla şikayet etmiyorlar. Bu iyi mi, kötü mü bilemiyorum. Belki bu durum insanlara vakur bir ifade veriyor, ancak haksızlıklar karşısında da hepsi sessiz kalıyor. Bundan dolayı sorunları çözmek yerine katlanmayı öğrenmişler.

Garip bir biçimde artık insanlar fiziki acılara da dayanıklı hale gelmişler. Sanki acı çekmeleri gerekiyormuş gibi davranıyorlar. Türkiye’de hastalara serum takarken bile zorluk çekiyoruz. İnsanlar sanki işkence yapıyormuşuz gibi feryat ediyorlar. Oysa burada insanların sesi hiç çıkmıyor. Çocuklar bile hiç ses çıkartmadan acılara katlanıyorlar. Ameliyatlardan sonra insanların bir miktar acı duymaları ve bunu da hissettirmeleri aslında normaldir. Ama bu Sudan’da adeta ayıp sayılıyor. İnsanlar ameliyat sonrasındaki ağrı karşısında bile sessizler. Bu durum bizi çok rahatlatıyor. Ama geri dönüşte Türkiye’deki hastalarla uğraşırken biraz zorlanacağız. Hastaların tepkisizliğine o kadar alışık ki.

İkinci hasta ise Kalma Mülteci Kampı’nda kalan, yaklaşık 70 yaşlarında ve dev kasık fıtığı sebebiyle ameliyata aldığımız bir erkek. Fıtığı o kadar büyük ki hastayı daha önceden çok rahatsız etmiş olmalı. Bu hasta bizi çok duygulandırdı. Bu dedecik hiçbir tepki vermeden ameliyat masasına yattı. Ameliyatını oldu ve uyandı. Asla şikayet etmedi. Sessizce bizim yapacaklarımızı bekledi.

Buradaki güvenlik sorunları nedeni ile öğleden sonra hastaları evlerine ya da neredeki kalıyorlarsa oraya göndermeye çalışıyoruz. Daha sonrada hastaneyi tamamen kapatıyoruz. Bu durum özellikle ameliyat olan hastalarda bizi oldukça zor duruma sokabiliyor.

Öğleden sonra teknisyen arkadaşlarım bu hastayı da kamptaki barınağına göndermek için ayağa kaldırdı. Hastanın yakınları da başındaydı. Ayakta zaten zor duran dede, zorlukla ama hiç şikayet etmeden bize doğru birkaç adım attı. Son derece saygılı bir şekilde eğildi. Yanımda cerrah arkadaşım Erdal Bey’de vardı. Yaşlı adam gözleri parlayarak ellerimize sarıldı ve kısık, utanan bir sesle ŞÜKRAN dedi. Elimizi öpmek istedi, izin vermedik. Ama adamın yüzündeki minnet ifadesi Türkiye’deki hiçbir hastada göremeyeceğiniz sıcaklıktaydı.

Ah dedem, inşallah kalan ömründe rahat edersin. Umarım sıcaık yatağında ölmek sana da nasip olur. Ama bilmem ki sizler bu halden sonra nasıl düzeleceksiniz ve sen nasıl ölebileceksin yatağında? Sen yüce bir insana benzersin dedem. Kalma kampında ölmek ve senin olmayan çöllere yaban misali gömülmek sana nasıl yakışsın?

Dedenin gözünde hafif bir yaşarma ve tek tek kalmış sakallarının arasından süzölen bir kaç damla göz yaşı var. Dede insan, dede yaşlı ve dede masum. Yaşlı bir insan böyle sessizce ağlıyorsa kim bilir içinden neler geçmektedir.

Biz dedeye ne yapacağımızı bilemeden bakarken dede birden dikleşti. Olduğu ameliyat onun için neydi ki. O neleri göğüslemişti de ağlamamıştı. Ama şimdi ağlıyordu işte. Bize bakıyor ve yaşına bakmadan ağlıyordu.

Bence en asil ağlama şekli yapılan iyilik karşısında ağlayabilmektir. İnsan olmak bu kadar zordur işte.

Ağla dedem. Ağla da, ağlamayanlar da ağlamasını öğrensin. İnsan iyilik karşısında ağlamalı. Yaptığın iyilik karşısında insanlar sana kötölük yapabiliyorsa biz bunlara nasıl insan diyelim dedem. Oysa sen ağlıyorsun. Neyse dedem yolun açık olsun. İnşallah sana yaraşır bir ölümün ve sana yaraşır bir mezarın olur.

Sen Kalma cehennemine çok fazlasın be dedem...

Zaten kaç kişi kaldı ki bize insanlığı öğretecek.

Güle güle git. İnşallah Allah sana kendi bildiği iyiliklerden verir.

İNşallah senin gibi insanlar bu dünyadan eksik olmaz.

İNşallah şifa bulursun dede. Kusura bakma elimizden ancak bu kadarı geldi. Keşke senin için de daha fazlasını yapabilseydik.

Dede yavaşça yürüdü. Ambulansa kendisi bindi. Oturdu. Gururla bize doğru baktı ve elini kaldırdı. Yavaşça elini salladı. Sonra da Kalma cehennemine gitti.

15-01-2007 Pazartesi. Bu gün mülteci kamplarının genel durumundan bahsetmek istiyorum. İç savaş sonrasında insanların kaçarak yerleştiği yerlere burada, uluslararası söyleme uygun olarak, mülteci kampı ya da IDP (Internally Displaced People - Ülke İçinde Yerinden Olmuş Kişiler) kampı diyorlar. Biz de aynı tabirleri kullanmaya başladık.

Kamplar daha önce belirttiğim sebeplerden dolayı neredeyse tamamen çocuk ve kadınlardan oluşuyor. Bu insanların en eskileri yaklaşık üç yıldır buradalar ve yeni insanlar buraya gelmeye devam ediyor. Her gün ortalama 1000-2000 kişi bu kamplara katılıyor. Kamplar belli bir nüfusa ulaştınca, kampa artık yeni mülteci kabul edilmiyor, hemen yeni bir kamp açılıyor ve insanlar oraya yerleşmeye başlıyorlar. Kampların nüfusu ortalama 70.000 civarında.

Kamplardaki insanlar son derece sıkışık düzende ve çadır bile denemeyecek barınaklarda yaşıyorlar. Eşyaları hiç yok. Buradaki “hiç” kavramı abartı değil. Hakikaten hiçbir şeyleri yok. Buna giyecek, yiyecek, yatacak yer ve en küçük mutfak gereci bile dahildir. İnsanlar buralarda kum üzerinde yaşıyorlar. Sağlık durumları son derece kötü. Yıkınma olanakları hemen hemen hiç yok. Kamplarda elektrik yok. Aydınlanmalarını yaktıkları ateşlerle ve son derece ilkel şartlarda sağlamaya çalışıyorlar.

Her kamp açıldıktan sonra UNICEF ve diğer BM kuruluşları hemen bir kuyu açıyor ve başına elle çalışan bir pompa koyuyorlar. İnsanlar buralardan su alarak asgari ihtiyaçlarını sağlamaya çalışıyorlar.

Banyolarını ortalık yerde yapmak zorundalar. Son derece insanlık dışı olan bu durum dolayısıyla insanların mümkün olduğunca az banyo yapmalarını garipselemek lazım. Bu insanlar her ne kadar Afrikalı da olsalar, İslam kültürü ile yoğrulmuşlar ve bu kültür tüm hayatlarını etkilemiş. Bu sebeple belli bir mahremiyet duyguları var. Kısmen de olsa utanıyorlar. Ortalık yerde banyo yapmak onlar için çok da kabul edilebilir bir durum değil.

Tuvaletleri yok. Ancak Birleşmiş Milletler bazı bölgelere brandalarla çevirerek tuvalet benzeri yerler yapmış (yanda). Bunlar son derece ilkel yapılar. Bunu görünce BM'in bu kadar büyük bütçe ile bu kadar basit bir yapıyı kurmuş olmasına inanamıyorum. Hakikaten BM elindeki imkanlarla bu insanları çok daha iyi şartlarda yaşatabilir.

Başımızın üstünde her zaman Birleşmiş Milletler'in beyaz helikopterleri uçuyor. Bu helikopterlerin masrafları bile bu insanlara aktarılsa, bu insanlar şimdi olduklarından çok daha iyi durumda olurlar. Sanırım BM bu konuda çok aktif olamıyor ve imkanlarını uygun biçimde kullanamıyor.

Kamplarda insanların yedikleri un ve şekerle yapılan hamur, onların besin ihtiyaçlarını bir yere kadar karşılıyor. Ancak beslenmeleri son derece kötü. Bu yedikleri ancak onların hayatta kalmalarını sağlıyor.

Yemek pişirmek için bazılarının basit alüminyum tencereleri var. Bunları topladıkları çalı çırpının üstüne koyarak yemek yapmaya uğraşıyorlar. Etraf çöl olduğu için hemen hemen hiç ateş yakacak

malzeme yok. Kadınlar yemek yapmak için gerekli olan çalı çırpıyı araziden topluyorlar ve bunun için bazen kilometrelerce uzağa gitmeleri gerekiyor. Birleşmiş Milletler burada çaresizlik içinde durumu seyrediyor.

Kampların sayılarını kestirmek güç. Sanırım bu şekilde 30'un üstünde kamp var. Bizim ilgilendiğimiz kamplar ise Kalma, Drege, Otash ve Sakali kampları.

Kalma bunların içinde yaklaşık 90.000 nüfusu ile en kalabalık olanı ve yerleşime kapatılmış bir kamp. Şehrin yaklaşık ondört kilometre dışında. Artık mülteci kabul etmiyor. Kısmen daha organize bir kamp. Bütün sivil toplum kuruluşları burada aktif olmaya çalışıyor. Ancak ne kadar etkililer bilemiyorum. Çünkü Kalma kampına biz giremiyoruz. Hatta Kalma kampının müdürü bile kamplara girmekte zorluk çekiyor. Kamplarda idare tamamen şeyhlerin elinde. Biz burada bir yetimhane yapmak için Kalma kampına girip araştırma yapmak istedik. Ancak kampın müdürü kampa giremeyeceğimizi, bunu şeyhlere sorması gerektiğini, eğer şeyhler lütfederse kamplara girebileceğimizi söyledi. Aslında bu durum garip gibi görünüyor ancak benim hoşuma gitti. Bu insanlar dışarıdan belli bir yardım almalarına rağmen kendi aralarında da organize olmuşlar ve şeyhler etrafında bir hiyerarşik yapıyı, yani devletin temellerini kurmaya başlamışlar. Bu insanlar böyle devam ederlerse ileride daha organize bir güç haline gelip, belki seslerini daha iyi duyurarak istediklerini alabilirler, yani insan gibi yaşama hakkına kavuşurlar. Ancak şeyhler beklenildiği gibi davranmaz ve çıkar çevrelerine hizmet etmeye başlarsa bu insanların geleceği en az bu kadar karanlık olacaktır.

Burada bahsedilen şeyhler dini liderler değil. Bunlar kabile reisleri. Son derece etkililer ve otoriteleri herkes tarafından, hatta hükümet güçleri tarafından bile tanınıyor. Bu şeyhlerin sözleri kanun olarak algılanıyor. Her ne kadar dini lider olmasalar bile, bu şeyhlerin dini yorumları da yüksek oranda kabul görüyor.

Biz de bu şeyhlerin yetkilerinden faydalanmak zorunda kalıyoruz. Mesela kamplarda yardım dağıtmak için öncelikle bu şeyhlerle görüşüyoruz. Yardımın nasıl dağıtılacağını ve kimlere yardım verileceğini bu şeyhler belirliyor. Eğer bu şeyhler kamp halkını kontrol altında tutmazlarsa, yardım dağıtmak hakikaten tehlikeli bir iş haline gelebilir. Eğer şeyhin haberi olmadan kampa girer ve yardım dağıtırsanız kamp halkının üzerinize saldırmaması her an olası. Ancak şeyh “dur” deyince kamp halkı uzun süredir aç bile olsa, hakkına razı oluyor. Kısacası kamplardaki düzen ancak şeyhlerle mümkün.

Diğer bir kamp Drege. Bu kamp da yerleşime kapatıldı. Durumu aynı ancak Kalma'ya göre daha az organize.

Otash kampı ise (yanda) biz geldiğimizde 40.000 nüfusa sahipken bu günlerde 65.000 nüfusa ulaştı ve yerleşime kapatıldı. Son derece karmaşık bir yapısı var. Bir sürü insan gelip yerleşmiş ve yeni hayatlarının ilk

tohumlarını atmaya çalışıyorlar. Kim kimdir ve ne yapıyor belli değil. Sadece kapıda bir kontrol noktası var ve bununla güvenlik sağlanmaya çalışılıyor. Kamp içinde ne döndüğünü bilen yok. Burada da kadın ve çocuklar çoğunlukta. Herkes kendisine bir çadırcık yapma telaşında ve neredeyse tamamı aç. Bu kampda neler olacağını ileriki zamanlarda göreceğiz ancak bir iki yıl içinde Kalma benzeri bir yapılanma ve hiyerarşi sanırım burada da başlayacaktır.

Son kampımız Sakali kampı. Burası yeni yerleşime açıldı. İnsanlar yeni kabul edilmeye başlandı. Biz geldiğimizde böyle bir kamp yoktu. Biz buradayken, diğer kamplar dolunca Sakali bölgesi kamp haline getirildi (yanda).

Biz kampa gittiğimizde insanlar aç, susuz, yorgun, bitkin, kızgın ve çaresizdi. Binlerce kadın, çocuk ve çoğunluğu yaşlı az sayıda

erkek çaresizlik içinde ne yapacaklarını bilmeden bekliyordu. Burada insanlar henüz açık havada yatıyorlar. Arazinin ortasında binlerce çaresiz insan var. Gelecekleri son derece karanlık. Bu insanlar için neler yapılabilir bilemiyoruz ancak Sakali kampını gördükten sonra çaresizliğimiz açıkça ortaya çıkıyor.

Biz Otash kampındaki 12 yetim çocuğa üzülürken, Sakali kampında 120 yetim çocukla karşılaştık. Yetimler bizi diğer insanlardan daha fazla etkiliyor. Bu sebeple bu çocuklar için neler yapabileceğimizi hemen düşünmeye başladık. Aslında olay insanlık dışı ve kalbi olan herkesi ağlatabilecek bir durum. Ancak bu sefer ağlayan olmadı. Sanırım buradaki kepezeliğe gözümüzle birlikte kalbimizde alışmaya başladı. Ama hayır..... Buna alışılmamalı Kalbi olan herkes bu durum karşısında ağlamalı. Sadece ağlamamalı, aynı zamanda bir şeyler de yapmalı.

Kamplar aşağı yukarı böyle yerler Bu insanlara Allah kolaylık versin ve yardım etsin. Bu insanların Allah'ın yardımına ihtiyaçları var. Zira insanların buradakilere yardım etmeye niyetleri yok.

16-01-2007 Salı. Bugün bir AMIS (Afrika Birliği) yüzbaşısı ile tanıştık. Adı Yusuf. Bizim hastanenin deposunda otururken tesadüfen karşılaştık Hasta olduğu için bize gelmiş. Az çok Türkçe biliyor. Bazı kelimeleri telaffuz edebiliyor. Bunu nereden öğrendiğini sorduğumda, Hartum'da oturduğunu semtte çok sayıda Türk müteahhit komşusu bulunduğunu ve onlarla olan ilişkilerinden öğrendiğini söyledi. Doğrusu bir AMIS yüzbaşısının ağzından Türkçe kelimeler duymak biraz gururumu okşadı. Ancak benim dikkatimi çeken başka bir şey daha oldu.

Kendi ordumuzdaki yüzbaşılardan bir bakışı vardır. Yeterince serttir ama aynı zamanda da yumuşaktır. Ciddiyetlerini daima korurlar. İnsan onlara bakınca kendini güvende hisseder. Yüzlerinde mertlik vardır. Tam bir askerdir onlar. Ülkeleriyle ve inandıkları ile gurur duyarlar.

Oysa Yusuf'ta bunların hiçbiri yok. Yusuf son derece yılışık ve korkak görünümlü bir adam. Nereli olduğunu sorduğumda Sudanlı olduğunu adeta utanarak söyledi. Son derece gayr-ı ciddi bir adam görünümünde. Bana herhangi bir inanca gerektiği kadar güçlü bağlanabilecek biri gibi gelmedi. Bu Yusuf'la ve muhtemelen Yusuf'a benzeyen diğer askerlerle Sudan nasıl düzelecek bilemiyorum.

Belki Yusuf, yüzbaşı gibi düşünüp, yüzbaşı gibi davranabilse bu durum daha çabuk düzelir. Haydi be Yusuf, zorla biraz kendini. Size sizden başka yardım eden olmaz ki. Sen böyle yaparsan, biz senin için ne yapabiliriz ki Yusuf. Hadi ayağa kalk ve ne olur artık dik yürü. Sen ve senin gibiler dik yürürse ülkende dik yürüyecektir.

17-01-2007 Çarşamba. Bugün biraz Sudan müziğinden bahsedelim. Buradaki müzik neredeyse tek ritimde söyleniyor. Devamlı, değişmeyen ve insan kulağını tımalayan bir yapısı var. Müzikten anlayan arkadaşların söylediklerine göre bunun sebebi burada müziğin sadece beş nota ile yapılmasıymış. Diğer notaları, alt ve üst tonlarını kullanmıyorlar. Bazen son derece modern orglarla

müzik yaparken bile bu ritmi hiç bozmuyorlar. Son derece yeknesak bir ritim ve son derece yeknesak bir melodi ile müzik yapmaya çalışıyorlar.

Müzik aletleri çoğu zaman sadece bir davul ve zilden ibaret. Ancak son zamanlarda saksafon ve org da kullanmaya başlamışlar. Ama ritim yine de değişmemiş.

Kendilerine has bir dansları var. Dansları belli bazı figürlerden oluşuyor. Özellikle kadınların eğilip kalçalarını aşağı yukarı oynattıkları bir figürü, bizim kızlar tüm çabalarına rağmen yapamadılar. Sanırım anatomik yapıları bizimkilerden biraz farklı. Bu danslarda Afrika kültürünü görmek olası. Erkekler ise sadece ellerini şıklatıp yerlerinde zıplayarak basit bir dans sergiliyorlar. Onlar da figür daha da az. Ama yine de belli bir ritmi yakalıyorlar ve yakaladıkları bu ritim bazen hoş görünebiliyor.

Bir ülkenin kültürel yapısı içinde müzik, özellikle de folklorik müzik önemli bir yer tutar. Yerel müzikteki çeşitlilik ve canlılık ülke kültüründeki zenginliği de gösterebilir. Sudan'da bu iyice göz önüne seriliyor. Ülke insanların durgunluğu ve basit yaşamları müziklerine de yansımış durumda. Bizdeki Karadeniz ezgileri ile karşılaştırılınca Sudan müziği adeta sessizliği simgeliyor.

Aynı farkı danslar konusunda da görüyoruz. Bizim halk danslarımızdaki çeşitlilik ve ritim burada yok.

18-01-2007 Perşembe. Bugün hastanede gördüğümüz bir olay beni çok etkiledi. Bu bir dilenci kadındı. Bugün yarım gün çalıştığımız için hastaneyi öğleden sonra kapattık ve servis araçlarını beklemeye başladık. Bu arada hastanenin demir parmaklıklı dış kapısının yanına yaşlı bir kadın yaklaştı. Son derece pejmürde ve bitkin bir hali vardı. Önce başını sağa sola çevirerek garip tavırlar takındı. Daha sonra ellerini açarak etrafa aldırmadan bizlerden bir şeyler istemeye başladı. Ara sıra karnını tutarak aç olduğunu söylemeye çalışıyor, çaresizlik

içinde yerden kum alarak başından aşağı döküyordu. Son derece insanlık dışı bir dilenme şekli çıktı ortaya. Bu durum yaklaşık beş dakika kadar böyle devam etti. Ellerini ağzına götürüyor, yeme hareketleri yapıyor, daha sonra midesine elini götürüp elemle bakıyor, daha sonrada başından aşağı kum dökerek ellerini yana doğru açıyor ve çaresizliğini açıkça belli ediyordu.

Bizler kadını dikkatle takip ediyorduk. Herkes sessizce yorum yapıyor, adeta yorumlarımızı kadının duymasından korkuyorduk. Utanmıştık. Hem de çok utanmıştık. Nasıl davranmamız gerektiğine karar veremiyorduk. Kadının davranışları çok gurur kırıcıydı. Bunları yapabildiğine inanmıyorduk. Yardım etmeyi istiyorduk, ancak buraya geldiğimizden beri insanlara ferdi yardım yapmamamız konusunda devamlı uyarılıyorduk. Ama bu kadına artık yardım etmeli ve bu insanlık dışı görüntüyü sonlandırmalıydık. Aslında kadının gitmesi ve bizim vicdanımızı rahat bırakması için istiyorduk yardım etmeyi. Herkes adeta donup kalmıştı. Nihayet aramızdan birisi “Ben artık dayanamıyorum. Şu kadına bir şeyler vereyim de gitsin” dedi. Aslında yaptığı yanlıştı. Bu hareket kapıda bekleyen diğerlerini de beklenti içine sokabilirdi. Ama kadın vicdanımızla o kadar oynadı ki, artık kadının biran önce oradan uzaklaşmasını istiyorduk. Bu sebeple az sonra yapılacak olan yanlışta kimse karşı çıkmadı.

Nihayet arkadaşımız, kadına biraz para verince, yaşlı kadın hemen geri dönerek bitkin halde oradan uzaklaştı. Nereye gitti bilmiyorum ama umarım o gün olsun kamını doyurabilmiştir.

Burada belki de en fazla zorlandığımız ve utandığımız şey, kişisel yardım konusu. İnsanlara yardım etmek istiyor, elinizde avucunuzda ne varsa vermek istiyorsunuz ama bunu yapmamalısınız. Çünkü veremediklerinizin baskısı ve saldırısına maruz kalabilirsiniz. Herkese bir şeyler veremeyeceğinize göre en iyisi şahsi yardıma hiç başvurmamak ve organize şekilde yardım faaliyetlerine katılmak.

Bizi daha da fazla üzen bir durum var. Öğlen yemeğinde artan yemeklerimizi bu insanlara dağıtamıyoruz. Çünkü hepsine yetecek kadar yemeğimiz asla olmuyor. Bazen tabağımızdaki artan yemekleri dökmek zorunda kalıyoruz. Belki bizim döktüğümüz yemek dışarıda bir kişinin doymasına yetebilir. Bu insanların neredeyse tamamı aç. Bunu biliyoruz, ama yine de kapıda aç bekleyen insanlara bu yemeğimizi veremiyoruz. O insanlar kapıda muayene olabilmek için günlerin açlığıyla beklerken, biz yemekleri döküyoruz. Bu çok utanç verici.

Yemekhanemiz insanların beklediği yerden görünmüyor. Yemek artıklarını döktüğümüz yer de görünmüyor. Ama yine de yemekleri dökerken çok utandım. Yemekleri beğenmediğimi asla söyleyemedim. Bundan da utandım. Son çare olarak yiyebileceğimden daha az yemek alarak, hiç değilse yemek arttırmamak ve yemek dökmemek yolunu seçtim. Sudan'dan ayrılana kadar da bu tavrımı sürdürdüm. İşe yaradı mı bilmem, ama hiç değilse benim vicdanım o an için sızlamadı. Bu da bana yetti. Zaten elimden ne gelirdi ki.

19-01-2007 Cuma. Bugün tatil olduğu için biraz geç kalktık. Ofiste kamımızı doyurduktan sonra bir süre sıkıntıyla pinekledik ve çarşıya gitme kararı aldık. Beş altı kişilik bir gurupla çarşıya gittik. Artık ilk geldiğimiz günlerdeki gibi değiliz. Daha tecrübeliyiz ve çarşıda ne satıldığını ve kaçça alınabileceğini daha iyi biliyoruz. Bu sebeple çarşıda daha önce dikkatimi çekmeyen şeylerde dikkatimi çekmeye başlıyor. Bunları size de aktarmak isterim:

Çarşıda yiyecek satan, seyyar araba benzeri, son derece pis ve iptidai dükkanlar var. Burada esnaf asla tartı kullanmıyor. Sayılabilir olanları genellikle düzine hesabıyla satıyorlar. Yiyecek fiyatları Türkiye'dekine yakın sayılır. Ama elma gibi burada bulunmayan meyveler son derece pahalı olabiliyor. Satılan her şeyin üzeri yoğun bir toz ile kaplı. Meyveleri kaldırmca bu toz yerlere dökülüyor. Bu durum oldukça rahatsız edici.

Yiyecek satan dükkanlar haricinde çarşının en dikkat çeken esnafı dericiler. İşlerini küçük dükkanlarında yapıyorlar. Bunlara küçük esnaf bile denemez. Fiyatlara gelince; bu Allah ile esnaf arasına kalmış. Akıllarına ne gelirse onu istiyorlar. Sanırım bizi biraz aldatıyorlar. Bu sebeple biz fiyatlarını Türkiye ile kıyaslayarak alışveriş yapmaya gayret ediyoruz. Böylelikle aldatılmamaya çalışıyoruz. Oysa aldıklarımıza ödediğimiz para sanırım normalin bir hayli üstünde.

Burada yılan derisi oldukça makbul ve pahalı. 3 metre boyunda ve 40 cm genişliğinde bir piton yılanı derisini ancak 50 dolara alabiliyorsunuz. Bu deriler çevre köylerde yakalanan yılanlardan elde ediliyormuş. Bazı arkadaşlar bu derilerden aldılar. Ben almadım. Yılanları pek sevmiyorum. Derileri de bana itici geldi. Ayrıca bu deriler son derece acemice işlenmiş olup çok da kötü kokuyorlar.

Başka bir esnaf gurubu da mutfak eşyası satıcıları. Bunlarda sadece alüminyum eşya bulmak mümkün. Ayrıca gemici fenerleri, ispirto ocakları ve kömürlü ütü gibi bizim için artık nostalji olmuş şeylerde satıyorlar. Tabî ki bu dükkanlar da son derece pis ve toz içinde.

Diğer bir esnaf gurubu manufakturacılar ve ayakkabıcılar. Bunlarda satılan şeylerin tamamına yakını ya Çin ya da Hint malı. Kendilerine ait dokumaları yok. Bunlardan alışveriş yaparken son derece dikkatli pazarlık etmek gerekiyor. Zira hangi para birimini kullandıkları pek belli değil. Dinar derken bazen resmi dinarı, bazen halk arasında kullanılan bir para birimi olan ve dinarın 10 katı değerdeki başka bir para birimini (cennah) bazen de dinarın 1/100 ü olan Sudan pound'unu kullanıyorlar. Bu durumda çoğu zaman cebinizden para çıkartıp göstererek pazarlık etmek gerekiyor. Başka türlü esnafla anlaşamıyorsunuz. Bu ülkede her şey plansız, öyle ki ülkenin para birimi bile net değil.

Çarşıda ayrıca bol miktarda at eşyaları yapan saraçlar var. Saraçlar semer, eyer, dizgin yaptıkları gibi boncuklu at işlemeleri ve süsleri de yapıyorlar. Bunlar oldukça yöresel eşyalar. Ama biz bunları sadece seyretmekle yetindik. Kendimizi tutup satın almaktan vazgeçtik. Zaten alıp da ne yapacağız, atımız bile yok!!!

Çarşıda bunun dışında çantacılar, süs eşyası satıcıları, gözlükçüler vs. gibi bir yığın eşya satan esnaflar da var. Ama bunlarında sattıkları malların tamamı Çin malı ve son derece kalitesiz.

Şehir merkezinden her döndüğümüzde adet olduğu üzere banyo yapmak gerekiyor. Çünkü toz her tarafımıza sınıyor ve banyo yapmadan da kendimizi asla temiz hissetmiyoruz.

Burada ayakkabı sorunumuz var. Ayakkabılarımız tamamen toza bulanıyor ve bu toz terle birleşip ayakkabı üzerinde bir tabaka oluşturuyor. Bu sebeple kimin ayakkabısının ne renk olduğunu bile anlama şansımız kalmıyor. Nyala şehir merkezinde devamlı kum üzerinde yürüyorsunuz ve ayağınız zımpara gibi kum üzerinde devamlı kayıyor. Bundan dolayı ayakkabılarımızın altı tamamen harap oldu. Hatta bazı arkadaşların ayakkabılarının altı delindi. Bu sebeple buraya gelmeyi düşünenlere özellikle süet olmayan, silinebilir bir ayakkabıyla gelmelerini, ayakkabılarının altının kalın ve dayanıklı malzemeden yapılmış olmasına dikkat etmelerini öneririm.

Nyala çarşısında serbestçe dolaşabilmek her beyazın harcı değil. Beyazlar burada devamlı şekilde tacize uğruyor. Bölgedeki beyazların neredeyse tamamı gayr-ı Müslimlerden oluşuyor. Biz de ilk geldiğimizde tacize uğruyorduk. Bizleri tanımıyorlar ve Müslüman olduğumuza asla inanmıyorlardı. Ama bizim şansımız, bizden önce zaten yaratılmıştı. Kızılay bölgeye ilk geldiği andan itibaren klasik tavrını takınmış ve sadece insani yardım ile uğraşmış. Bölgenin politik sorunlarıyla uğraşmamış ve bölge halkınca yanlış anlaşılabilir faaliyetlerden kesin olarak kaçınmış. Bölge halkının alışkanlıklarına ve kültürlerine uyum sağlamak için de ellerinden geleni yapmışlar. Bu

zaman içinde etkisini göstermiş. Her aileden en az bir kişi Kızılay ekibinden yardım görmüş ve asla karşılık ödememiş. Buradaki hiç kimse Kızılay ekiplerince horlanmamış. Zamanla bölge halkı diğer beyazlara güvenmedikleri kadar Kızılay ekibine güvenmeye başlamışlar.

İşte biz bu hazır şartlarla Nyala'ya geldik. İşimiz çok kolay oldu. İlk birkaç haftadan sonra şehir halkı bizleri tanıdı ve saygı göstermeye başladı. Bu aşamadan sonra çok rahat ettik. Yine de üzerimizde Türk olduğumuzu ve Kızılay mensubu olduğumuzu belirten bir kıyafetle ya da şapkayla çarşıya çıkmaya özen gösteriyoruz. Bu bize büyük üstünlük sağlıyor. Başlangıçta çocuklar bize zengin, beyaz ve Müslüman olmayan anlamına gelen "HAVACI" diye seslenirlerken, son zamanlarda artık "TÜRKİ" diye seslenmeye başladılar. Bu çok gurur verici. Artık bu insanların kalbinden Türk sevgisini silmek kolay olmayacaktır.

Bu durum Kızılay'ın eseri. Kızılay bunu asla propaganda yapmadan sağlıyor. Sadece insani yardımla ilgileniyorlar. Türk halkı bu bakımdan da Türk Kızılay'ı ile ne kadar gurur duysa azdır.

Nyala'daki alışveriş ortamıyla Türkiye'deki alışveriş merkezlerini karşılaştırmak bile abesle iştigal etmek olacaktır. Aralarında o kadar çok fark var ki. Ancak bu karşılaştırma yapıldığı zaman ortaya çıkan sonuç beni mutlu ediyor. Bu belki egoist bir yaklaşım, ancak bu insanların bu kadar aşağıda olması ve bizim onlara göre çok yüksekte olmamız, bizim zirveye daha yakın olduğumuz sonucunu doğuruyor. Biz belki beklediğimiz düzeyde gelişmiş bir ülke değiliz. Zirvede bir ülke de değiliz. Ancak Türkiye'de bazı çevrelerin ısrarla iddia ettiği gibi, biz çok geri kalmış bir ülke hiç değiliz. Türkiye için "çok geri kalmış bir ülke" ya da "üçüncü dünya ülkesi" tabirini kullanan herkesin şiddetle karşısında dururum. Aslında biz zirveye çok yakın bir yerdeyiz. Biraz daha gayret, biraz daha dikkat ve biraz daha eğitimle dünyanın sayılı ülkeleri arasına girmemiz işten bile değil.

Keşke aramızdaki umutsuzlar susmasını öğrenebilseler ve umut taşıyanların da umudunu kırmasalar.

20-01-2007 Cumartesi. Bu gün kısaca Sudan halkının ve hükümetin Birleşmiş Milletler'e bakışından bahsedeceğim. Bu konuda insanlarla konuşmak burada pek mümkün değil. Çünkü herkes korkuyor. Tam bir istibdat var. Ama yine de elde edebildiğim kadarıyla izlenimlerimi aktarmak isterim

Darfur halkı aslında ikiye ayrılmış halde. Bir kısım her türlü dış yardımı reddediyor ve kendi hallerine bırakılmaları gerektiğini düşünüyor. Bunu niye istediklerini tam anlayamadım, ancak beyaz insandan kendilerine zarar geleceğini düşünüyorlar. Eski kölelik ve sömürge dönemine bakılınca bu insanlara hak vermemek mümkün değil. Bunu yaparken milliyetçilikle hareket ettiklerini zannetmiyorum. Çünkü ülke çok parçalı bir demografik yapıya sahip ve millet olabilmeleri çok zor. Ancak yine de ortak bir geçmişi var ve bu ortak geçmişte beyaz insandan, özellikle İngilizlerden çok çekmişler. Hatta Kavalalı Mehmet Ali Paşa döneminde bile bu insanlar ciddi zarar görmüşler ve baskı altına alınmışlar. O dönemi hala hatırlıyorlar ve Kavalalı'dan nefret ediyorlar. Bu insanlar geçmişlerindeki acıların devamını istemiyorlar. Bunun için insani amaçlı bile olsa, özellikle Hıristiyan beyaz adamı istemiyorlar. Haksızlar diyemem. Tabi ki bu görüşe karşı olanlar da var (aşağıda)

Burada Kızılay'ın bir ayrıcalığı var. Bizler beyazız ve Müslümanız. Ama Kavalalı'nın torunlarıyız. Sanırım bu sebeple, bizden önceki dönemde Kızılay'a da tepki duyulmuş Ancak Türk Kızılayı her zamanki yapısı gereği bölge sorunlarıyla politik amaçlı hiç ilgilenmemiş. İnsanlara sadece elinden geldiğince karşılıksız yardım etmeye çalışmış ve bunu hiçbir art niyet gütmeyen yapmış. Zamanla insanlar Kızılay'a güvenmeye başlamış ve HAVACI'den TÜRKE'ye terfi etmişiz. Bu bizi onların gözünde belli bir mertebeye getirmiş ve diğer beyaz insanlardan farklı olduğumuzu kabul etmişler ki gerçekten de farklıyız. Ama biz bir istisnayız. Halkın önemli bir bölümü ve Arapların tamamı beyazları ve Birleşmiş Milletler kuruluşlarını ülkelerinde görmek istemiyorlar.

Başka ve kısmen daha entelektüel bir gurup ise ülkelerindeki durumun çıkmazını fark ediyor ve tek çözümün demokrasi olduğunu, buna geçebilmek için ülkede iç savaşın ve mülteci sorununun ortadan kalkması gerektiğini, bunu da uluslararası askeri gücün sağlayabileceğini düşünüyorlar. Bu temelde doğru gibi görünüyor. Ancak daha öncede belirttiğim gibi Beşir hükümetinin böyle bir yola girmesini beklememek lazım. Çünkü ülkenin % 30 unu Araplar oluşturuyor ve yönetimi tam olarak ellerinde tutuyorlar. Demokrasi gibi çoğunluk rejimlerinde bu % 30 un, bu kadar zulümden sonra tekrar iktidarı ele geçirmesi düşünülemez.

Burada Araplar ve Afrikanlar kesin çizgilerle ayrılıyorlar. Afrikanların Arap Beşir'i desteklemeleri söz konusu bile değil. Bu sebeple demokrasi Beşir hükümetinin devrilmesi ile eş anlamlı. Zaten Beşir hükümetinin Birleşmiş Milletleri ve devamında demokrasiyi istememesinin altında da bu yatıyor. Neticede doğru düşünen bir gurup var, ancak düşünceleri bu aşamada ütöpik. Onların düşündükleri, ya uluslararası gücün baskısı ile ya General Beşir yönetiminin herhangi bir sebeple yıkılması durumunda meydana gelecek olan karmaşa ortamında oluşturulacak bir oldu bitti ile ya da halk ayaklanması ile

demokrasie geçmek. Bunların içinde tabi ki en tehlikelisi halk ayaklanmasıdır. Aydın kesimin bu tip halk ayaklanmalarında akabilecekan miktarını bildiklerinden emin değilim. Ayrıca Sudan gibi milli birliğin olmadığı bir ülkede halkı tek amaç etrafında toplayabilmek neredeyse imkansız. Aslında kalan iki alternatiften en akla yatkın olanı yine de uluslar arası güç baskısı ile demokrasie geçmektir.

Halkın önemli sayılabilecek bir gurubu da hiçbir şey istemiyor. Daha doğrusu daha iyi bir yaşamları olabileceğinin, manasız yere ölmeleri gerekmediğinin bilincinde değiller. Onlara göre hayat zaten böyledir. Yıllardır hep böyledi. Başka türlü zaten nasıl yaşanabilir ki.

Şimdilik bu geniş halk kesimi olayları yorumlamıyor ve kendi cahillikleri içinde yaşamaya ve ölmeye devam ediyorlar. Ama gelecekte bu insanlarda, dünyanın başka yerlerindeki halklarla aynı haklara sahip olduklarını, ama haklarının kendilerinden esirgendiğini algılayacaklar. Günümüzün teknolojik imkanları yavaş yavaş Nyala'ya kadar sokulmuş halde. Artık internet kullanabiliyorlar, uydu kanallarını izleyebiliyorlar. Bilgiye ulaşma hızları gittikçe artıyor. Bu sonuçta bilinçlenmeyi getirecektir. Bu aşamadan sonra halk uyanacak ve artık istemeye başlayacaktır. İşte o zaman bu halk nasıl bir tepki gösterir bunu tahmin etmek zor. Ama bu günler pek uzak gibi görünmüyor.

Günümüzdeyse, uluslararası güçler devreye girmeli. Aslında bu güçler, özellikle de AMIS ve Birleşmiş Milletler zaten bölgeyle yakından ilgileniyorlar. Birleşmiş Milletler 2007 Mart sonuna kadar Sudan hükümetine olayları engellemesi için süre tanıdı. Bu büyük ihtimalle olmayacak ve anlaşma gereği Birleşmiş Milletler güçleri Mayıs sonundan itibaren Sudan'da Darfur bölgesine girmeye başlayacak. İnşallah bu durumda halk BM'e karşı fazla tepki göstermez ve biraz sabırlı olur. Sanırım bölge için en kansız çözüm bu olacaktır. Uluslararası askeri güç tarafından sessiz bir dönem sağlandıktan sonra ülkede demokrasinin alt yapısı oluşturulabilirse,

demokrasi ile çözüm belki sağlanabilir. Lakin halkın bilinç seviyesinin çok düşük olması, demokrasiye geçişte ciddi bir tehlike. Bu durumda askeri baskı sürecini uzun tutarak, eğitimle sorunu çözmeye çalışmak en doğru yol olabilir.

Bu çözüm önerisinde akılda tutulması gereken şey ise BM askeri gücünün dünyanın pek az bölgesinde başarılı olabildiği, birçok yerde ise gerektiği kadar etkili olamadığı gerçeğidir. Bu gerçeğe rağmen bölge için en uygun çözüm; BM askeri gücü tarafından ateşkes sağlanması ve düzeltme faaliyetlerinin bu aşamadan sonra gündeme getirilmesidir.

Bölge demografik olarak oldukça karışık, çok değişik kültürdeki insanlar bu bölgede yaşamaya çalışıyor. Bundan dolayı ülkede çözüm için önceden öngörülen kademeler gereği gibi işlemeyebilir. Sorunu çözmeye çalışanlar çözüm aşamasında daha önceden düşünülmeyen sorunlarla da karşılaşabilirler. Zira bu bölge her türlü sürprize gebe dir. Bunun için çözüm aşamasında hazırlanan BM planı esnek olmalı ve değişen şartlara, amaçtan sapmadan uyum sağlayabilmelidir.

21-01-2007 Pazar. Yine hastanede rutin işlerle uğraştık. Ne yapacağımızı kesinlikle bildiğimiz ama pek fazla bir şey yapamadığımız hastalarla uğraşıp üzülmemeye çalıştık. Bu arada ekibimizin başına beklenmedik bir olay geldi.

Sorun bizim buradaki aşçımız olan Kazım'la ilgiliydi. Kazım 35 yaşlarında, oldukça hareketli, hatta hiperaktif bir yapıya sahip. Çok neşeli bir tip. Ama yüreği çok temiz, tam bir Anadolu delikanlısı. Herkese yardımcı olmaya çalışıyor ve biz onu çok seviyoruz. Elindeki kısıtlı imkanlarla bize değişik yemekler yapmak için iki yerli yamağı ile birlikte adeta kendini parçalıyor.

Kazım daha önce bir yamak eskitti. Bu yamak Hamid adında devamlı sarhoş gezen, tembel ve son derece pis bir adamdı. Görünüşü

fareden farksızdı. Gözleri her zaman kanlıydı. Sevimsizliğini her zaman gösteren Hamid bir gün Kazım'la tartıştı ve bu tartışma sonunda Hamid'in işine son verilip yerine bir bayan alındı. Böylece biz de, Kazım da Hamid'den kurtulmuş olduk. Hamid sinirli bir şekilde polise gitti ama herhangi bir sonuç alamadı.

İtiraf etmeliyim ki, hangi şart altında olursa olsun Hamid'in ekipten atılması çok hoşuma gitti. Hamid'in yerine gelen bayan ise devamlı bacaklarını açarak ve son derece sere serpe çalışan biri çıktı. Kazım bağıra çağıra bunu da adam etti. Yeni bayan artık edebiyale çalışıyor. Şimdilik araları iyi.

Ancak bu arada Kazım hastalandı. Daha önce şuurunu kaybederek bir kez düşmüştü. O zaman durum yorgunluk olarak değerlendirildi ve fazla ciddiye alınmadı. Ancak ilerleyen günlerde Kazım iki kere daha aynı şekilde düştü ve ikinci düşüşünü ben de gördüm. Durum tamamen kafa içi bir hadise gibi duruyordu. Geçici ve önemsiz bayılma ataklarından, kafa içinde tümöre kadar değişebilen olasılıklar vardı. Teşhise giden yolu biliyorduk aslında, ama uygulama şansımız bu ortamda maalesef yoktu. Durum riske atılır gibi değildi. Bu sebeple Kazım'ın itirazına rağmen durumu ekip başkanı Serdar Bey'e ilettim ve fikrimi söyleyerek, durum ne olursa olsun Kazım'ın kontrol için geri gönderilmesi gerektiğini, büyük ihtimalle bir şey çıkmayacağını ama kalan ihtimallerin varlığında burada sadece ölümünü seyredebileceğimizi, bu riski göze almamamız gerektiğini belirttim. Serdar Bey durumu kavradı ve neticede elimizdeki tek aşçı olmasına rağmen Kazım'ı kontrol için geri gönderme kararı aldı. Kazım'ın buradan ayrılması biraz zaman alacak, ancak ondan sonra yeni aşçı gelene kadar kendi yemeklerimizi kendimiz yapmak zorunda kalacağız.

İnşallah Kazım'ın bir şeyi çıkmaz. Eğer bir şey olursa Kazım için çok üzülürüm. Çünkü tanıdığım en iyi insanlardan birisi.

İleriki dönemlerde Kazım'dan çok iyi haberler aldık. Durum hiç önemli değilmiş ve sadece takip edilmesi gerekiyormuş. Buna ekip olarak çok sevindik.

22-01-2007 Pazartesi. Dün yeni açılan Sakalı kampında ki 120 çocuk için Afrika usulü bir ev yaptık ve ameleler gibi çalıştık. Ben yaptığım işten çok zevk aldım ve gurur duydum.

Durumu ilk defa Serdar Bey bize iletti. Sakalı'ye yetimhane yapacaktık. Ama bunu nasıl başarabileceğimizi bilmiyorduk. Sorun yerlilerin bulduğu bir çözümle halledildi. Normal ev yapmayacaktık. Onların yaşadığı gibi bir ev yapmak daha uygundu. Bu amaçla satınalmacılar çarşıya giderek malzemeleri aldılar. Bütün ev yaklaşık 90 metrekare olacaktı ki bu burası için astronomik derecede büyük bir barınak demektir. Zira 7-8 kişilik bir aile burada en fazla 4 metrekarelik bir yapı yada çadır yada adı her neyse onun içinde barınabiliyor. Buna alışıklar. Bu sebeple 90 metrekare çok çok iyi bir saray bile sayılabilir. Aşağıda yapacağımız evin malzeme listesini veriyorum.

- 12 adet ağaç örgü kafes (2x4 metre)
- Yeteri miktarda hasır
- 30 kadar başı çatallı ve 3 metre kadar uzunlukta kısmen düz ve işlenmemiş kereste.
- Yeteri miktarda bambu kamışı
- Yeteri miktarda kamyon lastiklerinden elde edilen ip
- Üstünü örtecek plastik örtü (Bu Kızılay deposundan alındı)

Tüm bu malzemenin toplam maliyeti yaklaşık olarak 500 dolar.

Bu malzemeleri alarak kampa gittik ve çocukların altında barınmaya çalıştıkları derme çatlı gölgeliği söktük. Örgü kafesleri köşelere

yerleştirdik ve kazıkların geleceği yerleri belirledik. El ile ve sivri uçlu demirlerle dar ve yaklaşık 70 santimetrelilik çukurlar açarak kazıkları buralara diktik (yanda). Kazıkları göz kararı teraziye alarak örgü kafesleri kaldırıp lastik ipleri ile bu kazıklara bağladık. Kazıkların üstünde kalan çatal kısımlara yatay olarak uzun ve düz odunları yerleştirdik. Bunları da iplerle bağladık. Aralarına bambu kamışlarını koyduk. Üzerine hasır atarak, hasırlarla birlikte bambuları alttaki sağlam kısımlara bağladık. Artan bir parçayı yine aynı iplerle biraz gevşek bağlayarak bir kapı yaptık ve evi bitirdik.

Toplam 2,5 saat içinde 90 m² ve buraya göre oldukça lüks olan, üstelik 2 odalı bir ev yapabildik. Tabii bu arada yerlilerin yardımlarını unutmamak lazım. Esasen ustalar yerlilerden oluştu, biz sadece işin ameliğini yaptık.

Biz işe başlayınca önce birkaç kişi geldi ve bize yol göstermeye başladı. Daha sonra sayıları hızla arttı ve herkes yardım etmeye başladı. Özellikle yetimler için olduğunu duyunca herkes bize yardıma koştu. Demek ki bu insanlarda iş başa düşünce toplumsal yardımlaşmayı sağlayabiliyorlarmış. Bu bir toplum için çok önemli bir ışık. Belki de geleceklerini aydınlatacak kadar önemli bir haslet bu. Daha önce yaptığımız çalışmalarda bu derece istekle ve karşılıksız yardım eden Sudanlılarla karşılaşmamıştık. Kızılay için yapılan işlerde bile bu insanlar yüksek fiyatlar isteyerek gelirlerini arttırmaya çalışıyorlardı. Bu durum çok rahatsız ediciydi. Biz binlerce kilometre uzaktan gelip, onların halkına karşılıksız yardım etmeye çalışırken, yerel kaynaklardan almak zorunda olduğumuz hizmetler için gereğinden daha fazla ödeme yapmak doğrusu çok hoş değildi.

Hatta hastaneyi kurduğumuz arazi bile Kızılay'a kiralanmıştı. Koca Sudan Hükümeti ve Nyala'nın yerel yönetimi kendi insanlarına yardım için gelen ve 10 milyon dolara yakın harcama yapan ve de karşılık beklemeyen bir kuruma geçici süreyle bir arazi tahsis edememiş ya da etmemişti. Bu durum karşısında Kızılay yine bölgeyi terk etmemiş ve şehrin dışında sayılabilecek bir araziyi yüksek fiyatla

kiralamış. Şu an çalıştığımız hastane çadırlardan oluşuyor ve bu çadırların kurulu olduğu arazi gerçekten kiralık. Oysa Pakistan depreminde Kızılay Muzafferabad'da Anayasa Mahkemesi'nin bahçesini kullanmış, yerel yönetim tarafından çok üst düzeyde desteklenmiş, asla kira talep edilmemiş, hatta elektrik ve suyu da bedava kullanmıştı. Olması gereken de budur. Burada ise her şeyi parayla satın almak zorundayız.

Hastane bölgesinde su yok. Suyu yakındaki üniversitenin kuyularından sağlıyoruz. Haftalık su tüketimimiz yaklaşık 6 ton kadar. Yani çok fazla değil. Oysa üniversite bu suyu bize fahiş sayılabilecek bir fiyata satıyor. Satmakla da kalmıyor, ikide bir fiyatı arttırmak için suyumuzu kesiyorlar. Durum inanılmayacak kadar garip. Bir şehrin üniversitesi kendi insanlarına sağlık hizmeti vermiyor, ayrıca bu hizmeti bedava veren bir kuruma destek olacağına ondan faydalanmaya kalkıyor. Burada üniversitenin tavrı buysa vay zavallı Sudan halkının haline. Zaten bu su meselesi ile fazla uğraşmadık. En sonunda alternatif bir yol bulduk ve üniversiteden su almaktan vazgeçip, suyumuzu başka kanallardan ve taşıyarak satın almaya başladık. Bu hem daha ucuz oldu, hem de üniversiteye iyi bir ders verdik.

Bu olaylara bakınca buradaki yerlilerin bize karşılıksız yardım etmeleri hakikaten dikkat çekiciydi.

Sakali kampındaki 120 çocuğa sadece iki bayan bakmaya çalışıyor. Onlar çocukları için oldukça kullanışlı bir barınak yaptığımızı görünce çok mutlu oldular. Nasıl teşekkür edeceklerini bilemediler. Halkın gözündeki minnet ve şükran duygularını ise unutmam mümkün değil. Ama bize yardım edenlerin en başında gelen yaşlı bir adam bizi çok duygulandırdı. Bu yaşlı adamın daha sonradan kabilenin reisi yani şeyhi olduğunu öğrendim. Yaşlı reis bize ağlamaklı bir şeyler söyledi. Ne dediğini tercümanımızdan öğrendik. Yaşlı adam "Yorgunum, umutsuzum, hastayım, yaşıyım ve çok açım. Üç gündür kimse bir şey yemedi. Ancak siz bunu yaptınız ya, şimdi

hepsini unuttum. Şükran cezire, şükran cezire, şükran cezire” dedi ve gözünden bir damla yaş aktı.

O bir reisti. Emretmeye alıştı. Dilenmeye asla yanaşmazdı. Asla bir şey istemezdi hiç kimseden. Ama istemeden ona verilen karşısında ağlayabilecek kadar da insandı. Dinlemesini bilene sanırım bu sessiz çılgılık dünyanın her yerinden duyulmuştur.

Sen de sağ ol reis. Kusura bakma. Elimizden gelen bu kadar.

Yaptığımız barınağın üzerini brandayla kapatmamız gerekecek. İçeriye yağmur girmesini önlemenin tek yolu bu. Ancak bugün yanımızda bunun için yeterli malzememiz yok. Bu sebeple branda germe işini daha sonra yapmayı uygun bulduk ve malikaneyi çocuklara terk ederek ofise doğru yola koyulduk.

Burası pis bir yer. İnsanlar kirli. Ama iyi ki buradayım. Bugün aldığım manevi hazzı başka nerede alabilirim ki. Sağ olasin SUDAN.

23-01-2007 Salı. Bugün ilginç bir şekilde Cihan Haber Ajansı’ndan Fatih isimli bir muhabir hastaneye geldi. Biz çok şaşırдық. Çünkü bölgeye gazeteci girişi yasakken, Fatih’e izin vermişlerdi. Üstelik Fatih kamerasını sallaya sallaya geziyordu. Sonradan öğrendik ki meğer Fatih bölge valisinden izin almış. Bu sebeple rahat hareket edebiliyormuş.

Fatih’e bölge hakkında biraz bilgi verdik. Kendisi Vali’yle ve Sağlık Bakanı ile görüştü. İlk gün Vali eşliğinde kamplarda fotoğraf ve video çekimi yaptı. Bu çekimlerde bizim bulunmamıza izin verilmedi. Bu kipta kullandığım bazı fotoğraflar da kendisine aittir.

İkinci gün ise Fatih’le birlikte Sakali’ ye gittik ve önce yaptığımız yetimhanenin üzerini branda ile kapladık. Yaptığımız yetimhanede kalacak olan yetimleri, aldığımız yeni elbiselerle giydirdik. Hepsi en azından birkaç gün boyunca mutlu olacaklar.

Fatih bu olanları kamerasıyla kayıt altına aldı ve resim çekti. Bunları tüm ajanslara geçti. Umarım buradaki insanların sesi böylece biraz olsun duyurulabilir.

Bu arada Fatih CHA aracılığıyla bir yardım kampanyası başlatmak için yardımcı olmaya da söz verdi. Sanırım olanlardan o da etkilendi. Bakalım bu haber televizyonlarda yer alacak mı? İnşallah bu haber basında yer alır ve insanların gözü biraz buradaki insanlık dışı drama döner.

Yardım kampanyası sözüne gelince: Basın aslında istediği her konuda yardım kampanyası başlatabilecek kapasiteye sahip. Ancak kimsenin ilgilenmediği ve çoğu kimsenin yerini bile bilmediği Sudan gibi bir ülkeye dikkatleri çekmek için biraz zaman gereklidir herhalde. Üstelik yoğun dünya gündemi içinde Sudan'da bizim gibi bir avuç insanın yaptıkları haber değeri bile taşımayan girişimler olarak değerlendirilebilir. Bu durumda yardım kampanyası başlatma girişimleri de boşa gider. Aramızdan bazı arkadaşlar bu yardım kampanyası işine bayağı hevesliler. Ancak bakalım bu hevesleri Türkiye'ye dönünce de devam edecek mi? Bundan pek emin değilim. Bu heyecanlarının devam edeceğini zannetmiyorum.

Ülkeye dönüşte basındaki ve halktaki havayı koklayacağız. Eğer olumlu sinyaller alırsak bir yardım kampanyasını belki başlatabiliriz. Ama hava eğer olumsuz ise böyle bir girişimde bulunmanın bile anlamı olmayacaktır. Bu durumda da Kızılay'a manevi de olsa destek olabilecek her türlü girişimin içinde bulunarak, kendimizce ve dolaylı olarak bu insanlara yardımda bulunabiliriz sanıyorum.

24-01-2007 Çarşamba. Bugün Nyala Teaching Hospital'dan bahsedeceğim. Çünkü bugün hastaneyi yerli doktorlarımızdan Dr. Meşair' in mihmandarlığında ve bir hasta transfer etme bahanesi ile gezme olanağı buldum.

Burası aslında bir eğitim hastanesi. Ancak Nyala'da tıp fakültesi yok. En yakın tıp fakültesi buraya 80 km uzaktaki El Fasher'de bulunuyor. Buraya eğitim için gelen öğrenciler de bu tıp fakültesinin öğrencileri imiş. İlk defa fakültesi olmayan bir öğrenci eğitim hastanesi ile karşılaştım. Ayrıca bu hastanenin içinde öğrencilere eğitim verebilecek hoca vasfına sahip bir öğretim üyesi de yok. Öğrenciler neredeyse bulabildikleri kitaplardan kendi kendilerini eğitmeye çalışıyorlar. Böyle bir eğitimle ne kadar eğitilebileceklerini tahmin edebilirsiniz.

Hastane binası karşıdan bakılınca kesinlikle hastane olduğu belli olmayan bir yapı. Hastane ara sokaklardaki 9-10 adet tek katlı binadan oluşuyor. Tüm binalar köhne bir bahçe duvarı ile çevrelenmiş. Binalar Nyala şartlarına göre oldukça iyi durumda sayılabilir.

Hastanenin girişinde bir vezne var ve hastaneye girerken para vermeniz gerekiyor. Girişten hemen sonra yaklaşık 9 metre karelik bir acil servisi var. Acilde bir adet stetoskop ve bir adet civalı tansiyon aleti hariç hiçbir şey yok. Bu hiçbir şeyin içine doktora dahil. Tüm aramalarımıza rağmen acil hastanın başına gelmesi gereken doktor, futur vakti olduğu ve dinlenmesi gerektiği gerekçesi ile gelmedi. Bu sebeple kendimiz işlemleri takip ederek hastayı bir yere zorlukla da olsa yatırabildik.

Sudan'da sağlık hizmetleri çok pahalı. Getirdiğimiz hasta için daha girişte hiç işlem yapılmadan yaklaşık 650 dolarlık fatura ile karşılaştık.

Hastanede her servis ayrı bir bina olarak düşünülmüş. Tüm binalar tek katlı ve aynı bahçe içinde. Hastane labirent gibi. Yatakhaneleri iğrenç görünümde ve hastaların yüzleri sinekten neredeyse görülüyor. Şartları son derece iptidai. Burada insanlar nasıl tedavi olur bilemiyorum. Farklı olarak hastanede kocaman bir malnutrisyon yani beslenme bozukluğu merkezi var. Bu birim bir

Alman vakfı tarafından kurulmuş. Muhtemelen kurulduğunda böyle değildi ama şimdi son derece kötü durumda. Buradaki insanlar kesinlikle temizlikle ilgilenmiyorlar. Hastanenin köşelerinde birikmiş olan kum yığınları bile bu insanlardaki temizlik duygusunu harekete geçirmiyor. Bu hastaneye bakınca Türkiye'deki en kötü hastaneler bile bize son derece temiz gözüküyor.

Laboratuvarlarını gördüm. Bir hemogram ve biyokimya cihazı ile kırık dökük birkaç mikroskop hariç boş gibi duruyor. Burada bazı hastalara daha önce guatr testleri olan T3 ve T4 baktırmak istemiştik. Biz önce kendi laboratuvarlarında baktıklarını sanıyorduk. Oysa bu testler için hasta hastaneye başvuruyor, kan alınıp parası tahsil ediliyor sonra da kan 1200 km ötedeki Hartum'a gönderiliyormuş. Dolayısıyla sonuç bize 15 gün sonra ve adi bir kağıdın üzerine yazılmış olarak geliyordu. Bu bizim alışık olduğumuz tempoya göre çok uzun bir süreç. Ama yapacak bir şey yok. Bu testler gerekli olunca mecburen bu süreyi bekliyoruz.

Bana öyle geliyor ki burada hayatta kalmanın tek yolu hasta olmamak. Hasta olursanız hiç şansınız yok. Devlet görevlisi bile olsanız tedavi olabilmek için ciddi paraları ödemeniz gerekiyor. Üstelik bu insanların hiç parası yok.

Doktorları hastanede bulmak neredeyse imkansız. Tamamı bir iki saat çalışıp kendi muayenehanelerine gidiyorlar ve bu hastalar doktorlarını haftalar boyunca, üstelik hiç ses çıkartmadan, hastane bahçesinde ve kum üzerinde bekliyorlar. Buradaki "haftalar boyunca bekleme" abartı değildir. Gerçekten birkaç hafta doktor bekleyen hastalar var.

Bu durum bence hiç de normal değil. Bu insanlar neden itiraz edip, görevleri kendilerine bakmak olan doktorları şikayet etmezler anlamıyorum. Türkiye'de hastaların doktor yarım saat gecikti diye feryat etmeleri de normal değil elbette. Bizim hastaları burada tedavi olmaya zorlasak kim bilir ne trajikomik durumlarla karşılaşırız.

25-01-2007 Perşembe. Bugün hastaneye izin alarak gitmedim. Ofiste kalarak yazılarımı tamamlama ve uzun zaman sonra tek başıma vakit geçirme fırsatı buldum. Yalnızlığı seviyorum. Her zaman olmasa bile ara sıra yalnız kalmak beni dinlendiriyor.

Bu vesileyle buradaki ofiste çalışan yerli personeli iş başında gözlemlene fırsatı buldum. Bu insanlar çalışıyorlar ancak yüz ifadelerinden memnun mu yoksa rahatsız mı olduklarını anlamamın imkanı yok. Sanki kesin bir kararlılık ve bir çeşit köle yüzü ifadesi ile çalışıyorlar. Ara sıra aralarında Arapça konuşuyorlar, tabii ki ben bunları anlamıyorum. Ancak bu konuşmaların tınısından hallerini sufi bir mantıkla kabul ettiklerini anlayabiliyorum. Bazen aşçımız Kazım ile bu çalışanlar arasında ciddi tartışmalar oluyor. Ancak bu tartışmalar son derece komik. Çünkü onlar aşçının dediğini, aşçı da onların dediğini anlamıyor. Sadece mimiklere göre anlaşmaya çalışıyor ve birbirlerine sürekli bağıyorlar. Çok gürültü yapıyorlar ama sonuçta hiçbir şekilde anlaşamıyorlar.

Burada çalışan kadınların temizlik anlayışları çok zayıf. Bunlara, bizim istediğimiz gibi temizliği öğretebilmek neredeyse mümkün değil. Mesela çöp variline bizim büyük çöp kovalarını dökerlerken, kovaların etrafından çöp suları akıyor ve kendi üzerleri de bu kirli su ile ıslanıyor. Bu kadınlar bundan kesinlikle rahatsız olmuyorlar ve hiçbir temizlik yapmadan doğruca mutfakta yemek yapmaya gidiyorlar. Bu da Kazım'ı çıldırtıyor.

Yine de tüm garip hallerine rağmen bu insanların yüzündeki vakur ifadeyi yakalayabiliyorsunuz. Sessizce çalışıyor ve sessizce yaşıyorlar. Kim bilir bize hangi gözle bakıyorlar. Onlara göre o kadar değişik bir dünyanın insanlarıyız ki. Bazen onların yanında, daha iyi şartlara sahip olduğum ve daha iyi şartları özlediğim ve de daha iyi şartlara kavuşmakta acele ettiğim için utanıyorum.

26-01-2007 Cuma. Hastanede çalışan yerel personelimiz arasında 17-18 yaşlarında Nemaha adında bir kız var. Nemaha son derece süslü bir kız. Henüz yaşadığı dünyanın sorunlarının farkında değilmiş gibi görünüyor. Dünyanın diğer kesimlerindeki kendi yaşta kızlarda da olduğu gibi, Nemaha da kendi güzelliğine çok önem veriyor. Süslenmek bu kızın neredeyse tüm gününü alıyor. Bundan dolayı günün her saatinde bakımlı ve her zaman çok güzel. Bunun için Nuray bu kıza “Süslü Nemaha” adını taktı ve bu sıfat kıza tam oturdu. Nemaha aynı zamanda, son derece cilveli bir kız. Herkese inanılmaz bir cilveyle göz süzüyor ve hakikaten insanı etkileyebilecek bir bakışa sahip. Güzel yürümek için elinden geleni yapıyor ve düzgün fiziğinin de etkisi ile bunu gayet iyi başarıyor. Nemaha henüz sevimli bir çocuk, ancak bu sevimli çocuk bugün evleniyor ve biz onun düğününe davetliyiz.

Sudan şeriat kanunları ile idare edilen bir ülke. Ancak bu ülkede şeriat hükümlerinin bazı yerlerini yanlış anlamışlar sanırım. Mesela kızları, amcaları ya da babaları, kimseye haber vermeden, uygun gördükleri biriyle, kızların bilgisi dışında nikâhlayabiliyor. Kız akşam eve gelince evli olduğunu öğreniyor. Haberleri olmadan evlendirildikleri zaman bu nikah resmi olarak da geçerli oluyor. Evlenecek olan kızlara fikirlerini asla sormuyorlar. Kızların itiraz hakları yok. Zaten kızların burada hiçbir şeye hakları yok. Bizimle birlikte çalışan yerli doktorlardan biri de aynı şekilde evlendirilmiş. Şu anda hiç bilmediği birisiyle evli. Evlilik imzasını atan amcası bunu şeriata ve kabile geleneklerine göre yaptığını söylemiş. Sözüm ona yıllarca okuyup doktor olan bu kızcağz, toplumda bir yeri olmasına ve eğitiminin sağladığı entelektüel seviyesine rağmen bu duruma itiraz edemiyor. Aslında durumda bir gariplik olduğunun Doktor Hanım da farkında ama o bile burada geçerli olan ananeler karşısında çaresiz kalmış.

Bu bölgede kabile kanunları islamın ötesine geçmiş durumda. Feodal yapının yıkıcı fırtınası ne yazık ki eğitim durumunu bile dikkate almıyor. Bu insanlara göre kadın, sahibinin malıdır ve satılabilir. Bu

düşünce tarzı çok acı olaylara sebebiyet verebiliyor. Doktor Hanım'ın yüzündeki çaresizlik ve elemi unutmam mümkün değil.

Ey Sudan halkı, dininiz ve ananeleriniz ne olursa olsun, kadının da insan olduğunu kabul etmek bu kadar mı zor? Size, kadının alınıp satılan bir mal olmadığını, gururu ve tıpkı sizin gibi istekleri olduğunu, sadece cinsel obje olarak çocuk doğurmakla görevli olmadığını nasıl anlatabiliriz?

İşte bu ön bilgilerle Nemaha'nın düğününe gittik. Düğün şehrin oldukça dışında bir yerde ve Nyala şartlarına göre oldukça düzgün sayılabilecek bir evde yapılıyor. Damat Hartum'da çalışan birisi. Onu göremedik. Ama Nemaha'yı gördük. Tüm endamı ile yeşil bir dop bürünmüş, olabildiğince ve son derece acemice süslenmişti. Nemaha hemen hemen her tarafı kınalanmış olarak karşımıza çıktı. Son derece üzgündü. Önce, belki kültür gereği böyle duruyordur diye düşündüm. Ama hayır, durum o kadar basit değil. Sanırım bu kızı da sattılar ve kız istemediği bir evliliğe sürükleniyor. Belki de kızın bir sevdiği vardı ama bunu bile söyleyemedi. Nemaha'yı gördüğüm bu dakikadan sonra düğün benim için anlamını kaybetti. Adeta düğüne değil de bir kızın idamına gittiğim kanaatine kapıldım. Bu aşamadan sonra düğünü sadece bir folklorik unsur olarak takip ettim.

Düğün sahipleri bizi, komşu evlerden birine buyur ettiler. Değişik birkaç çeşit meyve suyu, hurma ve şeker ikram ettiler. Biz biraz oturduktan sonra "müzik yok mu" diye sorunca, bin bir zahmetle bir akünün ucuna bağlı son derece eski bir kasetçaları getirdiler. Bunu getirmeyi ancak üç kişi başarabildi. Bir kişi kasetçaları taşıırken, bir kişi aküyü taşıyor, diğer kişi ise ortalıklerde sürünen, her tarafı ekli kabloları kaldırmaya çalışıyordu. Biz bu tabloyu görünce müzik istediğimize çok pişman olduk ve çok utandık. Ama ne yazık ki böyle olacağını tahmin etmemiştik.

Oturduğumuz odadan çıkınca, asıl düğün başladı. Düğün evinin bahçesinde Afrika davulu ile yapılan bir tür müzik eşliğinde kadınlar dansettiler. Bizden arkadaşlar da dansa katıldılar. Ben ise her zamanki yeteneksizliğim sebebiyle, bu dans partisini kenarda durarak izledim. Bu arada Nemaha'yı da zorla oynatmaya kalktılar. Ama kızcağız belki de üzgünlüğünün verdiği bir kendini bilmezlikle ve

inanılmaz bir vakarla oynamayı sürekli reddetti. Oysa ona hiç aldırın yoktu. Onun ne istediğinin zaten ne önemi olabilirdi ki. O bir gelindi ve oynamalıydı. Kadını üstelik. “Hayır” demeyi bilmemesi ve her denileni yapması gerekiyordu. Şimdi de “oyna” deniyordu ve oynama-lydı. Nemaha ise ısrarlara direniyor ve üzgün ifadesini asla bozmadan oynama-mayı reddediyordu. Velhasıl durum oldukça etkileyici ve üzüntü verici idi. Zavallı Nemaha inadından değil, işvesinden hiç değil, sadece üzüntüsün-den dolayı oynayamıyordu. Oysa daha

önceden Nemaha'nın son derece güzel dansettiğini biliyorduk. Nemaha kimseye gülmüyordu. Sadece bizi görünce yüzünde doğal bir gülümseme belirdi. Sanki bizden yardım umuyordu. Onu alıp buradan götürmeli, bir daha geri getirmemeli ve hayatını yaşamasına izin vermeliydik (yukarıda).

Zavallı Nemaha. Senin için üzülmekten başka bir şey yapamayız.

Düğün sahipleri, bizi akşam yapılacak asıl düğüne de davet ettiler ama zaten olaydan yeterince kötü etkilendiğimiz için gece düğüne katılmadık. Ayrılırken bize bir çeşit kek ve bir kutu şekeri

hediyeler olarak verdiler. Artık bu kimin hediyesiymiş bilmiyorum. Ancak bildiğim o ki, bu Nemaha'nın şekeri ve ikramı değildi. Nemaha, umarım bizi bağışlarsın. Bu olayda bizim kabahatimiz yok. Biz bu olayın sadece fütursuz seyircileriyiz. Umarım yanılır ve mutlu olursun. Daha sonra sana gelecek olan üç adet kuman ile de umarım iyi geçinirsin. Artık bir adamı dört kadın nasıl paylaşırsınız bilemem. Adam dört kadın arasında nasıl hayata dayanır, onu da bilemem. Yolun açık olsun Nemaha. Bizden bu kadar.

Nemaha normal olarak ertesi gün hastaneye gelmedi. Nede olsa o bir yeni gelindi ve doğal olarak tatile ihtiyacı vardı. Bir sonraki gün geldiğinde ise, devamlı gülen Nemaha gitmiş, yerine artık gülmeyen ve devamlı somurtan bir Nemaha gelmişti. Zavallı kızın başına kim bilir neler geldi.

27-01-2007 Cumartesi. Bugün, yeni duyduğum ve burada bulunan Fin Kızılhaçı yetkilisinin başından geçen bir olayı aktaracağım. Fin Kızılhaçı temsilcileri yerli halk ile konuşurlarken söz develerden, eşeklerden ve atlardan açılmış. Finliler kendi ülkelerinde eşek ve deve olmadığını söyleyince yerliler çok şaşırılmışlar ve hemen sormuşlar “ Siz hiç seyahat etmiyor musunuz ?” Biz bu olaya çok güldük.

Gerçekten de bu ülkede inanılmayacak kadar eşek ve deve var. At sayısı o kadar çok değil. Gecelerin sessizliğini her zaman bir eşek anırması muhakkak bozuyor. Eşekler ölünce gömmeye bile zahmet etmiyorlar. Nerede ölürse orada bırakıyorlar ve bu hayvan leşleri, buldukları yerde köpekler eşliğinde çürüyorlar. Atlar da aynı kaderi paylaşıyor. Develerse daha şanslılar, en azından ölecekleri anlaşılınca kesilerek sofraya yemek olarak buyur ediliyorlar.

Bu hayvanlar yaşadıkları hayat boyunca devamlı çalışıyorlar. Sudan'da yaşadığım yetmiş gün boyunca dinlenmeye bırakılmış ya da başıboş bir eşek hiç görmedim. Her gördüğüm eşek kendi boyundan daha büyük bir işin üstesinden gelmeye uğraşıyordu.

Sonuçta bu ağır çalışma şartlarının da etkisi ile ölüyorlar ve hizmet ettikleri insanlar tarafından fütursuzca sokak ortasına bırakılıyorlar.

Sokaklarda ölü hayvanlara rastladıkça insanların kadir bilmezliklerini daha iyi görebiliyorum. Ama birbirlerine bile bundan daha beter davranan insan denen mahlukdan, nasıl merhamet beklenebilir ki?

28-01-2007 Pazar. Sudan'a geldiğimiz günden beri en fazla duyduğumuz kelime "plus". Plus Sudan'da para demek. Bu sözcükle ilk kez Otash kampında karşılaştık. "Plus" kelimesinin bir çeşit dilenme sözü olduğunu anlamamız uzun zaman almadı. Tüm çocuklar hatta gençler bizi görünce "plus plus plus" diyerek peşimizden koşular. Durum özellikle gençler açısından son derece gurur kırıcıydı. Çocuklar henüz olayın farkında değiller. Bundan dolayı plus istemek onlar için bir oyun. Ama plus isterken gençlerin gözlerindeki kini görebiliyorsunuz. Hakikaten dikkatli bir göz bu gençlere bakarken isyanlarını okuyabiliyor. Bu kamplar bu açıdan patlamaya hazır bir bomba gibi. Özellikle gençler durumlarından hiç memnun değiller. Gençliklerinin damarlarında dolaştırdığı deli kan adeta isyan etmelerini emrediyor.

Şimdilik bu gençleri durduran gelenekleri var. Belki de kabile reislerinin emriyle, şimdilik sadakatlerini ve sakinliklerini koruyorlar. Ama sanırım bu durum uzun sürmeyecek. Bu gençlerin gözlerindeki pırlıltı bana iyi şeyler söylemedi. Bir gün haklarını istemeye başlayacaklar ve bunun için her yolu deneyecekler. Kaybedeceği bir şey olmayan insandan daha tehlikeli bir düşman nerede bulunabilir ki? Bu insanların da kaybedecekleri hayatlarından başka hiçbir şeyleri yok. Zaten yaşadıkları hayat neredeyse ölmekten daha kötü. Böyle bir düşmanım olsun istemezdim. İnşallah bu insanlar böyle bir ayaklanmaya kalkmadan önce bu rezalete bir çözüm bulunur. Yoksa bu insanlara yazık olacak. Buralarda çok kişi ölecek.

İnsanlar özellikle kamplarda bizden devamlı bir şeyler istiyorlar. Biz ise aldığımız talimat gereği kimseye plus vermiyoruz. Bu vicdansızlık gibi gelebilir. Ancak bu kamplarda binlerce kişinin arasında bazılarının para vermeniz diğerlerinin sizi parçalaması demek. Bu sebeple doğru olanı yapıyoruz ve içimiz erimesine rağmen kimseye para vermiyoruz.

Kamplardaki para isteme ve dilenme alışkanlığını anlamamız pek zor değil. Ancak aynı durum şehirde de alışkanlık haline gelmiş durumda. Bizim şehirde oturduğumuz yer, şehrin zengin mahallesi olarak biliniyor. Hakikaten de bu mahalledeki hiç kimsenin bizim vereceğimiz hiçbir yardıma özellikle de paraya ihtiyacı yok. Buna rağmen bazı gençler önce bize selam veriyorlar. Beyaz olduğunuz içi bu selamlaşma çoğu zaman İngilizce oluyor. Eğer selamlarına cevap alabilirlerse hemen arkasından en fazla duyduğumuz sözü söylüyorlar: “give me plus”

Bu tip rahatsız edilmeler ve devamlı şekilde para istemeler beni oldukça sıkıyor. Beni sıkıyan bu insanların buraya kadar alçalabilmeleri. İnsan ırkından bir gurubu bu kadar aşağılarda görmek hiç hoş değil.

Ama yeni kurulan Sakali kampında hiçbir çocuk ya da genç bizden plus istemedi. Demek ki bu insanlar önce yurtlarını, sonra mallarını, en sonunda da gururlarını kaybediyorlar ve karşısındakini taciz edercesine doğrudan para isteyebilir hale geliyorlar.

Açlık ne kötü şey. İnsana gururunu bile sofraya koydurtuyor.

Ama o gençlerin gözündeki kin ne kadar tutulabilecek. Ya o kin bir gün patlarsa, ki bu muhakkak olacaktır, bu gücü kim durdurabilecek ve bu patlamanın sonunda kimler ölecek. Bu ülkede daha ne kadar rezillikler yaşanacak.

Tahmin etmek zor

Ancak şimdiki duruma göre burası patlamaya hazır bir bomba gibi görünüyor. Üstelik fitili ateşlenmiş halde ve 55 senedir bu fitil yanıyor. Bu fitil ne kadar uzun olabilir bilemem ama sanırım fazla fitil kalmamıştır. Üstelik bu bomba patlarsa sadece karşı tarafa da zarar vermeyecektir.

29-01-2007 Pazartesi. Her gün karşılaştığımız ama ismini bile bilmediğimiz bir kız çocuğu ilgimi çekti bugünlerde. Bu kız hemen bizim kaldığımız evin çaprazındaki bir evde oturuyor. Spastik özürlü bir kız. Sanırım 7-8 yaşlarında ve yürüyemiyor.

Her gün biz evden çıkıp yürümeye başladığımızda, evlerinin önünde tekerlekli sandalyede oturuyor ve bize gülümseyerek el sallamaya çalışıyor. Biz de her gün bu kızcağıza el sallayarak, birkaç kelime söylüyoruz. Bizim onunla ilgilendiğimizi görünce kız çok mutlu oluyor. Zaten devamlı gülen çocuk, daha da güleç oluyor ve etrafına neşe saçmaya başlıyor. Bu kızın tek eğlencesi bu. Bazen kardeşleri tarafından kum içinde zorlukla ilerletilen tekerlekli arabasında gezintiye çıkıyor. Ne düşünür, ne umut eder anlamamın imkanı yok. Ama yine de gülüyor.

Sudan'da savaşın ortasında tekerlekli sandalyedeki bir kız, geleceği olmayan bir kız, sağlamların bile umutsuz olduğu bir bölgede olabilecek en kötü durumda yaşamaya çalışan bir kız neden güler? Anlamakta zorluk çekiyorum. Ama bu çocuk beni kendime getirdi.

Biz meğer ne çok şeye sahipmişiz. Yürüyebiliyoruz, vücudumuzu kullanabiliyoruz, bir geleceğimiz, bir ailemiz ve savaş olmadan yaşadığımız bir ülkemiz var. Yakında hepimiz alışık olduğumuz lükse yeniden döneceğiz. Buna rağmen, biz bu kız kadar içten gülemiyoruz. Acaba çok mu nankörüz? Ya da çok fazla şey beklediğimiz için mi bu haldeyiz? Sanırım yaşamak ve mutlu olmak için o kadar fazla şeye gerek yok. Ama bizler, o kadar eğitime rağmen

sanırım bunu idrak edemedik. O kadar eğitimden sonra bunu bana Sudan çölünün ortasındaki sakat bir kız çocuğu mu öğretecekti?

Bu kız nereye kadar mutlu olmaya devam edebilecek bilemiyorum. Sanırım, büyüdükçe mutsuz olmayı da öğrenecektir. Umarım bu kızı mutluluğunu bozacak şekilde eğitmezler ve bu güleç yüzlü kız böylece mutlu kalır. Dünyada saf ruhlara o kadar ihtiyaç var ki. Ama sayıları gün geçtikçe azalıyor ve bizler mutluluğu sahip olamadığımız şeyler yüzünden kaçırıyoruz. Oysa sahip olduklarımızla yetinsek, bazen bir tekerlekli sandalye ile diğerlerinin yardımıyla da olsa dolaşabilmek ve sabah güneşine gülerak bakabilmek bile mutlu olmamıza yetecek.

Ben bunu çocuklarıma nasıl olurda anlatabilirim? Bilgisayarı eski diye, bayramlarda bazı giyecekleri eksik diye, servis onları eve geç bıraktı diye, ara sıra anneleri ile çoğu zamanda benle kapıştılar ve birkaç söz işittiler diye mutsuz olan çocuklarıma mutlu olmayı öğretmek için nasıl davranmalıyım? Onları da buraya getirsem, acaba bundan sonraki hayatlarında beklentilerini kısırlar ve mutlu olurlar mı?

Herkesin beklentileri ve elde edebilecekleri farklı. Beklenti fazla oldukça da insanlar mutsuz oluyor. Bu bir çelişki gibi görünüyor. Rahat insan, mutsuz insandır demeye geliyor. Ama değil. İnsan sanırım elde edemediklerini bildiği ölçüde mutsuz oluyor. Acaba bu kızcağıza birkaç gün benim çocuklarımin yaşantılarını göstersem, ondan sonrada gülmeye devam eder mi dersiniz?

30-01-2007 Salı. Burada en büyük eğlencemiz akşam gün batımı sıralarında ofisin çatısına çıkarak önce güneşin batışını, arkasından da ayın doğuşunu izlemek. Burada güneş inanılmaz bir güzellikte batıyor. Ay ise, özellikle dolunay olunca aynı inanılmazlıkta doğuyor. Gün batarken gündüz ufukta olmayan birkaç bulut beliriyor ve güneş battıktan sonra bunların renkleri önce sarıya, sonra turuncuya, daha sonrada kırmızıya dönüşüyor. Kırmızı gittikçe koyulaşılıyor ve daha sonra gecenin karanlığı başlıyor. Biraz sonrada doğuda ay aynı

bulut kümesini önce koyu kırmızıya, sonra kırmızıya, daha sonrada turuncuya boyayarak doğuyor. Her ikisi de muhteşem (altta).

Ben hem güneşin batışını, hem de ayın doğuşunu her zaman çatıdan seyrediyorum. Zaten Türkiye'deki sıkıntılarımı iki aydır önemli oranda unuttum, ama bu güzelliğe bakarken neredeyse hiçbir şey düşünmüyorum. Tamamen etraftan kopuyorum ve kimi zaman ayakta kimi zamanda sandalyede saatlerce güneşi ve ayı takip ediyorum.

İnsan bunları seyrederken meğer ne kadar da rahatlıyormuş ve kendi muhasebesini ne kadarda düzgün yapılabiliyormuş. Bu olaylar karşısında insan kendini koskoca evrende önemsiz bir varlık olarak hissediyor ve daha önceden kendisi için son derece önemli olan ayrıntılar giderek silikleşiyor. Sonunda sorunlar kayboluyor ve sade bir

ben kalıyor geriye. İşte bu sade kişilik oluştuktan sonra asıl mutluluk başlıyor ve evrende adeta kayboluyorsun.

Evrende kaybolmak ne kadarda güzelmiş. Bazen çocukluğumda yapardım bunu. Ama yetişkinler aval aval ay falan seyretmezler. Onlar ciddi işlerle uğraşırlar. Böyle bir romantiklik ayıptı belki de. Böyle yetiştirildik. Ya da çevremiz bizi bu şekilde etkiledi. Yıllarca bu etkiyle sabah erkenden kalkarak güneşin doğuşunu izlemedim. Akşam batarken güneşi uğurlamadım. Arkasından doğan ayı karşılayıp selamlamadım. Ayla birlikte yavaş yavaş gökyüzüne yükselmedim. Ayın aydınlattığı gökyüzünün ruhuma da ışık verebileceğini bilemedim. Tüm bunları kaçırdım. Ne kadar da aptalca. Mutlu olmak bu kadar basit ve bedavayken, uzak ve pahalı mutluluk kaynaklarının peşine düştüm. Keşke etrafımdan etkilenmeyip de ara sıra tek başıma güneşin ve ayın doğuşunu, batışını seyretseydim.

Karar verdim. Geri dönüşte ara sıra bunu yapacağım. İnşallah eşim bana deli gözüyle bakmaz. Kim bilir, belki onu da kandırır yanımda götürürüm. Bu ne kadar güzel olurdu.

Sudan'da her şey çok kirli ve göz zevki bırakmayacak kadar estetikten uzak. Bu durum güneşin batması sonrası oluşan karanlıkta kısmen kayboluyor. Her taraf daha düzgün ve sevimli görünmeye başlıyor. Alçak evler, çadırlar ve kulübelere romantik bir hava yaratıyor. Ama bundan hoşlanmayan biri var: Ay. Ay doğuyor ve çirkinlikleri kısmen de olsa tekrar aydınlatıyor. Bu durumda romantizmi devam ettirebilmenin tek yolu var o da sadece gökyüzüne bakmak.

Ey ay, gecenin örttüğü çirkinliklerin üstüne doğmaya ne hakkın var. Sayende geceleri başım devamlı dik geziyorum. Ancak o zaman güzelliğinin farkındayım. Başımı eğince ise bana göstermeye çalıştığın çirkinlikleri görüyorum. Nasıl bu kadar gaddar olabilirsin?

Her şeye rağmen iyi ki varsın. Sende ruhumun derinlikleri olduğunu Sudan'daki bu çatıda öğrendim. Ne zamandan beri benim

ruhumun bir bölümünü çaldın ve ben buraya gelmesem daha ne kadar bunu saklayacaktın? Niye daha önce beni çağırmadın ki?

31-01-2007 Çarşamba. Burada yürüme ihtiyacımızı karşılayabilmek güç. Gündüzleri hava çok sıcak ve neredeyse devamlı hastanedeyiz. Bu sebeple yürüyüş yapma imkanımız olmuyor. Geceleri ise şehir güvenli değil ve belli bir saatten sonra sokağa çıkma yasağı var. Dolayısıyla gece de yürüyüş yapamıyoruz.

Bu sorunu çözmemiz gerekiyordu. Biz de bir gün akşam yemeğinden sonra sokağa çıkma yasağına rağmen ofisten çıkıp dümdüz yürümeye başladık. Yaklaşık 400 metre ilerledikten sonra yol bir duvarla kesildi. Biz bu duvara sobe duvarı adını verdik ve her gün yürümek isteyen arkadaşlarla birlikte gecenin karanlığında ve çöl kumları üstüde bata çika bu yolu yürüme yi alışkanlık haline getirdik.

Bir süre sonra bu bir gelenek oldu ve başka arkadaşlar da bize katılmaya başladı. Yanımızdakiler devamlı değişiyor. Herkesi de yürütüyoruz. Ne de olsa o duvarı biz bulduk ve o bizim sobe duvarımız. Bazen gittiğimiz yoldan değil bir arka sokaktan dolaştığımızda oluyor. Bu kadar değişiklik de olacak artık. Ama sobe duvarını her gün görmemiz gerek. Görmezsek uyuyamıyoruz.

Bu yolu o kadar fazla yürüdük ki, yol üstündeki çukurları ve hangi köşede insan olabileceğini bile ezberledik. Bu yol bizim sohbet etmemiz ve sorunlarımızı tartışmamız için gerekli ortamı da sağlıyordu. Eğer sorunu olan varsa bu yol üzerinde serbestçe anlatıyor, bu sorunlar geri dönmeden çözülüyor, çözülme se bile anlatan kısmen rahatlamış oluyordu. Sobe duvarı yolunda çok sorun çözdük. Mübarek yoldu vesselam.

01-02-2007 Perşembe. Ocak ayını da bitirdik. Nyala'da havalar gittikçe daha sıcak olmaya başladı. Artık geceleri bile terliyoruz. Gündüz sıcaklık ortalama 45 derece civarında, ama buradaki insanların söylediklerine göre havalar henüz yeni yeni

ısınmaya başlamış. Artık insanlar paltoları ile gezmiyorlar. Bu insanların üşümelerini anlamak mümkün değil. Hava 30 derecenin altına inince hemen paltolarına sarılıyor, uzun kaşkollarını yüzlerine sarıyor, tüm bunlara rağmen soğuktan titriyorlar. Sanırım bu ırklarının bir özelliği. Biz kısa kollu gömlekler ve keten pantolonlarla ter içinde dolaşırken, onların kalın giysiler içinde titremeleri çok ilginç, bir o kadar da komik bir görüntü oluşturuyor.

Sudan’da iklimin sıcak olması ve bizim şartlarımıza göre hiç kış olmaması da bu insanların şansı olsa gerek. Eğer Türkiye’deki gibi bir kış olsaydı, kamplardaki insanların kışı sağ çıkarmaları neredeyse imkansız olurdu. İklimin tropikal olması, bu bahtsız insanların tamamına yakınının soğuktan donarak ölmesini engelliyor.

Bu günlerde, iklimle ilgili olarak bizi çok güldüren bir hadise yaşandı. Bir gece bilgisayarda internet gazetelerini okurken, Türkiye’de kar yağdığını ve buzlanma olduğunu öğrendik. Bu konu doğal olarak hemen arkadaşlar arasında sohbet konusu haline geldi. Herkes yaşadığı kış maceralarını anlatmaya başladı. O sırada yanımızda bulunan ve konuşmalardan Türkiye’de kar yağışı ve buzlanma olduğunu anlayan bir Sudanlı, son derece safça ve hayretle “O zaman hava neredeyse 20 derece olmalı” dedi. Hepimiz birden bu yerliye şaşkınlıkla baktık ve çok güldük. Bu insanlara sıfırın altındaki dereceleri anlatabilmek bile mümkün değil. Onlara göre bu sıcaklıklar o kadar inanılmaz ki.

Bir gün, ameliyathane personelimiz olan Muhammed Hamid’e kar yağışını anlatmaya kalktım. Ama nasıl anlatacağımı bir türlü bilemedim. En sonunda daha önceki ekiplerden bir kişinin anlatımına başvurdum ve kar için “cotton ice” (pamuk buz) dedim. Gökten pamuk şeklinde buz yağdığını ve bu pamukların üst üste birikerek her tarafı kapladığını anlattım. Ama Muhammed suratıma hayretle ve anlamadığını belli ederek baktı. Ona göre gökten pamuk şeklinde buz yağması olacak şey değildi. Kesinlikle kendisiyle dalga geçtiğimi sandı. Ben de daha fazla üstelemedim.

02-02-2007 Cuma. Bugün misafirlerimiz geldi. Bunlar Hartum TİKA' dan gelen bir Türk ve birde iyi derecede Türkçe bilen sudanlıdan oluşan iki kişilik bir ekip. Bölgede yapılabilecek olan Türk yatırımları için inceleme yapmaya gelmişler. Bu durum bizim için bir ümit olabilirdi belki. Bu yetkiliye bölgenin durumunu anlatmaya ve yapılabilecek olan şeyler hakkında fikirlerimizi söylemeye başladık. Belki TİKA'nın yardımı ile kamplardaki insanlar ve özellikle de yetimler için bir şeyler yapabilirdik. Yetkili söylediklerimizle kısmen ilgilendi. Ama öyle zannediyorum ki, bu ekibin kendi planları var, gelirken kendilerince bazı şeyleri düşünmüşler ve kendi düşündüklerini uygulayıp uygulayamayacaklarını görmek için buradalar. Bizim fikirlerimizi ise, sadece dinlemekle yetinecekler gibi görünüyor.

Amaçlarının ne olduğunu tam olarak bilmiyorum. Ancak bu grupla Ankara arasında geçen bir yazışma benim için önemli bir tespit oldu.

Sayın Başbakanımız yaklaşık bir yıl önce Darfur'u ziyaretinden sonra Kızılay'ın Darfur'da bir hastane kurmasını istemiş. Daha sonra Türkiye'nin ilgili resmi makamları bu hastanenin sabit hastane şekline dönüştürülebileceğini belirtmişler. Ancak ilerleyen dönemde Sudan'daki yetkililer bakanlığa sabit hastane projesi ile ilgili çalışmaların ne aşamada olduğunu sorduklarında, bakanlıktan “ Hakikaten biz onlara böyle bir söz verdik mi?” şeklinde bir cevap almışlar.

Muhteşem politika ve muhteşem bürokrasi.
Önünde saygıyla eğilirim.

Bu olay haricinde günün gerisi tamamen rutin bir pinekleme şeklinde geçti. Buraya geldiğimizde ağaç altlarında saatlerce kıpırdamadan oturan insanlar dikkatimizi çekmişti. İki ay sonunda bizde o hale geldik. Bu gün ağaç altında yaklaşık üç saat hiç kıpırdamadan oturduk. İşte ben ortama uymak diye buna derim.

Nyala'da kalış süremiz uzadıkça arkadaşlarımız da gerilmeye başladı. Artık ufak tefek şeylerden kavgalar çıkıyor. Bu kavgaların sebebi aslında komik ve son derece önemsiz. Bunları yazmalı mıyım bilmiyorum. Belki de bunu okuyan insanlar bizi çok seviyesiz bulacaklar. Ama unutmamak lazım ki bu insanlar iki aydır gece ve gündüz devamlı aynı mekandalar ve bir çeşit hapis psikolojisi oluşmaya başladı. Belki de biraz etrafta dolaşabilsek ve ortamdaki zaman zaman uzaklaşabilsek bunlar olmayacak. Ama güvenlik sebebiyle bunu yapabilmemiz mümkün değil.

Şimdi biraz gülelim ve hapis psikolojisi altında, koskocaman eğitilmiş insanların ne hale geldiğini görelim. İşte size bazı örnekler:

- Kendisine az yemek verildiği için bazıları aşçıyla kavga etti. Bu kavga sonunda aşçı da bu arkadaşlara karşı daha anlayışsız davranmaya başladı ve ortam gittikçe gerildi.
- Diğer arkadaşları yokken kek yapıldığı ve onların kek yememesinin haksızlık olduğunu söyleyen bazı arkadaşlar seviyesiz bir tartışma yarattılar.
- Çikolata kutusuna çay kaşığı batırmak yüzünden ciddi bir tartışma çıktı. Kutuya kimin çay kaşığı batırıldığı konusu saatler boyunca tartışıldı. Tabii ki sonuca bağlanamadı. Hala kaşığı kimin batırıldığını bilmiyoruz!!!
- Servis aracında biraz fazla beklendiği ve servis hareket etmediği için kavga çıktı. Aslında sıcak havada servis içinde beklemek hakikaten hoş değildi. Ama bunun için yapılan tartışmanın seviyesi fazla düşük tutuldu.
- Bizden bazı densizler, yerli personele sarkıntılık anlamına gelebilecek bazı Türkçe sözcükler öğretmişler ve bu sözcükleri de bizim kızlara söylemelerini istemişler. Zavallı yerli personelde bu kelimeleri bizim kızlara öğretildiği ses tonu ile söylemiş. Bu durum ciddi bir sıkıntıya sebebiyet verdi. Ortamı yeniden toplamak çok

zor oldu. Tüm görev boyunca ciddiye alınması gereken tek sorun belki de buydu.

- Bir arkadaşın mango suyunun izinsiz içilmesi, neredeyse kırıcı bir kavgaya sebebiyet veriyordu. Oysa mango suyu burada normal sudan bile daha fazla bulunuyor.
- Bir arkadaş “ben çalışıyorum, hepiniz yatıyorsunuz” dedi diye kıyamet koptu. Aslında bu söylem hiç hoş değildi. Ama normal zamanlarda aldırmayacağımız bu iddia, bulunduğumuz ortamda bomba etkisi yarattı.
- Patlamış mısır yaptığımız bir gece, arkadaşlarımızdan birisi “Ben patlamış mısır yemedim” deyip ciddi şekilde tartışmaya başladı. Olay iyice büyüdü. Durumun ekip başkanına sunulmasına ve mısır patlağı yüzünden bir toplantı yapılmasına karar verildi!!! Ben böyle bir tartışmadan utanacağım için toplantıyı terk edeceğimi söyledim. Akli başında birkaç arkadaşım da bana destek verince konu kapandı.

Hepsini toplasan bir olay bile etmez. Ancak ekibin son durumu bu. Sanırım bizim artık dönme vaktimiz geldi. Sinirlerimiz artık dayanmıyor.

03-02-2007 Cumartesi. Artık dönüş günümüz belli oldu. Daha önce Ocak ayının 26’sında dönebileceğimiz söylenmiş ama bu gerçekleşmemişti. Ama bu sefer tarih bakanlık tarafından kesin olarak bildirildi. Şubat ayının 15’inde İstanbul’da olacağız. Umarım bu tarihi de daha sonra değiştirmezler.

Sağlık Bakanlığı ve Kızılay’ın bu tip görevlerde yaptığı en büyük hata bu. Burada çalışan insanlar, hiç işi olmayan ve boş gezen, macera peşinde koşan insanlar değil. Hepsinin bir işi, randevuları ve onları bekleyen bir ailesi var. Dolayısıyla hepsi ne zaman geri döneceklerini bilmek istiyorlar. Bu onların en doğal hakkı.

Ama bürokratik kademeler bu insanları buraya gönüllü olarak gönderdikten sonra, adeta bu insanlara aldırıyor ve “biz ne zaman istersek o zaman geri dönersiniz” gibi insanları strese sokacak bir tavır sergiliyorlar. Belirsizlik burada çalışan ekibi yoğun stres altında bırakıyor. İnsanlar her gün yakınlarının “ne zaman geri döneceksiniz?” sorusuna kaçamak cevaplar vermek zorunda kalıyorlar.

Oysa bu tip görevlerdeki planlama uzun vadeli ve daha ayrıntılı yapıp gidiş ve dönüş tarihleri de dahil, görevle ilgili tüm ayrıntılar ekip üyelerine daha önceden bildirilmelidir. İnsanlar ne zaman gidip, ne zaman geri geleceklerini, bu görevde kendilerinden neler beklendiğini ve görevin amacını bilseler bu kadar stres yaşamayacaklar. Bu dediklerimi planlamak o kadar da zor olmasa gerek.

Sudan’da kaldığımız süre içinde son derece değişik bir yaşantımız oldu. Türkiye’deki yaşantımızı ve uyduğumuz kaideleri neredeyse unuttuk. Artık geri dönme zamanı yaklaşmaya başladı. Yeniden eski hayatımıza dönmemiz gerekecek. İnşallah uyum sağlamakta sıkıntı çekmeyiz. Zira geri döndüğümüzde tam “köyden indik şehre” oynayacak haldeyiz.

04-02-2007 Pazar. Bugün hastaneye Amerikalı bir bayan doktor ve ekibi geldi. Yetkili kimse bulunmadığı için onları ben karşıladım.

Bunlar ABD kaynaklı bir yardım kuruluşunun temsilcileriymiş. Doktor Hanım’ın yanında bir de Japon yardımcısı vardı. Amaçları Drege kampında bir poliklinik açmakmış. Bizden cerrahi vakaları olursa yardımcı olup olamayacağımızı soruyorlardı.

Adı Sue olan bayan doktora hastaneyi gezdirdim.

Sue bir Amerikan Kızılderilisi. Kısa boylu ve fizik olarak bizim Türk kızlarımıza çok benziyor. İlk defa bir Kızılderili ile

tanışıyorum. Sue aynı zamanda bu bölgede tanıdığım ve BM bünyesi dışında çalışan tek Amerikalı. Bu bölgede Amerika'dan ve Amerikalılardan nefret ediyorlar. Sue, boynunda özellikle asıldığı belli olan bir haç taşıyor. Bu durum biraz rahatsız edici. Çünkü buradaki misyonerlik faaliyetleri ile ilgili duyularımız var. Ancak daha önce aktif olarak çalışan bir gurupla hiç karşılaşmamıştık. Bu misyonerlerin her hareketinin altında başka bir sebep olabiliyor. Bu sebeple Sue'nun söylediklerine de temkinli yaklaştık. Zaten ilerleyen dönemlerde Drege kampında açacaklarını söyledikleri klinik de hiç açılmadı.

Sue, Nyala'da böyle bir yardım faaliyeti yürüttüğümüze ve bunu tek başına Türk Kızılayı'nın finanse ettiğine inanmadı. Ona diğer hastaneleri gezip gezmediğini sorduk. Sue "Nyala'daki tek hastane bu" diye cevap verdi. Bu bizi gururlandırdı. Ancak yinede çok üzüldük. Çünkü hastanemiz Türkiye'ye göre oldukça mütevazı ve bir çok eksikliği olan bir hastane. Oysa Nyala şartlarında bu hastane, bir Amerikalı tarafından bile olağanüstü kabul edilmekteydi. Bu durum, kapıda günlerce bekleyen onca insanın neden beklediğini bize gayet iyi açıklıyordu.

Kapıda bekleyen insanların beklentileri oldukça azalmış durumda. Hatta insan olarak bazı hakları olduğunu bile bilmiyorlar. Onlara göre sağlık hizmeti almak gibi son derece sıradan bir hak bile elde edilmesi çok zor ve tamamen şansa kalmış bir durum. Bu hizmetten faydalanabilmek için gerekirse hastane önünde günlerce yatmaları gerekebileceği gerçeğini kanıksamışlar. Bunun böyle olmaması gerektiğini bile düşünemiyorlar.

Ne bekleyebileceğini bilmeyen insanlara ne verirseniz onunla yetiniyorlar. Kendi hastanelerinde durum daha da kötü. Hem çok pahalı, hem de günlerce beklemelerini gerektiren bir sistemleri var. Bu insanlar bazen haftalarca bekledikleri halde hiçbir şekilde sorun yaratmıyor ve hiçbir şeye itiraz etmiyorlar.

Daha önce Pakistan depremi sırasında Muzafferabat'ta karşılaştığım halk yapısının aynısı daha da çarpıcı olarak burada var. İnsanları sıraya diziyorsunuz ve hakları yense bile hiçbir şekilde ses çıkartmıyorlar. Siz bekle diyorsunuz, onlar bekliyorlar. “Neden” sorusu burada anlamsız. Beklemeleri gerektiğini düşünüyorlar ve bekliyorlar.

Bu bir idareci için iyi ancak halkın kendi refahını yükseltebilmesi açısından oldukça kötü bir durum. İstemesini bilmedikleri için, elde ettikleri de o kadar az oluyor.

Sudan halkı ne yazık ki bazı hakları olduğunu bilmiyor. Bu haklarını öğrendikleri zaman buralarda neler olur bilemiyorum. Umarım Sudan yönetiminin aklı başına halkından daha önce gelir. Aksi takdirde burada toplumsal bir patlama kaçınılmaz gibi görünüyor.

05-02-2007 Pazartesi. Bugün Sudan'daki HİCAP adetinden bahsetmek istiyorum. Hicap, aslında bizim bildiğimiz muska. Ancak içinde ne olduğunu ve ne yazılı olduğunu bilemiyorum. Aslında hicap yazanlar dışında bu muskaların içinde ne yazılı olduğunu hiç kimse bilmiyor. Hicaplar yazıldıktan sonra yaklaşık 3x3 cm boyutundaki deri keseler içine dikilerek sıkıca kapatılıyor ve bir bağ ile boyna asılıyor. Hicap kaplarının renkleri çoğu zaman siyah ya da kahverengi oluyor.

Nyala'da hicap yazan özel şeyhler mevcut. Hicaplar ya daha önceden yazılıp hazır olarak satılıyor ya da sipariş üzerine ve belli bir ücret karşılığında yapılıyor. Her türlü belaya karşı bir hicap var. Bu hicaplar çocuk doğunca takılmaya başlanıyor. Yaş ilerledikçe hicap sayısı da gittikçe artıyor. Yaşlı insanların üzerindeki hicap sayısı onlarca olabiliyor. Eğer boyunlarındaki bağa yeni hicaplar sığmaz ise bu seferde hicabı bellerine bağlamaya başlıyorlar.

Hicap inancı sanırım bu insanların pagan dinleri döneminden kalma bir serpinti olsa gerek. Ama olayı tıpkı bizim muskada yaptığımız gibi, İslam'la bir şekilde bağdaştırmışlar. Bizim İslam

inancımıza şamanizmden gelen mistik serpintiler, bu insanların İslam inançlarına kendi pagan dinlerinden gelmiş. Aslında bu açıdan aramızda fazla fark yok.

Hicaplar çok çeşitli. Hastalığa karşı hicap, vücudunu bıçak kesmesini engelleyen hicap, kurşun geçirmezlik hicabı, uzun ömür hicabı, şirinlik hicabı, ishal hicabı, açlığa dayanma hicabı, susuzluğa dayanma hicabı, zenginlik hicabı, bela savuşturma hicabı ve hatta görünmezlik hicabı. Bu insanlar bu hicapların gücüne gerçekten inanıyorlar.

Bizden önceki dönemde ameliyat edilecek bir hasta üzerinde bıçak kesmez hicabı olduğu için onu ameliyat etmelerinin mümkün olmadığını ısrarla iddia edince, çaresiz ameliyata geç başlayıp hicabı çıkartmasına izin vermişler. Hasta daha sonra huzur içinde ameliyat masasına uzanmış ve artık onu kesebileceklerini söylemiş.

Bir anne de, ishalden dolayı aşırı derecede su kaybı ile bize getirdiği çocuğunun, ishal hicabına rağmen neden ishal olduğunu bir türlü anlayamıyordu. Ah be kadın keşke hicap takacağına ishal olmuş çocuğuna biraz su verseydin de, cahilliğin yüzünden çocuğun ölmeseydi.

Sıradan halk burada görünmezlik hicabı takılınca görünmez olacağına bile inanıyor. Buna nasıl inanabiliyorlar bilemiyorum.

Hicap alışkanlığı komik gelebilir. Ama bu insanlara bir umut olması açısından belki de faydalıdır. Kime güvenecek Sudanlı. Kendi hükümetine güvenemez, kabilesine bir yere kadar güven duyabilir, uluslar arası yardım kuruluşlarına güvenleri de sarsılmış halde. İşlerine güvenemezler. Zaten çoğunun işi yok, işi olanların da işlerinin bir garantisi yok. Paralarına güvenemezler, zaten paraları yok. Sağlıklarına güvenemezler, zaten çoğu hasta. Ama insan güven duygusu olmadan yaşayamaz ki. Bu insanlara tutunabilecekleri bir dal gerek. İşte hicap bu insanların belki de tutunabildikleri tek dal. Keşke daha gerçek bir

güvenceleri olsa da bu insanlar hicap gibi metafizik bir objeden medet ummasalar. Ama yok.

06-02-2007 Salı. Burada sıtma gibi bir korkumuz var. Bu bölgede sıtmanın öldürücü bir formu olan Plasmodium Falcifarum yaygın olarak bulunuyor ve sivrisineklerin insanları sokması ile bulaşıyor. Havaaların ısınması ile sivrisinekler ortaya çıkmaya başladı. Dolayısıyla bizim korkumuz da arttı. Çünkü biz geri döndükten sonra bizlerde oluşabilecek olan falcifarum cinsi sıtmanın Türkiye’de tanınabileceğinden ve tedavi edilebileceğinden emin değiliz. Bu cins sıtmaya Türkiye’de rastlanmıyor. Bu sebeple falcifaruma etkili ilaçları buradan alarak tedbir olarak yanımızda götürmek istiyoruz. Ama bu ilaçlar Sudan Sağlık Bakanlığı tarafından kontrollü olarak hastanelere verildiği için, alıp gitmemiz zor görülüyor. Şayet bu ilaçları piyasadan satın alamazsak, kendimizi hasta olarak rapor ederek bu ilaçları temin etme yoluna gideceğiz. Bu ilaçları temin etmemiz de yetmeyecek, zira bu ilaçların nasıl verileceğini de bilemiyoruz. Bu sebeple giderken Sudan Sağlık Bakanlığı’nın uyguladığı sıtma tedavi protokolünü de yanımızda götürmemiz gerekecek.

Aslında Sağlık Bakanlığımızın ve Kızılay’ın bu olayı önceden düşünmesi gerekirdi. Hastalıklar açısından riskli bölgelere gönderilen ekipler zaten ülkeden ayrılmadan gerekli aşılama protokolüne tabi tutuluyor. Ama sıtma gibi aşısı olmayan ve ülkemizde görülmeyen hastalıklarla ilgili tedbirlerin de alınması gerekirdi. Gördüğümüz kadarı ile hem bakanlık hem de Kızılay böyle bir tedbire gerek görmemiş. Bu durum tehlike arz eden bölgelere giden ekipler açısından rahatsız edici bir eksiklik olarak karşımıza çıkıyor.

Dolayısıyla kendi başımızın çaresine bakmamız gerekecek. Biz de öyle yaptık. Sudan Sağlık Bakanlığı’nca hastanelere kontrollü olarak dağıtılan sıtma ilaçlarından yeterince aldık. Bunun için herhangi bir kayıt tutmadık. Gerekirse bu ilaçları zayii olarak gösterebiliriz. Dünya Sağlık Örgütü’nün sıtma ile ilgili tedavi protokolünü de tercüme ederek yanımıza aldık. Arkadaşlarımızı ve Sağlık Bakanlığı’nı

konu ile ilgili bilgilendirdik. Geri dönüşte eğer herhangi bir arkadaşımız hastalanırsa bu ilaçlarla müdahale edebileceğiz. Böylece sorunu tamamen çözdük. Ama bunu bakanlığın ve Kızılay'ın yapması gerekirdi.

Umarım bu eksiklik yetkili kurumlar tarafından giderilir ve gidecek diğer ekiplerde bu sorun yaşanmaz.

07-02-2007 Çarşamba. Hava çok sıcak. Yaklaşık 45 derecelik bir sıcaklık var ve bu insanlardan bazıları hala üşüyorlar. Bunlar ne zaman ısınacaklar merak ediyorum. Bunların ısınması için sanırım bizim yanmamız gerekecek. Hava gittikçe daha fazla ısınmaya başladı. Biz zaten yakında ayrılacağımız için duruma fazla aldırılmıyoruz. Ama bizden sonra gelecek olan ekip tam da sıcakların bastırıldığı zamanda çalışmaya başlayacak. Allah yeni gelen ekibe acısın. Sanırım çok zorlanacaklar.

08-02-2007 Perşembe. Uzun zamandır Kızılay ekibinde bazı değişiklikler olacağı söyleniyordu. İlk değişecek olan da elbette Kızılay Ekip Başkanı olmalıydı. Bu nihayet gerçekleşti ve iki gün önce yeni ekip başkanımız geldi. Yeni ekip başkanımız Dr.Tuncay Bey eski bir asker. Gülhane kökenli bir dahiliyeci ve emekli binbaşı.

Aslında biz Tuncay Bey'le gelmeden önce internet aracılığıyla bir görüşme yapmıştık. Bu sebeple simasına çok yabancı değiliz.

Yeni gelen ekip başkanı muhakkak ki kendi sistemini oturtmaya çalışacaktır. Biz zaten gitme hazırlığı yaptığımız için bu durum bizi fazla ilgilendirmiyor. Ancak Tuncay Bey oldukça disiplinli birine benziyor. Sanırım yeni ekibi biraz daha sıkı bir çalışma ortamı bekliyor.

Tuncay Bey, ekip başkanı olması sebebiyle tüm ipleri elinde tutmak isteyen birisi gibi görünüyor. Bu onun en doğal hakkı. Ancak yeni gelen Sağlık Bakanlığı ekibinin başhekimi de yetkilerini

kullanmak isterse ve bu durum bir yetki çatışmasına sebep olursa, tüm ekip oldukça sıkıntılı günler yaşar. Burada Sağlık Bakanlığı ve Kızılay ortak çalışmalarının bir handikabı ortaya çıkıyor.

Bu ekiplerde, Kızılay Ekip Başkanı ve Sağlık Bakanlığı ekibinin başhekimisi olmak üzere iki ayrı yetkili var. Bu durumda yetkiler nasıl paylaşılacak. Uyumlu kişilerde bu sorun karşılıklı anlayış ile rahatlıkla aşılabılır. Ancak kamu görevlerinde yetki paylaşımları kişilerin karakterlerine göre yapılamaz. Sınırlar net olarak belli olmalıdır. Oysa bu ekiplerde, sınırlar net olarak belirlenmiş değil.

Uygun olanı; Sağlık Bakanlığı ekibi başhekiminin sadece sağlık konusunda yetkili olması, Kızılay Ekip Başkanı'nın ise lojistik, uluslararası ilişkiler ve yerel makamlarla olan ilişkilerden sorumlu olmasıdır. İki başlı bir yönetim olmayacağı için, bu iki başkandan birisinin diğerinin altında çalışması gerekiyor.

Kızılay Cenevre Anlaşması gereği uluslararası yardım faaliyetlerinde kesin bir ayrıcalığa ve üstünlüğe sahip. Ülke dışındaki görevlerde, Kızılay Ekip Başkanı, Kızılay Genel Başkanı yetkisine sahip olarak çalışıyor. Sağlık Bakanlığı ekiplerinin dış görevlerdeki statüsü ise ancak Kızılay şemsiyesi altında çalışırlarsa belirlidir. Bu sebeple bence üst makam Kızılay ekip başkanı olmalı, ancak her iki eş başkanın yetkileri de kesin bir sınır ile belirlenmelidir. Bu durum Kızılay ve Sağlık Bakanlığı arasında yapılacak bir protokol ile netleştirilmeli ve gelen ekiplere tebliğ edilmelidir. Yani sağlık konusunda başhekim yetkili, ekip başkanı onay mercii olurken, diğer konularda Kızılay Ekip Başkanı tam yetkili olarak hareket etmelidir. Ancak başhekimin kararlarında, ekip başkanının onayı belli kaidelere bağlanmalı, başhekimin yetkisi sınıra indirilmemelidir. Bunun için başhekimin alabileceği kararlar madde madde belirlenmeli ve kendisine tebliğ edilmelidir.

Olağanüstü durumlarda ise ekibin kontrolü, statüleri gereği daha etkili, daha tecrübeli ve daha profesyonel olan Kızılay ekibine, dolayısıyla ekip başkanına bırakılmak mecburiyetindedir.

Unutulmamalıdır ki, kurumlar arasında uyumlu çalışabilmek medeniyetimizin bir göstergesi olacaktır. Bu konuda, kısır yetki tartışmalarına girmeden profesyonelce davranmak zorundayız.

09-02-2007 Cuma. Perşembe akşamı birden bire kendimi iyi hissetmemeye başladım, bu sebeple erken yattım. Bu gün de öğleden sonraya kadar uyudum. Kalkınca kendimi çok kötü hissediyordum. Akşama kadar da kendimi toplayamadım. Ancak ilaç alarak gece yarısına doğru kendime gelebildim.

Sudan'da kaldığımız süre içinde kimi arkadaşlarım daha önce hiç görmediğimiz biçimde seyreden bazı hastalıklara yakalandılar. Bunların çoğu iki gün içinde kendiliğinden geçen ve bildiğimiz hiçbir hastalığa uymayan bağırsak enfeksiyonları idi. Ben de ise sanki grip benzeri bir tablo oluştu. Kendimi çok güçsüz hissediyordum. Ama bunun haricinde gribin hiçbir belirtisi yoktu. Ne olduğunu anlamadım. Ama 24 saat içinde durum kendiliğinden normale dönmeye başladı.

Her neye yakalandıysam beni epeyce hırpaladı. Umarım tekrar etmez. Zira tekrarlırsa ne yapacağımızı bilmiyoruz. Bu bizim alışık olduğumuz bir hastalık değil. Alışık olmadığımız bir ülkede, daha önce bilmediğiniz bir hastalığa yakalanmak oldukça ürkütücü bir durum. Ancak görev esnasında bu durum bile bizi fazlaca ürkütmüyor. Sanki olabileceklerin farkında olmuyorsunuz ve olanları ani olarak geliştirdiğiniz sufi bir mantıkla kabul ediyorsunuz.

10-02-2007 Cumartesi. Artık görevimizin sonuna yaklaşıyoruz. Bugün, daha önce katıldığım Pakistan görevi ve bitirmek üzere olduğum Sudan görevimiz vesilesiyle elde ettiğim tecrübelerimin ışığında, Sağlık Bakanlığı'na ve Kızılay'a dış görevlerle ilgili bazı önerilerde bulunmak isterim.

Türk Kızılayı bu tip dış görevlerde ve afet organizasyonlarında, özellikle de lojistik sağlama konusunda inanılmaz bir yeteneğe sahiptir. Sağlık Bakanlığı ile yürüttükleri ortak projelerde de gittikçe daha iyi olmaktadır. Kanaatim o dur ki; ülke adının söz konusu olduğu bu tip dış görevlerde, konusunda uzman olan kuruluşların ortak çalışabilmesi gelişmişliğimizin bir göstergesi olacaktır. Devlet olmanın da gereği budur. Ancak Kızılay içinde hala bu fikri olgunluğa ulaşmamış ve ilkel duygulara sahip kişiler bulunmakta ve bu kişiler sanki ırk ayrımı yapar gibi Kızılaycılar ve diğerleri şeklinde komik bir ayrımın peşinde koşabilmektedirler. Sayıları az da olsa bu kişiler gurupların uyumunu bozmaktadır. Aynı durum Sağlık Bakanlığı açısından da geçerlidir. Yurt dışı personel seçiminde gösterilen özensizlik, hem ülke temsiline uygun olmayan insanların dışarıda ülke imajına zarar vermesine sebep olmakta, hem de geçimsiz ve zor şartlara uyum sağlayamayan insanların devamlı sızlanmalarını dinlemek, diğer ekip elemanları açısından son derece rahatsız edici olabilmektedir.

Üstelik bu tip davranış gösteren kişiler işlerinde de yeterince dikkatli davranmamakta ve tüm ekibi sıkıntıya sokmaktadırlar.

Hem Sağlık Bakanlığından, hem de Türk Kızılay'ından ricam; bundan sonraki görevlerde daha uyumlu ekipler oluşturulması ve geçimsizliği zaten çalıştığı kurumda da bilinenlerin, her ne şart altında olursa olsun bu tip görevlere gönderilmemesi yönünde olacaktır. Lütfen bu tip görevlerde liyakate değer veriniz ve torpil, iltimas vs. gibi yıkıcı unsurların karşısında sağlamca durunuz. Emin olun bu durum hem görevin başarısını arttıracaktır, hem de harcadığımız o kadar paradan sonra ülkemizin dışarıda yanlış tanınmasını önleyecektir.

Görev boyunca, nadiren de olsa birkaç münferit olay huzurumuzu kaçırdı. Ancak belirttiğim gibi bunlar kesinlikle münferit olaylardı. Bu sebeple Sudan'da bizimle çalışan ve lojistiğimizi

sağlayan Kızılay ekibine gönülden teşekkür etmeyi bir borç biliyorum. Hakikaten çok değerli insanlardan kurulu bir ekip Sudan'daki yardım ve sağlık hizmetlerinin lojistiğini çok başarılı bir şekilde sağladı. Bu sebeple, başta Ekip Başkanı Dr. Serdar Hepgül ve daha sonraki Ekip Başkanımız Dr. Tuncay Kımıllı olmak üzere tüm Kızılay ekibine Sağlık Bakanlığı'nın bir teşekkür yazısı borçlu olduğunu düşünüyorum. Umarım Sağlık Bakanlığı bunu ciddi olarak değerlendirir ve bu insanları biraz olsun onurlandırmayı bir yük olarak algılamaz. Böylece sadece eleştiren ve cezalandıran değil, gereğinde teşekkür edip onurlandıran bir devlet haline geldiğimizi de gösterebiliriz. Unutulmamalıdır ki, hakedenlere verilen basit bir teşekkür belgesi, bu insanların bundan sonraki görevlerde daha sıkı çalışmalarını da temin edecektir.

11-02-2007 Pazar. Bugün sabah biraz erken kalktım. Sudan'a geldiğimizden beri defalarca güneşin batışını ve ayın doğuşunu izledim. Ancak güneşin doğuşunu hiç izleme imkanım olmadı. Bugünkü niyetim güneşin doğuşunu izlemek.

Bu amaçla kalktıktan sonra giyinip merkez ofise gittim ve hemen çatıya çıkarak güneşin doğuşunu beklemeye başladım. Henüz herkes uyuyor. Ortam çok sessiz. Havada sabah serinliği var. Bu sebeple biraz ürperiyorum, ama beklemeye niyetliyim. Bu sessizlik içinde düşüncelere dalmak hoşuma gidiyor. Loş bir karanlık içinde kayboluyorum. Ufkun yavaş yavaş kızarmasını seyrediyorum ve adeta güneşin doğmasını istiyorum.

Evim ve ailem geliyor aklıma. Onları ne kadar özlediğimi fark ediyorum. Keşke biraz sonra onlar da uyanacak ve buraya gelecek olsalar ve beklediğim aydınlanmayı onlarla birlikte yaşasam. İşimi düşünüyorum sonra. Sahi, ben işimin stresinden kaçtım değil mi? Çölün ortasında olmaktan mutlu olduğumu, çünkü burada iş stresi olmadığını düşünüyordum. Ama işte işimi de özledim. Yaşadığım mekanları düşünüyorum. Kumlar arasında yaşarken oralar bana ne

kadar da uzak geliyor. Sanki hiçbir zaman, doğduğum ve doyduğum, yaşadığım ve sevdiğim mekanlara ulaşamayacağımı düşünmeye başlamıştım. Ama yakında asıl hayatıma döneceğim. Yoğun bir çalışma hayatı, stres, trafik, faturalar ve daha bir sürü başka sıkıntı beni bekliyor. İnanılır gibi değil ama bu hayatımı bile özlemişim.

Biraz sonra güneş doğacak. Ufuk iyice kızardı. Artık etraf seçilebiliyor. Her sabah ortaya çıkan çöl rüzgarı, sanki beni kendime getirmek istemişesine yine esmeye başladı.

Nyala'da güneş batarken o kadar güzel ki. Dünyayı karanlığa boğarak giderken bu kadar güzel olabilen güneş, kim bilir dünyayı aydınlatmaya gelirken ne kadar güzel olacak.

İşte güneş doğdu.

Garip değil mi? Güneşin doğuşu Sudan'da batışı kadar güzel değil. Batan güneş aydınlığını da beraberinde götürüyor. Ondan sonra görünenler görülmez oluyor. Çirkinliklerin üzeri karanlık tarafından örtüldüğü için, güneşin batması bu ülkede çok daha güzel. Oysa güneş doğunca tüm çirkinlikler ortaya döküldü. Az önceki romantik Afrika çölünün içinden, acı ve ızdırap dolu bir ülke çıktı. Bu durum keyfimi kaçırdı ve beni gerçek dünyaya getirdi. Oysa ben olduğum yerden çok memnundum.

Tamam..... Ben senin doğuşunu görmek için tatlı uykumdan feragat ederek, gecenin son vakitlerinden itibaren bu çatıda bekledim. Bu doğru. Ama ey güneş...Keşke.....Keşke doğmadan önce biraz daha bekleyesdin. Hiç değilse gece biraz daha uzardı ve bahtsız Sudan, karanlıklar içinde kara bahtını biraz daha saklayabilirdi.

12-02-2007 Pazartesi. Bugün güvenlikle ilgili bir sorun yaşandı. Buradaki hastanede hastaları sırayla içeri alıp muayene ediyoruz. Bunu sağlayabilmek içinde sabahleyin hastalara sıralarını ve

nereye gideceklerini gösteren küçük kartlar dağıtıyoruz. Böylece karışıklık önleniyor.

Öğleden sonra Sudan gizli polisi, hastane dışında bazı hastaların, bizim onlara verdiğimiz bu muayene kartlarını para karşılığında başkalarına devrettiklerini öğrenmiş. Olaya el koyup şahıslardan birisini yakalamışlar. Ama bununla da yetinmeyip bizim kapıdaki polisimizi aşarak silahlı ve kılıçlı olarak hastaneyi basmışlar. Hastanede müdür yardımcısı olarak çalışan Kızılay elemanlarından Gülnihal Hanım'ı çok korkutmuşlar. Sert bir ifade ile Arapça sorular sormuşlar. Adamlar İngilizce bilmiyor, Gülnihal'de tek kelime Arapça anlamıyor. Dolayısıyla Gülnihal adamların ne istediklerini bile anlayamamış. Daha sonra sinirlenen sivil polisler, hastane kapısında bekleyen ve bizim güvenliğimizi sağlamakla görevli polislerden ikisini tutuklayarak, sorgu için alıp gitmişler.

Bu olay olduğundan biz hastaneden ayrılmıştık. Az sayıda kişi ikinci servis ile merkez ofise dönmek için hastanede bekliyormuş. Bekleyen arkadaşlar içinde Arapça bilen bir arkadaşımız sayesinde adamların ne istediği yarım yamalak da olsa anlaşılabilmiş.

Durum oradaki ekip elemanları tarafından hemen bizim yetkili makamlarımıza bildirilmiş. Bu aşamadan sonra olaya hemen el konuldu. Sudan resmi polis makamları ile görüşmelere hemen başlandı. Gözaltına alınan polislerimiz kurtarıldı. Ama bu polis arkadaşları biz kurtarana kadar bir hayli hırpalamışlar. Polislerimiz yedikleri dayağa rağmen kurtarıldıkları için çok mutlu oldular.

Yardım için Sudan'da bulunan değişik insani yardım kuruluşları anlaşma gereği ülkede HAC (Humanitarian Aid Committee) adı verilen bir kuruluşla koordineli olarak çalışıyorlar. HAC diğer ülkelerde olmayan bir kurum. Mevcut durumdan dolayı Sudan Hükümeti tarafından kurulmuş ve yetkileri genişletilmiş. Ayrıca uluslararası anlaşmalarla, özellikle de Cenevre Anlaşması ile korunuyoruz. Bazı haklarımız var ve bunu gayet iyi biliyoruz. Ama

maalesef Sudan polisinin ne bu anlamadan, ne de bizim buradaki statümüzden pek haberi yok.

Bu adamlara, bu hastanenin uluslararası anlaşmalarla korunduğu, Sudan toprağı sayılmadığı ve buraya giremeyecekleri, polisimizi de alıp götürmeyecekleri sert bir dille söylendikten sonra olay HAC'a iletildi. HAC yetkilileri de olaya son derece şaşırdılar ve çok kızdılar. HAC hemen gerekli soruşturmayı başlattı.

Sonunda Nyala Emniyet Müdürü bizden üst düzeyde özür diledi, olayın tekrarlanmayacağına söz verdi, olayın yanlış anlaşılardan kaynaklandığını belirtti ve olay kapatıldı.

Ama bu olay bize burada zannettiğimiz kadar güvende olmadığımızı gösterdi. Burada uluslararası anlaşmaların pek değeri olmayabiliyor. Hatta hiç kimse bu anlaşmaları fazla ciddiye almıyor. Kanun koruyucu olması gereken polis bile kanunları bilmiyor ve inanılmaz bir pervasızlıkla davranabiliyor.

Durum buyken, herhangi bir karışıklık esnasında halka kendimizi nasıl anlatabiliriz bilemiyorum.

Neticede burada can güvenliğimiz pamuk ipliğine bağlı olarak çalışıyoruz. En büyük güvencemiz ne uluslar arası anlaşmalar, ne de Sudan Hükümeti. Tek güvencemiz Türkiye Cumhuriyeti ve Kızılay'ın buradaki halkın gönlündeki yeridir.

Ümit ediyorum ki pek yakın zamanda dünyanın diğer halklarının gönlünde de hak ettiğimiz yeri alırız ve tüm dünyada Türk olmanın gururu ile rahatça dolaşabiliriz. Kızılay bu aşamada da bize çok faydalı olabilecek bir kurum. Bir de kadrini bilebilseydik.

13-02-2007 Salı. Bugün son iki vakamızı ameliyata aldık ve bizim açımızdan Sudan görevi tamamlandı. Ayın 16'sında Sudan'dan ayrılmamız gerekiyordu. Ama alınması gereken uçak biletleri

inanılmaz bir hata ve kontrol eksikliği yüzünden ayın 18'ine alınmış. Bu durumda Cuma günü Nyala'dan ayrılıp iki gün Hartum'da beklemek ve daha sonra Pazar günü İstanbul'a uçmak zorundayız. Cumartesiye kadar burada kalmamız mümkün değil. Çünkü Cuma günü yeni ekip burada olacak ve hepimize yetecek kadar yer olmayacak. Ayrıca cumartesi günü buradan uçak da yok.

Ben bu duruma çok sinirlendim. Çünkü Türkiye'deki tüm randevularımı bu tarihe göre ayarlamış ve kızlarıma kesin olarak Cuma günü döneceğimi söylemişim. Zavallı kızlarım, geliş tarihimin ertelenmesinden artık bıktılar. Onlara şimdi yeniden gecikeceğimi nasıl söyleyebilirim bilmiyorum.

14-02-2007 Çarşamba. Bugün hastanedeki yerli personele veda ettim ve öğleden sonra ayrıldım. Ayrılıklar her zaman bana acı vermiştir. Buradaki insanlarla uzun süredir birlikteyiz. Özellikle Kızılay elemanlarından ayrılmak çok zor olacak. Yerli personel ile de ilişkilerimiz oldukça ileri düzeydeydi. Artık onların ne düşündüklerini, nasıl yaşadıklarını, neler beklediklerini hatta bazılarının ailelerini çok iyi biliyoruz. Bizim bu insanlarla olan yakınlığımız, onlardan ayrılmamızı güçleştirecek.

Akşam ofise kameraman olan personelimiz İbrahim Adem geldi. İbrahim bizimle biraz sohbet ettikten sonra, devamlı yanında taşıdığı çantasını sıkılarak açtı ve içinden, son derece sıradan birkaç tespih çıkarttı. Sıkılarak bu hediyeleri bizlere armağan etti. Armağan ederken sıkıldıkça sıkılıyor ve aslında değersiz bir armağan olduğunu ısrarla söylüyordu. Zavallı çocuk verdiği hediyein değersizliğinden dolayı utanıyordu. İbrahim aslında son derece fakir bir aileden geliyor. Parasının olmadığını biliyorum. Buna rağmen bizlere bir hediye vermeden içi rahat etmemiş. Zavallı İbrahim bu hediyein benim için ne kadar değerli olduğunu nereden bilsin. Bu hediye evimin en güzel yerlerinde saklayacağım ve baktıkça bu fakir siyah adamın ruhundaki yüceliği hatırlayacağım.

Sağ olası İbrahim. Ruhumu ısıttım. İnşallah ruhun hep böyle yüce kalır ve hak ettiğin gibi yaşarsın.

15-02-2007 Perşembe. Bugün evde kaldım. Geç saate kadar uyudum, valizimi topladım, yazılarımı yazdım ve son yol hazırlıklarımı yaptım. Umarım yarın gidebiliriz.

Buradan ayrılmak aslında beni üzecek. Bazı arkadaşlarımla son günlerimi geçirdiğimi bilmek benim için çok can sıkıcı bir durum. Her şeye rağmen artık kendi dünyama dönmek istiyorum.

16-02-2007 Cuma. Artık Nyala'dan ayrılıyor. Ayrılık sahnelerini, uzun vedaları oldum olası sevemedim. Vedaları yazmayı da sevmiyorum. Yazmayacağım da. Herkesle vedalaştık işte. O kadar.

Geldiğimiz uçağa benzer bir uçakla önce El Fasher'e, daha sonra da Hartum'a uçtuk. Hartum'a indikten sonra iki gün boyunca kalacağımız TİKA'nın Hartum bürosuna geçtik ve yerleştik.

Pazar gününden önce uçaklarda yer bulamadığımız için mecburen Hartum'u dolaşmaya karar verdik.

Bu aşamadan sonra sizlere vermem gereken bilgiler bu kitabın formatı dışındadır. Ancak şunu belirtmem gerekir. Hartum'da yaşayan insanların Nyala'dakilerin yaşadıklarından kesinlikle haberleri bile yok. Kendi ülkelerinin önemli bir bölgesinde olan olaylarla hiç ilgilenmiyorlar. Hatta bazıları ne Cencevit ne de Toroboro adını duymuş. Hartum'da kısmen lüks içinde yaşıyorlar ve Nyala'daki katliamların boyutuyla hiç ilgilenmiyorlar. Bu durum Sudan Hükümeti'nin dezenformasyon çalışmaları sonucunda mı doğmuştur, yoksa halkın genel tavrımı bu durumu doğurmuştur anlayamadım.

Ülkenin başkentinde yaşayan insanlar, kendi ülkelerinde olan olaylarla ilgilenmezlerken, biz bu bölgeye tüm dünyanın dikkatini nasıl çekeceğiz bilemiyorum.

17-02-2007 Cumartesi. Artık dinlenmiş haldeyiz Önce şehrin gezmeye değer yerlerini toplu olarak gezdik. Nil manzaralı güzel bir lokantada yemek yedik. Uzun zamandır yediğimiz en güzel yemek buydu.

Buraya kadar gelmişken Nil nehrinde bir gezi yapmadan geri gitmek istemiyoruz. Bu amaçla Nil kıyısına hareket ettik. Burada gezi için ayarlanmış kayıklardan birisini kiralamak istedik, kayıkçı ile yaklaşık iki saatlik bir gezi için yüz dolar karşılığında anlaştık ve Nil boyunca gezintiye çıktık.

Nil nehri hakikaten muhteşem bir nehir. Adeta binlerce yıllık tarihi fısıldıyor bize. Dolaştığımız nehir bölgesi, Cleopatra ile Sezar'ın yukarı Nil bölgesine, Nil'in kaynağını bulmak için yaptıkları gezide geldikleri son nokta. Bizden binlerce yıl önce bu iki aşık bu nehir üstünde aşklarını yaşadılar. Bu nehir o zamandan beri gururla akmaya devam ediyor.

Ben bu hayallere dalmışken, adeta Mısır İmparatorluğu çağını yeniden kendi ruhumda yaşamaya başlamışken kayıkçı daha fazla ileri gidemeyeceğini söyleyerek kayığı geri çevirdi. Anlaşmamızın böyle olmadığını söyleyerek itiraz ettik, ancak kayıkçı nehrin uygun olmadığını, ayrıca güvenlik sebebiyle daha fazla ileri gidemeyeceğimizi söyleyerek geri dönmeye devam etti. Çaresiz kayıkçının açık gözlülüğünü kabul ettik. Biraz pahalıya mal oldu ama yine de Nil'deki bu otantik gezi çok güzeldi.

18-02-2007 Pazar. Nihayet uçaktayız ve alışık olduğumuz düzenimize geri dönüyoruz. Yorgunum, ama bu insanlar için bir şeyler yapabildiğim için de çok mutluyum.

Buraya geldikten sonra vatanın ne demek olduğunu ve kendi vatanımın kıymetini çok daha iyi anladım.

Ülkemi seviyorum ve her şeye rağmen sevmeye devam edeceğim.

SON